

Yıl: 3 Sayı: 23

Temmuz-Ağustos 2024

ISSN: 2822-7077

daima edebiyat

zamanda iz bırakan bengi söz

Kitap Mekân

NECLA DURSUN

Sezai Karakoç Özeldir Çünkü

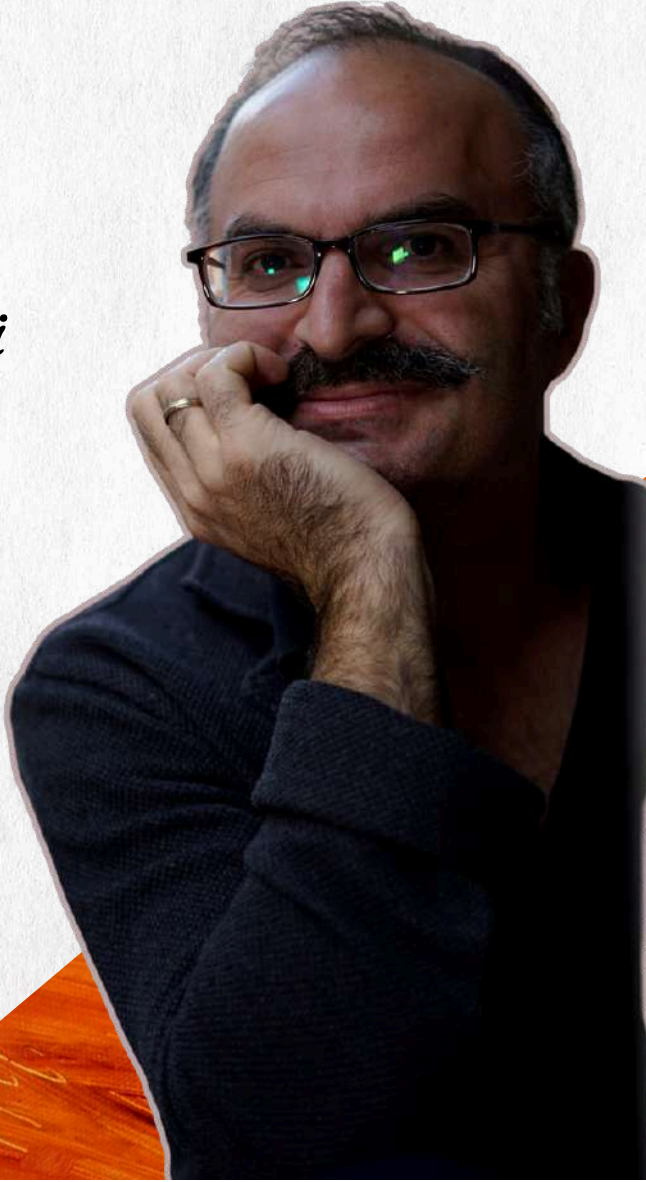
ABDULLAH İPEK

Sâmiha Ayverdi Özeldir Çünkü

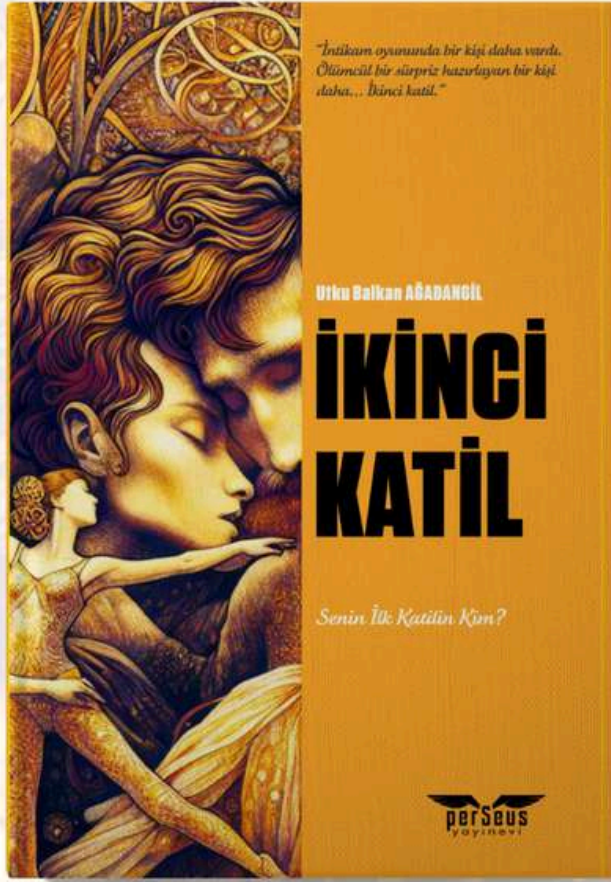
SAFİYE GÖLBAŞI

Sözaltında

FARUK DUMAN
SÖYLEŞİ | ÖYKÜ | BİZCESİ

23

“Sayın Lordum, ben çoktan hazırım; bu dünyada yediğim darbelerle, sillelerle, öylesine kan bağladı ki içim, öcümü almak için ne isterseniz yaparım” dedi İkinci Katil.
William Shakespeare - Macbeth

Başkomiser Meltem, İstanbul'da sayısı hızla artan hırsızlık vakalarının engellenemeyişi üzerine Hırsızlık Masasında göreve getirilmiştir. En önemli görevi arka arkaya gerçekleştirilen sanat eseri hırsızlıklarını çözmektir. Bu sırada yolu son aylarda kadına şiddet ve tecavüz hükümlüsü adamları öldüren seri katille kesişir, aynı zamanda kendisini hesaplaşmalar zinciriyle örülü ölümcül bir oyunun ortasında bulur. Görevinde başarılı olup olamayacağı bu oyundan sağ çıkıp çıkamayacağına bağlıdır.

“Başkomiser Meltem'in okuduğu satırlardan bu gece İstanbul'da son senelerin en büyük hırsızlıklarından birinin daha gerçekleştiği anlamı çıkıyordu. Ama bu hırsızlığın, âdeta hesaplaşmalar zincirine dönüşecek büyük bir oyunun sadece ilk halkası olduğunu, oyunu kuranlar dâhil henüz hiç kimse bilmiyordu.”

Psikolojinin, edebiyatın, sanatın, felsefenin iç içe ilerlediği akıl dolu bir polisiye.

Onlar bizim ilk katillerimiz... Bizi acıyla, hayal kırıklığıyla tanıştıran; içimizde ki umudu, sevgiyi, yaşam arzusunu biz yeniden yeşertebilene değin öldüren; bize hissettirdiklerini hiç unutmadığımız, hiç unutamayacağımız ilk katillerimiz.
Senin İlk Katilin Kim?

Tüm seçkin kitapçılarda...

daima edebiyat

KÜNYE

Daima Edebiyat dergisi, aylık kültür, sanat, edebiyat dergisidir.

Daima Edebiyat matbu olarak yayımlanır. Yayımlanan yazı ve şiirlerin telif hakkı ve hukuki sorumluluğu yazarına/şairine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Yayın Türü: İki Aylık, yerel, süreli

ISSN: 2822-7077

Yıl: 3 Sayı: 23

Temmuz-Ağustos 2024

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Muhammet ERDEVİR

YÖNETİM YERİ: Akkent Mah. 134013 No.lu Sokak Şahinbey/GAZİANTEP

Yayın Yönetmeni: Muhammet Erdevir.

Yayın Kurulu: Ahmet Menteş, Çağlar Sarıtaş, Merve Yurtsever, Suzan Yörük.

İletişim: dergi@edebiyatdaima.com

Kodu okut, dergiyi indir

İçindekiler

Sözaltında

MASALLARIN GÖLGESİYLE ÖRÜLMÜŞ
BİR ÖYKÜ KİTABI “KARGASABUNU”

5 Merve Yurtsever

Söyleşi

7 FARUK DUMAN’LA EDEBİYAT VE YAZARLIK ÜZERİNE SÖYLEŞİ
Muhammet Erdevir

Öykü

HİKÂYE

10 Faruk Duman

Kitap-Mekân

ÜSKÜP’ÜN İÇİNDE KUMAŞ BİÇERLER

11 Necla Dursun

Özeldir Çünkü...

SEZÂİ KARAKOÇ ÖZELDİR ÇÜNKÜ...

14 Abdullah İpek

Özeldir Çünkü...

SÂMİHA AYVERDİ ÖZELDİR ÇÜNKÜ...

16 Safiye Gölbaşı

Hayrettin Durmuş	18	Ağustos Edebiyatın Yazı
Nihan Feyza Lezgioglu	22	Büyük Bir Felaket Beklemek
Fatma Türk	24	Festival Çocuğu
Serap Kılınçoğlu	26	Delinin Zoru
Esmâ Safalı	29	Delik
Furkan Uzun	31	Ayın Elemanı
Abmet Yılmaz	34	Perdenin Sonsuzluğu
Ename Akman Harmancı	37	Tıknaş Muavin
Hicret Birik	42	Oluş
Emine Peker Şansal	44	İş Eldivenli Adam
Abmet Karacan	46	Maskeler Düşerken
Tuğba Boz	50	İzmarit
Tevfik Can Küçükşahin	52	Karnı Çizilmiş Yeşil Uyku
Zülal Nimet Demirel	55	Bir Kitap Bir Ömür Son Cümle
Aynur Ergin	57	Kendi Kitabını Oku
Alper Kağan Nokta	61	Boş Tarla
Faik Öcal	63	Sınır Mezarlıkları
Erdal Noyan	66	Prag'da Kafka'yla
Aydan Algül	70	Yok'lar Masalı
Meryem Genel Çilingir	72	Monolog
Abmet Menteş	75	A. Samet Atılğan İle Söyleşi
Ayşe Altıntaş	77	"Geyikler Bitti" Şiirinin Hikayesi
Sami Uluğ	79	Deniz Görmeyen Annemin "Şezlong"u
M. Ali Özdoğan	81	Nazım Hikmet Şiirinde Umut İmgesi
Mehmet Aycı	84	Karanlık Bir Yuvadan
Abmet Menteş	85	Büyük Ölü
Robert Bly	86	Kalderon
Maria Chessa Lai	87	Gökyüzüne Yansıyan Denizim
Dimço Debelyanov	88	Bir Daha Asla
Abdülkadir Cabdi Shube	89	Mububbo
Ömer Keser	90	Mızraplı İlmihal
Serap Yavaş	91	Islak İmza
Mehtap Yetkinöle	92	Hüzünlü Monolog
Hasan Ulaş	93	Körling
Enes Mahir Yalın	94	Bir Akşam Vakti ve Kanımdaki Mihnnet
İlgin Yaroğlu	96	Araf
Asım Şahan	97	Koy Sakı
Melce S. Öztürk	98	İmera'ya Ağıt
Hasan Çelikkol	99	O Anı Öldürmek İstedim
Vahdettin Oktay Beyazlı	100	Elegimsağıma Bir Yazgı
Furkan Eren Ekici	101	Onulmaz
Büşra Badeci	102	Hatmi Gül
İlker Sedat Dikeç	105	Bir Ölü Şimdi Bu Şiiri Yazar
Fatih Çatma	106	Adına Çaput Bağlanmış Şiir
Mert Bayram	107	İdealin Sonu
Kazımı Gök	108	Ağaçların Meryem'i

SöZaltında

SÖZALTINDA: FARUK DUMAN (SÖYLEŞİ-BİZCESİ-İNCELEME-ÖYKÜ)

MASALLARIN GÖLGESİYLE ÖRÜLMÜŞ BİR ÖYKÜ KİTABI “KARGASABUNU”

Merve Yurtsever

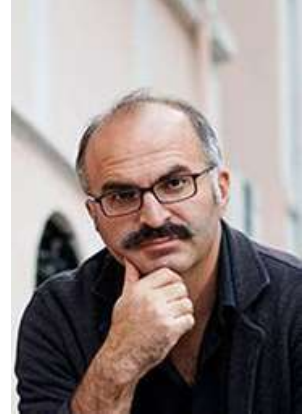
Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde; develer tellal iken, pireler berber iken, biz annemizin beşiğinde tıngır mıngır oynar iken sözlü anlatı ile masallar dilden dile dolanmış. Gün gelmiş, zaman dönmüş, sesler harflerle vücut bulmuş, masallar kâğıtların üzerine konu vermiş. 1997 yılında ilk kitabını çıkaran Faruk Duman adında bir yazar varmış, bu sonsuz anlatı ormanının büyüüne kapılmış. Onların unutulup gitmesine gönlü razı gelmemiş. Geçmişe kulak vermiş ve 2023 yılının Şubat ayında masalları topladığı heybesini açmış onları yeniden şekillendirip bizlere öykü halinde salmış. Ne de iyi yapmış...

“Göz gözle beslenir. Senin göreceğin güzellik benim de gözümü açar ki neden olmasın?” (s. 20)

Kargasabunu öylesine sıra dışı bir kitap ki onu anlatmaya ancak böyle bir giriş yakışırdı diye düşünüyorum. Masal denilince akla ilk çocuklar gelse de günümüz çocuklarının masallarla bağıni düşünürsek daha çok kişinin çocukluk dönemi hatırlanır diyebiliriz. Haliyle böylesi bir kitabın yazım serüveninde de çocukluk yıllarının sık sık ziyaret edildiğini düşünmemiz oldukça doğal olsa gerek. Satırlar arasında gezinen gölgeler de bunun işpatı olmalı. Hangimizi küçükken gölgeler kovalamadı ki... Öyle değil mi?

“Canavardan daha korkunçtur bu. Ama sanki biri, bir şey beni takip edip duruyordu. Bunun ne ya da kim olduğunu anlamıyordum elbette.” (s. 11)

Eser yazarın seçtiği masalların etrafında Faruk Duman'ın hayal gücüyle yoğrulmuş on farklı metinden oluşuyor. *Kargasabunu*'nda unutulmaya yüz tutmuş masallar kendine yer buluyor ancak kitap bir masal kitabı değil. Yazar kattığı yorumlarla kurgusuna o masalları yedirmiş. Dolayısıyla ortaya çıkan esere masal kitabı değil öykü kitabı gözüyle bakmak gerekir. Tüm kitap boyunca; Meşe Adam Rivayeti, Köroğlu Destanı, Zümrüdüanka Kuşu, Kırk Haramiler, Binbir Gece Masalları gibi birçok metnin izine rastlamanız mümkün. Ancak Kitabın adını nereden aldığına dair bir merakla *Kargasabunu* arayışına girecekler için söylemek gerekir ki onunla hiçbir yerde karşılaşmıyorsunuz. Yazar, *Sus Barbatus* isimli eserinde yer verdiği bu bitkinin isminin masalsı olduğunu düşündüğü için bu kitabına uygun bulunduğunu belirtmiştir.

“Tüm kitap boyunca; Meşe Adam Rivayeti, Köroğlu Destanı, Zümrüdüanka Kuşu, Kırk Haramiler, Binbir Gece Masalları gibi birçok metnin izine rastlamanız mümkün.”

Eserde kullanılan dil de oldukça dikkat çekicidir. Belli ki yazarın ruhu masal ruhunun canlı olduğu dönemlere gitmiş, hikâye anlatıcılarının sesinde o masalları yaşamış. Bunu okura, kurduğu üslupla hissettirmeyi de başarmış. Yarım kalan cümleler, birden konulan noktalar, konuşma esnasında anlatıcının düşündüğü duraksadığı ve dinleyicinin de heyecanının arttığı anları yaşıyor. Faruk Duman, bir hikâye anlatıcısının sesinin tonunu, vurgusu kelimelerle kâğıda yansıtmayı başarmış ve içeriğiyle oldukça uyumlu hale gelmiş bir eser ortaya çıkmış.

“Eskilerin anlattığına göre bu iş Bolu civarında gerçekleşip. Köroğlu’nun da, Ayvaz’ın da daha cisimleri değil, cisimlerinin gölgesi bile belirmemişken. Ki kimi zaman gölge cisimden önce gelir; canı sıkılır, doğrulup kalkar ve gerçek bir nesne olmakla.” (s. 19)

Genel anlamda Faruk Duman’ın kaleminde doğa mutlaka kendine yer bulur. İnsan gibi ağaçlar, çiçekler de canlıdır ve insanlar kadar anılmayı hak ediyordur. Dolayısıyla yazarın bu bakış açısıyla bir sınıflandırmaya girmeden canlıyı ön plana çıkarmayı tercih ettiğini görüyoruz. büyü bir dille meşe ağaçlarını Meşe Adam olarak sunuyor ve okur bir ormanın içinde ağaçlarla kendini empati yaparken buluyor. Onların duygularını hissedebiliyor. *Kargasabunu* modern dünya insanının ortaya çıkardığı doğanın tahrip edilmesi gibi güncel sorunları gündemine almış ve buna dair mesajlarını yerel folklor unsurlarından faydalanarak metinlerine yedirmiştir.

“Ama insan canı kadar balık canı da candır ve bir kez kıpırdanmaya başladı mı, başını çevirmekle ne yöne gideceğini bilmek olanaksızdır. Zira dünya bir hapishanedir.” (s. 21)

Doğanın olduğu yerde avcı da vardır. Yüzyıllardır var olan avcılık da Faruk Duman’ın hikâyeleriyle bütünleşmiştir. Aslında Faruk Duman için ekoeleştiri kuramında ülkemizin temsilcilerinden diyebiliriz. Ekoeleştiri kuramına göre, çevreci eleştiri tek metin üzerinden gerçekleştirilemez. Çeşitli canlı türleriyle meydana gelen çevrede bir eko sistem mevcuttur ve bu edebi metinlere de yansımalıdır. Yani tüm metinler hem birbiriyle uyum içinde olmalıdır hem de bu sistem de metinlerarasılık önemli bir unsurdur. *Kargasabunu* bir bütün olarak ekoeleştiri kuramı çerçevesine uymaktadır.

Edebiyat tarihinde çevreci eleştiri diliyle yazılan ilk eser Biyolog Rachel Carson’un 1962 yılında yayımlanan *Sessiz Bahar* adlı romanıdır. O dönemde oldukça ses getiren roman aracılığıyla tarım ilacı yasaklanmıştır. Günümüzde *Kargasabunu* aracılığıyla doğanın tahribinin ne kadar önüne geçilebilir bilemiyorum ancak hepimizin bildiği Denizyıldızı hikâyesi misali bir umutla kâr kârdır diyebiliriz.

“Yaman bir avcıydı Hakim. Uzak yakın tüm köylerde nam salmış, ormanın derinliklerine âşık olmuştu. Dünyada kimse olmasın umurunda olmazdı. Kendisinden başka kimse olmasın dünyada. Bir de o kınalı geyikler olsun elbette.” (s. 54)

Her zaman kendinin yeni versiyonlarını ortaya koymayı seven Faruk Duman’ın yeni çıkacak eserlerini heyecanla bekliyoruz. Ayrıca eserin masallara yeniden merak uyandırıp canlandıracağı hissiyle diliyorum ki Dede Korkut’a, Köroğlu’na, Kırk Haramiler’e ve daha nicesine dönüp yeniden bakılmasına olanak sağlar.

FARUK DUMAN'LA EDEBİYAT VE YAZARLIK ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Muhammet Erdevir

Yazarken kelimeleri nasıl seçiyorsunuz? Yeni kelimeler keşfetme süreciniz nasıl işliyor?

Ben yazabildiğim en yalın dille yazmayı seviyorum. Konuştuğum, düşündüğüm gibi. Bu anlamda sözcük keşfetmek, sözcük araştırmak gibi bir çalışmam yok. Zihnimde yer alan sözcüklerin tümü yazdığım sırada karşıma gelir, okurken tadını aldığım sözcükleri ve söz kalıplarını asla unutmam. Benim için yazı bu tür uğraşların aşıldığı bir alandır. Yazdığım sırada kurallarla ya da üslubumla ilgili bir şey düşünmem. Bunlar benim için çoktan geride kaldı. Buna özgür yazı diyorum.

Öykü, roman, deneme ve günce gibi farklı türlerde nitelikli eserler ortaya koyuyorsunuz. Kendinizi en rahat ifade ettiğiniz ya da yazmaktan en çok keyif aldığınız tür hangisi?

Yazdıklarımı tek bir yapıt olarak görüyorum. Sürekli birbirini geliştiren, birbirini besleyen ve büyüten tek bir çalışma. Denemelerde, öykülerden de parçalar, anılar vardır, deneme ve günceleri, yazdığım yapıtla ilgili alınmış notlar olarak görmek gerekir. Bazı sahneleri unutmamak ya da olgunlaştırmak için alınmış notlar. Bu aynı zamanda yeni düşünceler doğmasına yardımcı oluyor. Bazen bu deneme ve günlük notlar, bazı öykü ya da roman düşüncelerinden vazgeçmeme de yardımcı oluyor. Bir bakıma onun niteliğini araştırıp önüme koyuyor. Doğal olarak belli türleri değil de yazının kendisini seviyorum diyebilirim.

1997'de yayımlanan ilk öykü kitabınız *Seslerde Başka Sesler*'den 2023'te yayımlanan son öykü kitabınız *Kargasabunu*'na kadar olan uzun soluklu öykü yolculuğunuzda yazma süreci açısından kırılma noktalarınız neler oldu? Yazma sürecinizi etkileyen, yönünü değiştiren ya da bu yolculuğu farklı yönlere ve yollara sürükleyen olaylar yaşadınız mı?

Evet, *Sencer ile Yusufçuk* kitabımla beraber başka bir alana, yazdıklarımın tümünü etkileyecek yeni bir dil dünyasına girdiğimi o zaman anlamıştım. Öykülerin çoğalması, birbirinin devamı niteliği göstermesi ve iç içe geçişi o günlerde dil ile sağladığım bir şeydi. Örneğin o kitapta ilk kez sahneye çıkan kaptan SILVER sonraki öykü ve romanlarda da vardır. Bu korsan, bildiğiniz gibi Stevenson'dan gelir. Ama *Kargasabunu* ve *Barbatuslarda* da görülür. Ama o zaman bu dönüşüm sadece dilde ve öykü dünyasında kendini göstermiyordu, yani salt estetik bir şey değildi. Öykü ve romanlar bununla birlikte toplumsal konulara yönelmeye başlıyordu. Sonraki kitapların hepsinde görülecektir.

Eserlerinizdeki masalsı anlatım ve sözlü kültür geleneği, Türk edebiyatının hangi unsurlarından etkileniyor?

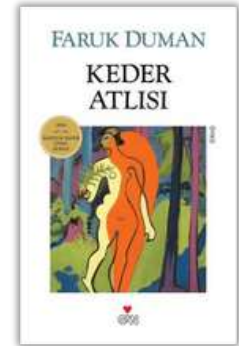
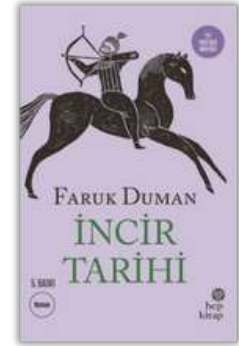
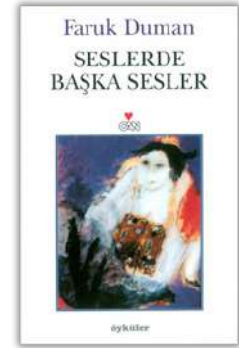
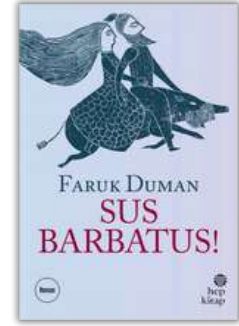
İşte sizin de belirttiğiniz gibi, sözlü kültürden. Öncelikle, bizim *Dede Korkut*'tan ve ondan önceki mitolojilerden gelen bir hikâye etme biçimimiz vardır. Bu söz geleneği o kadar güçlüdür ki, söz kalıplarının ve sözgelimi hayret nidalarının, ünlemlerin bugün de yaşadığı rahatlıkla görülebilir. Bu dilin edebiyatı büyük bir ırmak oluşturur. Ben de bu ırmağın bir parçası olmak istemiştım. Yani diyelim *Dede Korkut*'tan Yaşar Kemal'e uzanır, Abbas Sayar'ı, Osman Şahin'i içine alır. Sonsuz, gürül gürül bir dil ırmağıdır. Karacaoğlan'ı, Köroğlu'nu, hep bu edebiyatın yazarları, şairleri, ustaları sayıyoruz.

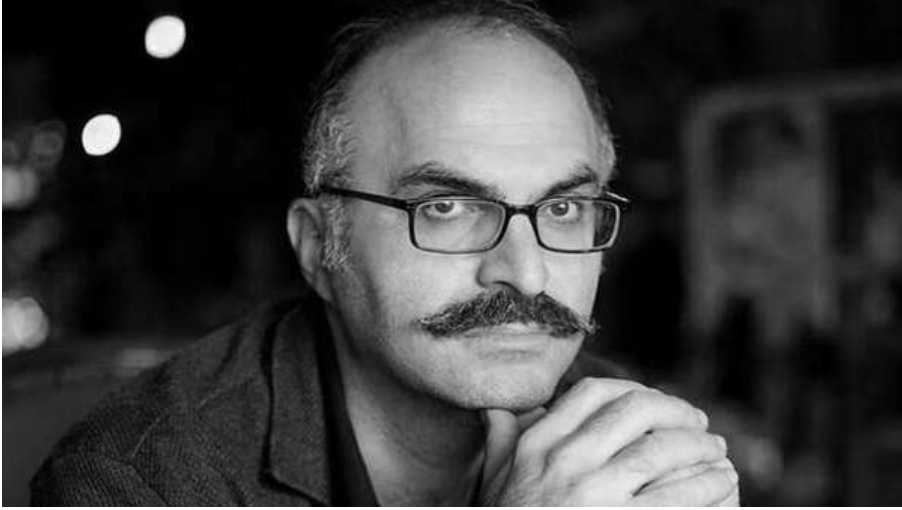
Eserlerinizde modern hayatla masal öğeleri ve mitolojik unsurları ustaca bir araya getiriyorsunuz. Bu iki farklı dünyayı bir araya getirme süreciniz nasıl geliyor?

Şimdi, devamla söylersek, sözlü edebiyatımızın dili ve sesini ne için, nasıl kullanacaksınız? Bir yandan bildiğiniz gibi çağdaş edebiyatımız yeni yöntemleri, dünya edebiyatının etkili tekniklerini kullanıyor. Bu sayede çağdaş insanı anlatıyor, bunu yakalıyor. Ben edebiyata başladığım sırada, o dönemdeki bütün arkadaşlar öyleydi, yani 90'lı yıllardan söz ediyorum. Çağdaş dünya yazarlarını, bunlarla ilgilenen eleştirmenleri, bunlardan etkilenen sözgelimi 50 Kuşağı'nı okuyorduk. Dolayısıyla kaynağımız ne olursa olsun, yaşadığınız çağın edebiyatını yaparsınız. Hep bugünün sorunlarından gelir.

İncir Tarihi romanınızda destansı, mitolojik ve masalsı dilinizi yetkin bir biçimde ortaya koydunuz. Ancak, *Sus Barbatus!* üçlemesinde bu unsurlar okuyucu tarafından daha çok ilgi gördü. *Sus Barbatus!* üçlemesini yazma süreciniz nasıl gelişti?

Evet, toplum olayları yazdıklarıma girmeye başladıkça ben de zaten bir zamandır Zola gibi, Tolstoy gibi büyük klasik romancıları inceliyordum. O zaman 12 Eylül zamanında yaşanmış bazı olayları öyküleştirmeye başlamıştım. O sırada aklıma büyük bir yapıt düşüncesi geldi. Dev bir domuzun bir anlamda gözlemci olduğu panoromik bir büyük yapıt... Bu yapıt, karakterleri birleştirecek, bir ülke manzarası, daha doğrusu bir harita oluşturacaktı. Yani bir anlamda o Sencer ile Yusufçuk ile girdiğim yoksul, onurlu ve umutlu insanların öykülerinin kaleme alındığı dönemin şimdilik doruk noktasını oluşturacaktı.

Doğā, eserlerinizde başat unsur olarak karşımıza çıkıyor. Özellikle *Sus Barbatus!* gibi romanlarınızda doğanın rolü çok belirgin. Doğayla bu kadar iç içe bir hikāye anlatmanın sizdeki karşılığı nedir?

Bu benim kalemimin çalışması ve önce bana tat vermesi için gerekli bir şey. Gerisini çok önemsemiyorum. Belki edebiyatımızda benden sonraya yeşil bir şeyler kalsın istediğimdendir.

***Yazmalı Defter* adlı deneme kitabınızda “Yazmak bir arayıştır. Kişi neyi nasıl yazmaya çalışırsa çalışsın, kendinden öncekilerin yazdıkları arasında ne biçim debelenirse debelensin, sonunda kendi dilini aramaya başlamıştır” diyorsunuz. Yazma sürecine yeni başlamışlar için neler önerirsiniz? Atölyelerin yazma sürecine etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?**

Evet yazmak arayıştır. Demek oluyor ki, yazmaya yeni başlamış bir yazarın önünde “bulacağı” bir şey yok. Ancak neyin ayırımına varabilir? Kendisine ait, yani salt kendisinde bulunan bir şey var mı insanlara verebileceği? Ancak yine bu dil de bir yere takılıp kalamaz. Yaşam gibi yazı da sürekli değişir, değişmelidir. Ama yaşam özellikle toplumsal bakımdan iyiye gitmiyor. Yazının iyiye gitmesi gerekir. Gitmiyorsa orada artık sanat yoktur. Bence genç arkadaşların önem vermesi gereken tek şey yazının niteliği ve her şeyden önce kendilerine ait iyi bir yazı arayışı olmalıdır. Atölye teknik bilgiler verir. Ama bu arayışı yalnızca öğütler. Atölyenin elinden bundan daha iyisi gelemmez.

Son olarak, Faruk Duman’ın masasında şu anda yazmakla meşgul olduğu bir eser var mı? İlerleyen süreçte okurları neler bekliyor?

İncir Tarihi’nin devamı niteliğinde birkaç küçük kitap üzerinde çalışıyorum.

HİKÂYE

Faruk Duman

Ermışlerimizden Evliya Çelebi, Girit'e gitmek üzere İzmir'den sağlam bir gemiyle yola çıkmıştı. Anlattığına göre, yaz aylarıydı ve denizde çalkantı yoktu. Yakınlarda bir fırtına haberi de alınmamıştı. Su kazalarından ödü koptuğu için zaten deniz yolculuklarına nadiren katlanır ve böyle zamanlarda da sakin denizleri ve yaz aylarını seçerdi. İzmir'de sıcaktan, sessizlikten ve hareketsizlikten kedilerin bile canı sıkılıyordu. Ama eskilerin öğüdünü dinleyecek olursan, kedilerin canı sıkılıyorsa korkacaksın. Yine kimsede kedi millete dikkat edecek takat de kalmamıştı. Ey beni o meşhur Girit'e götürün, dedi. Ona dediler ki aman efendim, bu halde Girit'e gidilmez, maazallah zaten gidilirse de geri dönülmez. Fakat o beldeye kadar gelmişken, kendisinin yıllardır hayalini kurduğu kaleyi görmek içinden öyle geliyordu ki, ben gibi barış ve bir seyahat elçisinden aman kime zarar gelecek, hoşlarına giderim, dedi, söz dinlemedi.

Yine söylerler ki böyle zamanlarda Yunus'u koruduğu gibi Allah o gezgine de acıdı, ona altından yaralı da olsa kalkabileceği bir bela verdi.

Açıldıktan bir zaman sonra ki çok geçmemişti, o sütliman denizde aman Allah bir fırtına çıktı. Leventlerin mintanları acı su yüzünden berbat oldu, güya sağlamdır dedikleri o kırlangıç benzeri gemi çok geçmeden ortasından çatır çatır çatlamaya başladı. Sonra da kürekleri kibrit çöpü gibi saçılarak darmadağın oldu. O zaman deniz yükselip alçalıyor, dev dalgalar böğürtüler çıkararak inip inip kapanıyordu. Hava ansızın karardığı için bu dalgalar koyunun koyusu bir yeşil bulamaç rengini almıştı. Sonradan anlattığına göre, gezgin, göğe bir yeşil duvar gibi yükselen bu dalgaların bir su parçası olmaktan çıktığını ve bin küsur yıldır uyuyup da ancak bu fırtınada dirilmiş ejderhaların pütürlü derisine dönüşmüştü. Zaten o böğürtü de bir ejderhadan ancak çıkabilirdi. Denizin ortası alev almıştı. Ege bir zift yağı gibi tutuşup yalınlanmıştı.

O sırada elbette kendisiyle birlikte yolculuk yapanların hepsi öldü. Yalnız leventlerden biri Evliya'yı belinden yakalayarak tutup sürükledi ve Allah'ın bir yardımı ve hikmeti olarak yeniden İzmir'e kadar alıp getirdi. Ama acayiplikler bununla bitmedi. İzmir'de bu ikisi birlikte karaya çıktıkları zaman, havanın da denizin de rengi birden açılıp aydınlandı ve fırtına kesildi. Yine eskisi gibi oldu, sıcak birden bastırdı. Yalnız artık kedilerin üstündeki can sıkıntısı da geçip gitmişti.

Kitap-Mekân

NECLA DURSUN

“ÜSKÜP’ÜN İÇİNDE KUMAŞ BİÇERLER”

Bir kitabı okumayı tamamladığımız anda bilgiler tazedir. Konusu, karakterleri, anlatılan olaylar, zaman dilimi... Hepsi. Fakat zamanla azalır. Gün gelir unutulur. Hem de hatırlamak için tekrar okumayı gerektirecek kadar. Tekrar okumaksa nadir görülen bir durumdur. Çünkü sırada okunmayı bekleyen bir dünya kitap vardır. Buna karşın bazı kitaplar başucu kitabı niteliğindedir. Sayfalarını tekrar çevirmeyi istediğinizde yanı başınızda bulunmasını istersiniz. Bu tür kitaplar bir bağış kampanyasına konu edilmediği gibi kitaplık detoksunda gözden çıkartılmazlar. Hale Seval’in *Üsküp’ün İçinde Kumaş Biçerler* isimli öykü kitabı benim için bu nitelikte bir kitap. Kitabı ilk okuduğumda yıl 2017, ikinci okuduğumda 2020, üçüncü ve sonuncusunda ise 2024. İlk iki okumamdaki amacım; kitaba konu coğrafyaya olan seyahatimin öncesi ve sonrasındaki okuma mahiyetimi karşılaştırmaktı. Yani bir bakıma kişisel deneydi. Hedefim ise “Çok gezen mi bilir çok okuyan mı?” Cümlesinin öznesi olarak durumu tetkik etmekte. Okumakta olduğunuz yazıya bu karşılaştırma konu edilmeyecek ise de kitaba ait değerlendirmemi yazarken etkisi olacağı kanaatindeyim. Üçüncü okumam ise onun benim için bir başucu kitabı olduğunun göstergesiydi.

Kitap yedi bölümden oluşuyor. O Gece Prizren’de, Dergâhta Bir Gün, Düşsever Kadınlar gibi merak uyandıran bölüm başlıklarıyla toplam 108 sayfa. Adınıysa Üsküp Sevda Şarkısı olarak bilinen ve birçok müzikseverin Melihat Gülses’in sesinden dinlemeye alışık olduğu sözü ve müziği Cengiz Onural’a ait Buselik makamında bir şarkıdan almakta. Kapağını süsleyen görsel; Üsküp’ün tam kalbinden nazlı nazlı akan Vardar Nehri’nin güzel gerdanlığı Taşköprü yakınlarında resimlerini satan bir ressamın suluboya çalışması. Birbirinden bağımsız olarak değerlendirileceği gibi bir bütün olarak da ele alınabileceği gibi ayrı ayrı da olması mümkün. Ben yazımda yedinci ve sonuncu bölümleri merkeze alarak değerlendirme yapmaya gayret edeceğim.

Necla Dursun

Kitap için belgesel öykülerin kitabı desek yanlış söylemiş olmayız. Zira okuyucu kitabı okurken birçok bilgi ediniyor. Bu bilgi bazen tarihi bir olay olurken bazen mekânın coğrafi özellikleri oluyor. Bir bakıyorsunuz bina ve objelerin geçmişiyse anlatı ilintilenirken tarihi bir gerçeklikten söz ediliyor. Bir bakıyorsunuz bir kahramanlık öyküsü aktarılıyor. Bu, yazarın gerçek tarihi bilgiyi okuyucuya aktarma kanalı. Dursun Ayan'ın Hale Seval ile yaptığı söyleşide, yazarın öykü dünyası üzerine; “Öykülerinde kendini gösteren gerçekçi ve gündelik hayata, hatta bazı durumlarda belgeye, tarihî esere dayalı kurmacalar onu bir tür “belgesel öykü” türüne yaklaştırmaktadır.” derken tam da bu noktaya vurgu yapmakta. Yazar gerçek mekânları ve gerçek kişileri hareket noktası kabul ederek kurguyla gerçeği, masalsı bir düzleme salıyor.

Kitabın mekânları; dünyanın en genç cumhuriyetlerinden Kosova'nın ve 2020 yılı içinde adının önüne “Kuzey” sıfatı eklenen Makedonya'nın bazı şehirleridir. Bu kitap özelinde dikkatler yöneltilecek olursa şu bir gerçektir ki; Hale Seval'i hikâyelerinde şehirler önemli bir yer tutar. Örneğin Prizren'i gördüğü anda çocukluğunun Bursa'sı gelir aklına. Anlattığı şehirlerin sosyal yapısını, doğal zenginliklerini, tarihini, ekonomisini, mimari yapısını bir işne oyası gibi işler yazılarında. Bunu ya kahramanın hayatına ya da olay örgüsünün tarihi geçmişine inceliklerle eklemeler. Böylece okuyucu gerçek tarihi bilgiyi öğrenirken farkına varmaksızın bir perspektif kazanır. Yani onun yazma yolculuğunun mekânsal duraklarından şehirler.

Hale Seval'in hayatını ve yazma serüvenini yolculuklar ve kentler belirlemiştir. Bu açıdan onun öyküleri için “kent öyküleri” ifadesini kullanmak yerinde olacaktır. Prizren, Üsküp, Tetova ve Bursa bu kitapta adı geçen şehirlerdir. Şehirleri anlattığı pasajlarla okuyucu sanki o an anlatılan şehirdeymiş gibi hissedebilir. Şehrin tarihini, coğrafi özelliklerini, gündelik hayatıyla yeme içme alışkanlıklarını aktarmayı ihmal etmez. Hatta tüm bu öğeleri kendi kişisel geçmişinden kesitlere bağlayarak bir pakete dönüştürür. Paketin üzerine üslubunca bir fiyonk kondurur. Artık o heyecan ve merak uyandırarak açılmayı bekleyen bir hediye pakettir.

Üsküp Türk Çarşısı Filizlenen Bir Yaman Sevdâ

Kitaba adını veren son bölümde mekân Üsküp Türk Çarşısı'dır. Vardar Nehri'nin ikiye ayırdığı nehrin tarihi tarafında kalan Türk Çarşısı... Bit Pazarı olarak da anılan bölümüyle birlikte çarşısı arşınladığınızda; nostaljik havası, Arnavut kaldırımli dar sokakları, tarih kokan yapıları, Türkçe konuşmaların duyuldu esnaftıyla Anadolu'nun bir şehrinde bulunduğu sanısına düşürür. Bosna'da Başçarşı ne anlam taşıyor ise, İstanbul'da Kapalıçarşı ne ifade ediyor ise, Üsküp için Türk Çarşısı öyledir. Üsküp'te doğan ve hayatına Üsküp'te devam eden şair-yazar Leyla Şerif Emin hayatın içindeki çarşısı şöyle anlatır: “Yorgancılar sokağı, kazancılar, kuyumcular diye esnafın kendi meşgalesi ile bütünleşmiş yollar vardı. Birkaçı hâlâ kendi mesleğini devam ettirse de son dönemlerde teknolojinin gelişmesiyle o dükkânlar da müşterileri azalarak yavaş yavaş kapanmış, dönemin ihtiyacına göre farklı bir hizmet arayışına girmiş bulunmakta. Artık daha çok hediyelik eşya, kafe, hotel, restoran, yani turistlerin artmasıyla onlara daha iyi hizmet sunabilme amaçlı, hem de kazancının artması için yenilenmiş ve daha turistik bir hâl almış durumda... Çok güzel bir şarkı vardır bilirsiniz “Üsküp'ün içinde kumaş biçerler” işte kumaşların en güzelini yine çarşı ve civarında bulurdunuz. Hâlâ öyle, fakat çarşının hemen dibindeki Bit Pazarı dâhilinde olan “kadınlar çarşısında” kumaş satılır şimdi.”

Hale Seval'in incelikli anlatımına konu olan Türk Çarşısı'nda savaşın acı yüzünü kıyasıyla yaşamış bir sevda yer almaktadır. Geçmişe duyulan özlemin yoğun biçimde hissedildiği bu bölümde Nevabil Amca ve büyük aşkı Lubica vardır. Acı sonla noktalanmış aşk hikâyesi, Nevabil Amca'nın erken öldü denilerek anılmasıyla başlamaktadır.

“Üsküp'ün içinde kumaş biçerler
Sevdadan gayrısı dar gelir bana
Ellerin zoruyla yardan geçerler
Ben yarı bırakmam zor gelir bana”

Şarkının yukarıdaki bölümünde olduğu gibi ellerin zoruyla yardan geçen Nevabil Amca Türk Çarşısı'nda kumaş satmaktadır. Bir gün dükkâna kumaş almaya gelen bir kadına görür görmez tutulur. Müslüman olmayan bu kadına deliller gibi âşık olur. Üstelik bu aşka düştüğünde evlidir. En çok mavi rengi yakıştırdığı hayatının aşkı Lubica'dan ayrı düştüğünde içindeki aşk ateşiyle baş etmesi kolay olmaz. Bedeni Türkiye'de olsa da ruhu Makedonya'da kalmıştır. Bir türlü iflah olmaz. Sadece 15 sayfaya kocaman bir aşk sığdıran Hale Seval'in hikâyedeki zaman kurgusunu; şimdi, geçmiş ve tarihsel gerçekliği, hayal dünyasındaki kurguyu kapsayacak şekilde oldukça duygusal bir üslupla kaleme almıştır.

Sonuç

Kitapta yer alan; bir kâğıdın iki yüzü gibi yakın olmak, ipi kopan tespih taneleri gibi dağılmak, acı günlerin okunmuş bir gazete gibi kenara konması betimlemeleri yazarın kendine has tasvirlerinin güzel örneklerindendir. Hale Seval'in otobiyografisinden izlere rastlanan kitapta Balkanlara ve bu coğrafyaya has detayları kolaylıkla bulmak mümkündür. Örneğin; nefis Arnavut böreği fulya (flija), Arnavut büryanı (mişoriz), Makedon ususlu kurufasulye (naçakrafça (tavce gravce) gibi yöreye has yemekler, yeme kültürünün bir anlamda sosyolojik bir unsur olduğuna dikkatleri çekmektedir. Kitap son sayfasındaki; Nerden çıktığı belli olmayan bir kelebek başının etrafında daireler çiziyordu cümlesiyle bir kelebek hafifliğinde Balkan yolculuğu vaat eder okurlarına.

Kaynakça

-<http://www.gercek hayat.com.tr/yazarlar/kaybolmazsan-bu-sehir-hala-senin/>
-Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Hale Seval'in Hikâyelerinde Yapı ve İzlek, Yüksek Lisans Tezi, Fatma Aktemür, 2016-Hale Seval, “Üsküp'ün İçinde Kumaş Biçerler”, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2012

SEZAI KARAKOÇ ÖZELDİR ÇÜNKÜ...

Abdullah İpek

Bundan tam yirmi dört sene evvel tanımıştım Sezai Karakoç'u. Hani bazen insanların kanı kaynar, ruhları anlaşır ya onun gibi bir şeydi Üstad'ı tanımam. O vakit toy bir üniversite öğrenciydim. Kitaptan, sanattan ziyade silahların konuştuğu bir coğrafyadan üniversite eğitimi için gelmiştim Malatya'ya. O sıralar bir yazarı veya şairi ya kitaplarından ya da gazeteye verdiği bir demeçlerden takip edebildik. Şanslı olanlarımız ise kitap fuarlarında denk gelecek ve tanışacaktı. Yani şimdiki gibi sosyal medyadan rahatlıkla ulaşamıyorduk onlara.

Daha yeni üniversiteli olmanın verdiği heyecan ile okula gittiğim günlerin birinde sınıf arkadaşımın elinde bir kitap gördüm. Merakla alıp baktım. Rastgele açtığım sayfada "Zambaklar en ıssız yerlerde açar/ Ve vardır her vahşi çiçekte gurur." mısralarını okurken çarpılmıştım. Kitap, arkadaşına emanet verildiğinden aldığım gibi fakültenin girişindeki fotokopi odasına koştum. O şiiri ve orada ayaküstü okuyup beğendiğim birkaç tanesini daha fotokopi çektirip mavi bir fon kartonunu da cilt yaptırmıştım kitabıma. Sonra kendi el yazımla şairin ve kitabın ismini kapağa yazmıştım. Belki aylarca elimden düşmedi o kitap. Şiirleri ezberden okuyor sağa sola Karakoç'tan bahsediyordum. O günden sonra Sezai Karakoç benim için yaşayan en büyük şair ve mütefekkindi. Yazdığı şiirler insan ruhunun derinliklerine nüfuz ediyordu. Onun yazdıklarıyla "Dirilişin" fitili alevlendi diyebilirim. Ki zaten kendisinin de amacı diriliş ateşini yakmak değil miydi? O kadim gelenekten aldığı ruhla yaşadığı çağı yorumladı ve gördüğü problemlere çözüm önerileri getirdi. Manzumun yanında yazdığı mensur eserlerle de bir devre damgasını vurdu. Hem de silinmesi çok güç bir mürekkep ile.

Sezai Karakoç'un vefatından sonra çıkan "Hatıratımı" okuduktan sonra ona olan hayranlığım, sevgim ve muhabbetim daha da arttı. Gerçekten sözünün eri denilen türden bir adam yahut adam gibi adam dediklerindendi Karakoç. O kendisini hep dünya sürgününde gördü. "Senin kalbinden sürgün oldum ilkin/Bütün sürgünlüklerim bir bakıma bu sürgünün bir süreği" mısralarıyla bu düşüncesini ete kemiğe bürümüş oldu.

Sezai Karakoç

Abdullah İpek

Karakoç sadece bir şairdi diyebilir miyiz? Elbette hayır. Edebiyat ve sanattaki gelişimlerin yanı sıra çağının önemli düşünürlerini yakından takip etmiş ve en önemlisi de “Diriliş” düşüncesini hayata koymak için ömrü boyunca çabalayıp durmuştur. Onun için şiir gelenekle barışık olmaktır. Ona göre şiir bir metafizik âlemine gidiştir. Hatta Edebiyat Yazıları’nda metafizikle ilgili şöyle der Karakoç: “Bizim anlayışımızda metafizik, temel bir kavram, bir ilkedir, anlayış ve görüştür. Bizim metafiziğimiz Tanrı ve âhiret inançlarıyla şahdamarında gürül gürül canlı bir kan, akan metafiziktir. İslam uygarlığının temel ilkesi olan bir mutlaklık âleminin bu dünya penceresinden görülen manzarasıdır. Bu dünya aslında o dünya metnine çıkma, bir dipnotudur...” O koskoca bir medeniyetin öncesinin atılmasına karşıdır. Gördüğü her haksızlığın karşısına dimdik dikildiği gibi. Batının sömürgeleştirdiği, mankurtlaştırdığı bir nesle, bir millete, bir ümmete gerçeği haykırp durmuştur. Bunu da apaçık bir şekilde “Masal” ve “Ötesini Söylemeyeceğim” şiirlerinde dile getirir.

Hâsılı Karakoç bir şair, bir mütefekkir, çağını okuyan ve yaşayan bir dava adamıdır. O 20. yüzyıla damgasını vurup giden koca bir çınardı. İnanmadığı hiçbir şeyi söylemedi, söylediklerini de tecrübe etmeden yazıya ve söze aktarmadı. Son olarak Üstadın bir sitemiyle bitirelim. “Ey yeşil sarıklı ulu hocalar bunu bana öğretmediniz/ Kadının üstün olduğu ama yine mutlu olamadığı günlere geldim/ Bunu bana söylemediniz...”

SÂMİHA AYVERDİ ÖZELDİR ÇÜNKÜ

Safiye Gölbaşı

Sâmiha Ayverdi özeldir çünkü onda pek çok kıymetli özellik toplanmıştır. Üstelik onun evsafında bir ikinci ismi zikretmek hemen hemen imkânsız gibidir. Buna rağmen Sâmiha Ayverdi'nin taşıdığı cevher henüz tam anlamıyla ve yeterince idrak ve takdir edilmemiştir. Neyse ki hâlâ yaşıyor. Evet kabri, Merkez Efendi Camii haziresinde, hocası Kenan Rifai Efendi'nin gölgesi altındadır ancak Sâmiha Hanım kitaplarıyla, öğrencileriyle, dernekleriyle, ilim ve irfan dünyamıza yaptığı görünür görünmez, bilinen pek bilinmeyen katkılarıyla ve nihayet Fatih Fevzipaşa Caddesi'ne, Koyunlubaba parkına diktiği ağaçlarla ne mutlu ki capcanlı aramızda nefes alıp veriyor.

Sâmiha Ayverdi

Sâmiha Ayverdi özeldir çünkü o, dünü bilen, bugünü okuyan, yarını görebilen bir mütefekkidir. Mutasavvıftır, entelektüeldir, edebiyatçıdır, insan yetiştirir, bugünün deyimiyile kanaat önderidir. Öte yandan hürmetli bir evlat, şefkatli bir anne, koruyucu bir büyükanne, muhterem bir hoca ve sadık sıcak bir dosttur. Altmışa yakın eseri bulunan Sâmiha Ayverdi'nin neredeyse bızatihi kendisi bir kütüphanedir. Türkçesi, her eserinde mutlak bir hüner, yüksek bir sanatla parlar. Hem pek yalın hem taklidi neredeyse muhaldir.

Safiye Gölbaşı

Eğer bu satırların okuruna, Sâmiha Hanım'ın eserlerinden gıdalanmak henüz nasip olmamışsa küçük bir rehberlik hizmeti vermek isterim. Sâmiha Ayverdi, pek çok türde eser vermiştir. Eğer alakanızı tarihi şahsiyetler celbediyorsa Edebi ve Manevi Dünyası İçinde Fatih'ten, şehir kitaplarını severseniz İstanbul Geceleri'nden, mektup türüne meraklıysanız Belkis Dengiz'e yazdığı mektuplardan, tercihiniz seyahatnamelerden yanaysa Yeryüzünde Birkaç Adım'dan, söyleşi okumak isterseniz *O da Bana Kalsın* yahut *Mülakatlar*'dan, yakın tarihe ilginiz varsa *Arkamızdan Dönen Dolaplar*'dan, roman dersiniz *Yaşayan Ölü* yahut *Mesihpaşa İmamı*'ndan yok mensur şiir dersiniz bu sefer Hancı'dan, biyografi okuruysanız *Abide Şahsiyetler*'den başlayabilirsiniz. Aynı zamanda bir yazarın "hissen içinde medfunum" dediği kitabını okumak isterseniz *Dile Gelen Taş*'a ve bir büyükannenin torunu için yazdığı sıcacık

satırları dönemin atmosferiyle birlikte okumak isterseniz *Sinan'ın Günlüğü*'ne bakabilirsiniz. Ama hakiki bir münevver, eşsiz lezzette bir Türkçe yanı sıra güçlü bir kalem, sağlam bir kale arıyorsanız, hangi kitabından itibaren olursa olsun ama bir an evvel Sâmiha Ayverdi evrenine adım atmalısınız ki yalnızlığın ve yalanın türlü türlü kılıklarla kol gezdiği bu zamanda kendiniz için hakiki bir dost bulasınız.

Bu yazıyı Sâmiha Hanım'ın *O da Bana Kalsın* isimli söyleşiler kitabından bir bölümle hitama erdirmek isterim. Rahmet dileklerimi, sonsuz muhabbetimi ve hayranlığımı buradan da kendilerine sunarak...

Gazeteci Selahaddin Güngör, Sâmiha Hanım'ın üretken bir yazar olduğuna işaretle kitaplarının ismini saymaya başlar. Sâmiha Hanım bundan son derece rahatsız olur. Ve bugünün yazarları yani kitaplarından bahsetmeyi fotoğraflarını çekip paylaşmayı gayet masumane bulan bizler için nasihat niteliğinde şu olağanüstü sözleri söyler:

“İnanın ki kitaplarımdan bahsedilmesi bana adeta giran gelir (ızdırap verir). Hayatta böyle bir cephem olduğunu düşünmek bile istemem. Birisi yanımda yazılarımı beğendiğini söylediği zaman büyük bir günah işlemiş kadar mahcup olurum. Çünkü bence hayatta gaye ne muharrirlik ne sanatkârlık ne âlimlik ne kâşifliktir. En büyük hüner iyi insan olabilmektir. O büyük varlık da sanırım ki bizden bunu istiyor.”

AĞUSTOS EDEBİYATIN YAZI

Hayrettin Durmuş

Alparslan Gazi kırk bin bahadırıyla atını Malazgirt'e süredursun. O Anadolu'nun kapısını açarken bu kapıdan hangi ozanlar, hangi şairler gelip geçecekti acaba? Kaşgarlı Mahmut dokuz bin sözcük için Divân u Lügâti't Türk'ün sayfalarını açarken pek çok ilkin bu asırda yaşanacağını bilmiyordu belki de. Hakikatlerin Eşiğine varmak için bir yüz yıl daha beklemek gerekecekti. Nizamülmülk Siyasetname'yi yazmamıştı henüz. Sezai Karakoç'un ifadesiyle "Anadolu'daki şah horoz sesi" ya da Cemal Süreya'nın "Türkçenin süt dişleri" dediği Yunus Emre'nin sesi duyulmamıştı. Mevlana Belh'ten gelip Konya'yı yurt tutmamıştı.

Zafer çiçeklerinin бүрүдүğü Anadolu ağustosta daha kimlere kapı açacaktı, nelere sahne olacaktı? Sadece Anadolu da değil elbette dünyanın dört bir yanında edebiyat dünyasından ne sesler yükselecekti kim bilir? Şairlerin, yazarların göçüyle ağustosun sıcaklığı bir kat daha artacak, kavrulacaktı yürekler. Herman Melville 1 Ağustos 1819'da doğmasaydı dünya Moby Dick'i tanıyamayacaktı. İsmail, Kaptan Ahap ve Beyaz Balina bir şey ifade etmeyecekti bize. Eğer Melville bu romanı yazmasa, biz de okumasaydık hayatın anlamını keşfetmekte zorlanacaktık belki de. Tabiattan mahrum, toplumdan habersiz çıkacaktık yolculuğa.

Guy de Maupassant 5 Ağustos 1850'de Fransa'da doğarken hikâyeciliğin yeni bir tarza бүрүнеceğini nereden bilebilirdik? Olay Öyküsünün öncüsü olacağını kim tahmin edebilirdi ki? Bir yumağı çözer gibi gün ışığına çıkardı olayları. Johann Wolfgang Von Goethe Ağustos'un son günlerinde Frankfurt'ta dünyaya gözlerini açarken kimse onun Almanya'nın ünlü bir şairi olacağını bilmiyordu. Uzun yıllar emek verip yazacağı Faust'tan, Mefisto'nun zindanından haberimiz yoktu. O olmasa dünyada yankı uyandıran Doğu Batı Divanı'ndaki "Muhammed'in Nağmesi" şiiri de yazılmayacaktı. 21 Ağustos Paris'te uzun bir yasın başlangıcıydı. Honoré de Balzac bir daha açmamak üzere yummuştu gözlerini. Köylüler üzölmüş, Vadideki Zambak solmuş, ömrünü kızlarına adayan Goriot Baba sefaletе düşmüştü. Balzac giderken bize pahalı bir mülk bırakmıştı; dürüstlük.

1867 Ağustos'unun son gününde daha 46 yaşındayken dünyadan ayrılan modern şiirinin kurucularından sayılan, ünlü Fransız şair Charles Baudelaire'in mektuplarından oluşan kitabını okumuştum vaktiyle. Ömrünü heder ettiğine pişman olduğunu anlatıyordu. Şer Çiçekleri (Bu kitap Elem Çiçekleri ve Kötölük Çiçekleri adıyla da dilimize çevrilmiştir ancak nedense ben Şer Çiçekleri demeyi daha çok seviyorum.) kitabıyla şöhrete kavuşmuştu oysa. "Kafamda yirmiyе yakın roman, iki tane de dram var. Ama buna zamanım kaldı mı dersin?" demişti son günlerinde. Nazım Hikmet'in "Giderayak" şiirinde söylediği gibi portakalı soyamadan, yıldızları sayamadan, sevdalara doyamadan çekip gitmiyor muz dünyadan? Hepimizin dosyaları, yazıları, umutları yarım kalmıyor mu? Bu ağustosun yazında kim bilir kimler göçüyor yarım azıkla?

Buenos Aires Tutkusu'yla doğar Borges. İl kütüphanesinde çalışmasaydı belki de bu kadar uzun sürmeyecekti kitaplarla dostluğu. O pencereye kafasını çarpması, Newton'un başına elma düşmesi gibi bir şeydi. Bu olaydan sonra yazıldı Alef adlı öyküler. 1955'te gözleri kör olur ama gönül gözü için ne çok kitap biriktirmiştir o tarihe kadar. Son öykü kitabı Kum da böyle bir zamanda yazıldı. Kör olduktan 31 yıl sonra 1986'da görmeyen gözleriyle doğduğu ağustos ayının berraklığında dünyamızı aydınlattı. Sonsuzluğun Tarihi, Alçaklığın Evrensel Tarihi, Yedi Gece ve Rüyalar'ını bize bıraktı. Rüzgâr Gibi Geçti Margaret Mitchell. Sen gittikten sonra da sürdü dünyada savaşlar. Kan gölüne döndü coğrafya. Ölüm kol geziyor. Aşklar da yaşanıyor biteviye. Soluk soluğa bir yerlere yetişmeye çalışıyoruz hep. Belki de hayatımızın rüzgâr gibi geçeceğini söylemek için gelmişti dünyaya Margaret.

Thomas Mann 80 yıllık yaşamını 12 Ağustos'ta Zürih'te noktalasa da biz onu Venedik'te Ölüm kitabıyla anacağız. Bugünlerde Yusuf ve Kardeşleri adlı kitabı dilimize çevrildi. Acaba hangi pencereden baktı Yusuf'a? Hangi kuyudan çıkardı onu? Merak ediyorsunuz ve okuyacağınız kitaplar listesine ekliyorsunuz. Okuduğumuz kitabı ise ona Nobel'i kazandıran Büyülü Dağ. Gerçekten de okuru Büyülü Dağ'ın karında gezdirmişti. Biz de o verem hastanesinde (sanatoryum) tedavi gördük sanki. Cemal Süreya "Yalnız bunun için sevseydim seni" diyor bir şiirinde. Başka hiçbir şey yazmasaydı bile sadece Büyülü Dağ romanı onu anmaya, anlatmaya yeter de artar. Ağustos'un kavurucu sıcaklığı alıp götürse de onu Büyülü Dağ'ın karını eritemeyecek.

Tevfik Fikret'in çalkantılı hayatı, oğlu Haluk'la ilgili anlatılanlar, "Bir Lâhza-i Teehhür" ya da yaygın bilinen adıyla "Şanlı Avcı" şiiri hep tartışılabilir da Millet Şarkısı, Han-ı Yağma ve eleştiri kültürüne yaptığı katkı tartışılmaz. Kısacık bir yazıda onu her yönüyle anlatmak mümkün mü? Ancak ; "Yiyin efendiler yiyin, bu han-ı iştiha sizin / Doyuncaya, tıksıncaya, çatlayıncaya kadar yiyin" sözleri her devirde hatırlanacaktır. Neredeyse yüz yıldır Aşîyan Mezarlığında yatmakta, her ağustosta gelen ziyaretçilerini sessizce karşılamaktadır. İlk köy romanını o yazmıştı. Antalya'nın Demre ilçesine yolu düşenlere Karabibik'in yazıldığı evi görebileceklerini de hatırlatmış olalım buradan. Topraksız köylülerin perişan halini, gırtlığa kadar borca batmalarını ne güzel anlatmıştı Nabizâde Nâzım. O da geçip gitti bir ağustosta, bayrağı Talip Apaydın devraldı.

Hüseyin Rahmi Gürpınar 17 Ağustos'ta doğarken Mürebbiye ile tanışacağımızı bilmiyorduk. Üç yaşında annesini kaybetmeseydi belki Gürpınar'ın da haberi olmayacaktı mürebbiyeden. Ne Şipsevdi vardı ne de Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç. O güne kadar Gulyabani'yi de gören olmamıştı. O olmasa onlarca romanı, öyküyü kim yazacaktı? Orhan Seyfi Orhon Akbaba ile bizi gülümsetse de 22 Ağustos 1972'de hepimizi üzmüştü. Necmettin Halil Onan'ın "Dur Yolcu" şiirini hepimiz ezber etmiştik ortaokul yıllarında. Her Cumhuriyet bayramında mutlaka okurduk. Çakıl Taşları fazla bilinmese de bu şiir bile onu hatırlamamıza yeterli sebeptir. Dünya yolculuğu bittiğinde takvimler 17 Ağustos'u gösteriyordu. Feridun Fazıl Tülbentçi kahramanlık kitapları yazdığından mı bilinmez o da ağustos ayında göçmüştü dünyadan. Tarihi kitaplar yazması belki de babası Yüzbaşı Fazıl Bey'in çanak kale'de şehit olmasındandı. O ölse de kitapları hâlâ mehter gibi coşkuyla gümbürdüyor. Tarihe Şan Veren Türk'ün coşkusuna, Yavuz Sultan Selim'in sesi karışıyor. Kulak kabartın, ulu deryalardan Barbaros Hayrettin Geliyor.

Nihat Sami Banarlı pek çok edebi metin yazdı, ders kitaplarından öğrendik onun adını. “Niçin kitaplar niçin/ hangi sahifenizi / Muskalaştırmalıydım?/ Murada ermek için/ ve bir gün görmek için?” diyerek ömrünü kitaplara, edebiyata adanmış ve Türkçenin Sırları’nı bize bırakıp sıcak bir yaz günü ayrılmıştı aramızdan. 26 Ağustos 1914’te I. Cihan harbinin kızgın alevleri arasında bir bebek dünyaya gözlerini açtı. O bizim Dağlarca’mız olacaktı yıllar sonra. Destanlar düzüp, ağıtlar yakacaktı. Kurtuluş Savaşı’nın şairi olacaktı. Onlarca kitap yazsa da Çocuk ve Allah hiç unutulmayacaktı. Bir de Mustafa Kemal’in Kağnısı vardı hepimizin ezber ettiği. Kağnıyla beraber Elif’te kalacaktı aklımızda. 94 yıla vardı yaşamı. Ona “ne kadar uzun yaşadınız?” diyenlere “Siz öyle sanın. Seviliye kavuşmak için ne çok bekledim. Siz bunu nereden bileceksiniz?” diyecekti verdiği son röportajların birinde. Adı gibi Fazıl, soyadı gibi Dağlarca bir ozandı o. Başkomutanlık meydan savaşını müjdelers gibi gelmişti 26 Ağustos’ta.

Asıl adı Mustafa İzzet Baki olsa da biz onu Abdülbaki Gölpınarlı olarak tanıdık. Yunus’u, Mevlana’yı, Fuzuli’yi Nedim’i, Hayyam’ı, Hacı Bektaş-ı Veli’yi, Pir Sultan Abdal’ı sevdirmek için gelmişti sanki dünyaya. 25 Ağustos 1982 yılına kadar Tasavvuf edebiyatına bir ömür verdi. Bize de pay düştü ondan. Ömer Edip Cansever demek; İkinci Üstü, Yerçekimli Karanfil demekti. Kapalıçarşı yangınından sonra asma kata taşındığı için mi çok önemsemişti yerçekimini bilmiyorum. Gelincikler’e olan tutkusu muydu ona Mendilimde Kan Sesleri şiirini yazdıran? 8 Ağustos günü doğduğundan mı bilinmez hayatı sevda yangınıyla tutuştu. Belki de onun için “Kırlı Ağustos” demişti bu aya.

Hem dünyaya gözlerini açması, hem de kapaması Ağustos’ta olan Ahmet Turgut Uyar geçmeseydi buradan Dünyanın En güzel Arabistanı da olmayacaktı. Tütünler Islak, Kayayı Delen İncir ve Türkiye’ye hediyesi oldu bize. En çok da Göğe Bakma Durağı’nda hatırlıyoruz onu. Can Yücel de Ağustos ayında hem konaklamış hem de göçmüştü dünyadan. Onun göçü büyük Marmara depremine denk geldi. Pek çok ürün verdi. Sadece yazdıkları değil, çevirileri de ses getirdi. Muhteşem Gatsby, Hamlet ve Oscar Wilde kitapları bunlardan birkaçı. Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim şiirini okurken herkesin gözünde kendi babası canlanmadı mı? Sevgi Duvarı sığınak olmadı mı hepimize? Hayatın geçiciliğini anlatırken “insan sahiplenecekse gökyüzünü güneşi, ayı, sahiplenmeli” diyen Can Yücel “ Çok eşya olmayacak mesela evinde / Paldır küldür yürüyebileceksin” derdi. Gerçekten de paldır küldür yürümek en çok ona yakışırdı. Kendine has sesi, üslubu ve nev-i şahsına münhasır özellikleriyle şenlendirdi dünyamızı. Öğretmen şairlerimizden Abdülkadir Bulut, Gözyaşları da Çiçek Açar deyip memleketi Anamur’da bindiği minibüsün altında kalarak can verdi 9 Ağustos günü. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu 1992 yılının 21 Ağustos’unda vefat etmişti. “Malazgirt Marşı” şiirinde söylediği gibi “Aylardan Ağustos, günlerden Cuma” idi. Yaşadığını yazan, yazdığını yaşayan şairlerden olduğundan mıydı bu tevafuk? O bir destan şairidir. Bozkurtların Ruhu ile yola çıkar Gençosman, Kürşad ile birlikte Malazgirt Destanı’nı anlatır. Kopuzdan Ezgiler söyler bize. Salur Kazan, Boğaç Han derken Destanlarda Uyanmak nasip olur. Destanlar Burcu’na varan şair Alp Erenler Destanı’nı söyledikten sonra uçar bu âlemden.

Aliya İzzetbegoviç 1925 yılının 8 Ağustos’unda Bosna ve Sava ırmağını gören bir evde doğar. Entelektüel birikimiyle müstesna bir düşünürdür o. Bosna’yı Bosna yapan çileli bir mücadelecidir. Bizim için Mehmet Akif Ersoy ne kadar önemliyse, Pakistan için Muhammed İkbal nasıl büyük bir önem arz ediyorsa Bosna için de Aliya İzzetbegoviç en az onlar kadar önem arz etmektedir. Ardında sadece bağımsız bir devlet bırakmaz. Doğu Batı Arasında İslâm, Tarihe Tanıklığım, İslâm Deklarasyonu ve İslâmi Yeniden Doğuşun Sorunları ile Köle Olmayacağız kitapları rehberlik etmek üzere raflardaki yerini alır.

Biz yaşarken ölenlerden birisiydi Oktay Akbal. Uzun bir yaz günü veda etti uzunca yaşamına. “Önce Ekmekler Bozuldu” dedi yıllar önce. Sonra neler, neler... Suçumuz İnsan Olmak derdi hep. Yazar Bir Tanıktır dedi ve onlarca kitabıyla tanıklık etti yaşadığı çağa. Selimiye Bir Yokuştur deyip geçip gitti işte dünya üzerinden. Güle Güle Oktay Akbal. “Yaşasın Edebiyat!”

Biz Malazgirt zaferini kutlamaya hazırlanırken cumhuriyetin “muzaffer” yazarı olarak gitti öbür dünyaya. Ekmek Parası’nda bir aileyi sevgiyle nasıl da birbirine bağlamıştı sınıksız. Zıkkımın Kökü dedikçe çocukluk günlerin gelecek aklımıza. Su, gazoz sattığın, garsonluk yaptığın günler. Öğretmen de olsan sen Yumurtadan Çıkan Öğretmen olacaksın Pınar için. Ökkeş’i otoparkta, lunaparkta, dolmuşta, simit satarken görseler de benim gözümde Ökkeş Maçta. Sen gidince Gecekondu nasıl sessizliğe büründü bir bilsen. Halo Dayı’nın halini sorma... İzmir’de yaşasa da, dili, konuşması, gülümsemesi ve sıcacık yüreğiyle tam bir Adanahydı Muzaffer İzgü. İz bırakıp o da tamam etti dünya seferini.

Edebiyatın yazında bizi daha kimler yaylalara çıkaracak bilemem ki?

BÜYÜK BİR FELAKET BEKLEMEK

Nihan Feyza Lezgioğlu

Bundan uzun zaman önceydi. İki binlerin başları. Komşumuz Selvi teyze, falcı bir kadına gitmişti. İkinci üzeri bize geldi. Koltuğa oturduğu gibi simli siyah ev ayakkabılarını çıkardı yanından eksik etmediği bez çantadan. Mahalledeki eczanenin sahibi Asaf abinin bizimkilere hediye ettiği çantalardandı. Üstünde kırmızı harflerle ECZANE ASAF yazıyordu. Ayakkabılarını hızlıca giydi ve içinde örgüsü ile birkaç ıvır zıvırın kaldığı çantayı koltuğun altına bıraktı. “Şu falcıya gittim Asuman. Vallahi her dediği doğrudu. Rahmetli annemin mezarının yerini bile bildi,” dedi.

Böylece başladı övgülere. Kadın önce bir kahve içirmiş, sonra kahve telvesini avucunun içine döküp yaymış, biraz bekletip göz göz olunca -nasılsa artık, göz göz oluvermiş- anlatmış da anlatmış... En başta biri anlattı, sonra bir başkası da geldi, diyordu. Üzerinde çok ağır bir enerji var, insanların gözü değmiş sana, diyerek tütsü yakıp etrafında dolaştırmışlar meğer. Annemin göz bebekleri büyüyordu o anlattıkça. Falcıların, Selvi teyzenin oğlu Haluk’un geçen kış sara nöbeti geçirip hastanelik olduğunu bildiklerini de duyunca beklenen oldu: “Randevuyu al, en yakın zamanda beraber gidiyoruz Selvi.”

O hafta gittiler falcıya. Detaylarını hiçbir zaman tam olarak öğrenemediğim şu görüşmeden sonra uzun süre kendine gelemedi annem. Selvi teyzenin dediğine göre, Kötü bir şey olacak, demişlerdi. Ne zaman olacak, nerede, kimin başına gelecek söylemeden. Önce bunu aldatılacağına yordu annem. Babamın ceketlerinin, gömleklerinin ceplerini, telefonunu kurcalayıp durdu. Eve normale göre geç gelmesinin, bazı günler daha bakımlı olmasının, tıraş losyonu kokmasının, iş yerindeyken yediği öğle yemeklerinde “paraya kıymasının”, üç beş ay taksitle pahalı bir palto almaya gerek duymasının, konuşurken asla onun gözlerinin tam içine bak(a)mamasının, çayı bırakıp filtre kahve içmeye başlamasının, zam alır almaz gözlüklerini değiştireceğini ultimatoma verir gibi duyurmasının altında hep bir şeyler aradı. İstediklerini bulamayınca da bunu onun masumluğuna değil de kendi beceriksizliğine yordu. Sonra da bir gün canının acıyacağından emin gibi, sessiz ve kırılgan, beklemeye başladı.

Böyle birkaç ay geçmişken ablamın hamileliğini öğrendik. Doğru dürüst sevinemeden bu kez de bebeğin düşeceğinden kuşkulanmaya başladı annem. Dokuz ay boyunca, ablamın bir bardağın bile yerini değiştirmesine izin vermedi. Doğum yaklaştıkça daha da büyük bir korku kapladı içini. Kızını ya da torununu kaybedecekmiş gibi, yüreği hop oturup hop kalkıyordu. Çıkagelecek musibet bu olmasın diye yalvarır gibi bekliyordu artık. Neyse ki zamanı gelince ablam sağlıklı bir bebek doğurdu da annem biraz rahatladı.

Kış bitiyordu ve sanki sırf bunun için bile güzel bir şeyler olmalıydı. Tam ümitleniyorduk ki annem yine huylanmaya başladı. Başına ne geleceksen bir an önce gelsin, huzuru kaçacaksa da hemen o anda kaçsın istiyordu. Bu musibeti beklerken mecbur kalmadıkça dışarı çıkmamıza da müsaade etmiyordu. Okula gidip geri dönüyorduk. Bir de birkaç hafta arayla, evden -babam işteyken- hep birlikte çıkıyor ve gidilecek yerlere sırayla uğruyorduk. Market, kasap, kuaför... Tanıdık birine rastlarsak sorulara ayaküstü kısa cevaplar verip oradan uzaklaşıyorduk hemen: Büyük bir felaket beklemek kolay değildi.

Havaların iyice ısınmaya başladığı bir gün, annemin koltukta uyuyakalmasını fırsat bilip kendimi dışarı attım. Eve çıkan yolun sonundaki akasya ağaçları nihayet çiçek açıyordu. O güzelim yolu yürüyüp çarşıya uzandım. Dükkânları ve tıklım tıklı vitrinlerini geçtim. İleride, küçük bir mağazanın girişindeki ayakkabılara takıldım gözüm. Sanki o an bana gereken tek şey tam kalıp, hafif topuklu bir ayakkabıydı. O gün böyle yeni bir ayakkabı alsam mesela, başka neyin yolunu gözlerdim sonra bilmiyordum. Oracıkta kendime yepyeni bir çift ayakkabı alsam ertesi günüm neye benzerdi?

Basit bir poşetin içinde bir sağa bir sola yatan ayakkabı kutusuyla döndüm eve. Kimseye görünmeden girdim kapıdan. Evin arka kısmında kalan ardiyeye koşup eski bir sandığın arkasına gizledim poşeti. Annem dışarı ondan habersiz çıktığını anlamasın diye en azından bir süre daha giyemezdim ayakkabıları. Yine de içeride bir yerde, unutulmuş onca eşyanın arasında, kimsenin bilmediği bir şeyi saklıyor olmayı sevmiştim.

Yazın ikinci yarısına yaklaşıyorduk. Ayakkabılarımı hâlâ giyememiştim. Bazen yine kimseye görünmeden ardiyeye gidiyor ve poşet yerinde mi diye kontrol ediyordum. Kutuyu çıkarıp kapağını açıyor ve gözüme ılık ılık gelen, belki de önümüzdeki seneye kadar -artık lise son sınıfa geçecektim- giyemeyeceğim ayakkabılarıma bakıyordum.

Bir gün alt komşumuz Hülya ile ders çalışmaya gitmişim. Eve dönerken merdivenlerde büyük bir gürültü duydum. Annem nefes bile almadan bağıyor, bir şeyleri fırlatıyordu. Söylediği onca şeyin arasından şunu sık sık tekrarlıyordu: “Kime aldın bunları diyorum?!” Sonraysa babamın odaları dolduran gür sesiyle irkiliyordum; anneme bela okuyup duruyordu. İkisi de öfkeden deliye dönmüştü. Çekine çekine eve girdim. Kapının hemen yanındalardı. Dikişleri patlamış hâlde, öylece yatıyorlardı: Giymeyi dört gözle beklediğim ayakkabılarımı zar zor tanıyabildim.

FESTİVAL ÇOCUĞU

Fatma Türk

Siz buzullarda yaşamadınız. Kendi ağırlığı altında yavaş yavaş yer değiştiren, sıkıştırılmış bir buz kütlesi gibiyim. Belki de erimekten korkuyorum. Eriyip yok olmaktan. O yüzden sürekli karlar ve buzlarla kaplıyım. İklimim bu, değiştiremem. Kanın dolaşmadığı bir yer var vücudumda, kanın ısıtmadığı bir yer. İşte orayı kolluyorum, herkes gibi. Yok hayır, herkes gibi kısmı fazla. Kimse hakkında bu kadar iddialı konuşulmaz. İnsanların üzerindeki görünmez mantoların altında neyi nasıl gizlediklerini bilemeyiz.

Saklamaya çalışıyorum ben de. Nabızı umumiyetle yüksek atan envaiçeşit heveslerim var. Gelip geçici olmalarına yaslanıyorum. Benim öğrenme şeklim bu. Önce heves edip sonra dalıyorum dipsiz ummanlara. Eli boş döndüğüm olmadı pek. Bazen doğuran inciler buldum, bazen denizkeşanesi bolca.

Ey ışısız deniz. Kıyıya vuran istiridye kabukları, ayak basılmamış kumlar, geçmişten geleceğe akıntıyla gelen, özümsemiş, ancak yine de korunmamış sular. Ey derinlerdeki sakinlik, komşu nehirlerin getirdiği sükûnet, göklere ulaşan o yatışma hâli. Ey denizkızı. Ezelden beri çocukları kandıran yabancı kız. Huzuru sırtlanıp “Çağırırsan gelirim!” diyen kişi. Karanlık çöktüğünde, endişe içinde bekleyenlere, kaygıların elinde yok olanlara, sabrı tavsiye eden kişi.

Bir yakamoz düşse, pırlıtsı senin izindir. O pırlıttının içinden seslenir: “Buradayım!” dersin. Yok olup gitse de yakamoz, kuşku kalmamıştır artık: Sen varsın; orada, vahşetten uzak, melekler gibi, dümensiz, dupduru, sularla kaplı yeryüzünde umut ışığımsın. Bir an çıkmaza girsem yahut yabancı ayak izleri dolaşsa ruhumda, ortaya çıkar, olanca gücünle ışıldarsın, kuyruğunu suya vurur, varlığının altını çizersin, mutsuzluğumu hissettiğin her an ışığını üstüme salar, aydınlatırsın zulmetimi, bir çocuk rüyası gibi sen hep varsın...

Yine böyle kendi kendimi sorguladığım bir gündü. Nasıl bir denk geliş öyle! Tam bir festival havası. Ben buz kütlesine dönüşmeden önce, kanımın hızlı aktığı zamanlar, henüz zırh nedir, niye giyilir bilmediğim o şuurdan uzak anlar. Elinde bir şişeyle dikiliyordun köşede. Sakince avını bekleyen gösterişli bir kapan gibiydi duruşun. Dünyanın gürültüsünden sıyrılmış, dikenlerinden arınmış bir gül goncası gibi. Biliyorum sen gül olamazdın ama bir şey vardı kokunda işte; cezbedici, davetkâr bir şey. Sana doğru çekiliyordum, en ufak bir tedirginlik duymadan üstelik. “Af edersiniz, konser salonuna buradan mı gidiliyor,” diye soran ve açılışı yapan bendim. Huzurlu bir ifadeyle gülümseyen, kanın hücum ettiği o yeri, göğsümün altında atan, kafesine sığmayan yeri, gözbebeklerindeki kuyuya usulca çeken sen. Kendinden nasıl da emindin. Vakur ve son derece mütekebbir. “Evet ama daha var,” deyip başını çevirmiş, kapanına biraz daha yaklaşmam için geri çekilmiştin. Basit bir numara. Ama her zaman işler. Ben de zaten bütün bunları bile bile gelmiştim. “Buralı mısınız?”

“Evet.” Önce biraz sessizlik. Sonra en ufak merak kıvılcımı içermeyen bir ses tonuyla: “Festival için geldiniz anlaşılan.”

“Siz onun için gelmediniz mi?” Tam olarak bu soruyla mı girmiştim ceza sahana, bilmiyorum. Bıyık altından gülümseyişin ve hemen ardından beni süzüşün de planın bir parçasıydı. Hepsinin farkındaydım. “Festival çocuğuyum ben, her yaz gelirim,” deyip elindeki şişeden bir yudum almıştın.

Sözün karşı tarafa geçtiğini göstermenin zarif bir yolu. “Ben ilk kez geliyorum.” Cümlede hiçbir zekâ pırıltısı yoktu. Yine de söyledim. Paslaşmak isteyen de zaten sen değil miydin!

Birden elimi tuttun ve bana ileride bir noktayı gösterdin: “İşte eğlence orada. Dediğim gibi daha vakit var.” Bunu nasıl başarıyordun, bilmiyorum. Konuşmadan anlatıyordun söylemek istediklerini. Orada seninle kalmamı istiyor, ancak bunu hiçbir şekilde sözle dile getirmiyordun. Konuşan daha çok bedenindi. Ve ben o dili anlıyordum. Nedense top hep benim kalemdeydi ve ben kalecilikte hiç ama hiç iyi değildim. Kordan ellerinin arasında eridi eriyecekti ellerim, onları nereye koyacağımı bilememenin verdiği tereddütle çiçek oldum birden ben. Küçükken okulda yaptığımız gibi. Bizimle baş edemeyen öğretmenin “Çiçek ol!” buyruğuyla ellerimizi göğsümüzün üstünde bağladığımız gibi. Etten duvar ördüm kalemin önünde. Senin çoktan içeri girdiğini bilmeden, seni sımsıkı içeride tuttuğumu bilmeden.

“Madem daha vakit var, bekleyelim o zaman,” dedim. Sanki festival için değil de senin için gelmiştim. Müziği değil seni dinlemek istiyordum. Sen taviz vermeyen duruşunla hep karşıya bakarak konuşuyordun. “Demek festival çocuğusun,” dedim. “Yani çok mu seversin festivalleri?” Böyle sorar sormaz gülümsedin. “Hayır, öyle değil,” dedin. “Gerçekten bilmiyor musun festival çocuğunun ne anlama geldiğini?” “Sanırım, hayır.”

“Benim tohumum bir festival gecesinde atılmış. Babamın kim olduğunu bilmiyorum.”

“Çok garip!”

“Evet öyle.”

“Peki, hiç merak etmedin mi babanın kim olduğunu?”

“Bilmem. Kaynağına ulaşamayacağın şeyleri merak etmek zaman kaybıdır.”

“Yapılır mı bu! Olur şey değil!” diye kükredim birden. Ne de çabuk geliyordu dikenli sözcükler dilime. Tepkilerimi senin gibi kontrol edemiyordum. Annene öfkelenmişim. En çok da babana. Son bir yudum kalmıştı şişede. Vakit yaklaşmıştı. Ancak festival fikri uzaklaşmıştı benden. Yüzündeki ifade hırçın bir şeyleri hatırlatmıştı bana. Bugün aşına olduğum o denizleri ilk senin yüzünde görmüştüm sanırım. İnsanı içine çeken ve sonra yine dışarı püskürten dev bir dalga vardı gözlerinde. Senin denizin kabul etmiyordu kimseyi, suyun karışmıyordu suyuma ve denizkızı ortaya çıkmıyordu böyle anlarda.

Ey ışsız deniz. Kıyıya vuran istiridye kabukları, ayak basılmamış kumlar, geçmişten geleceğe akıntıyla gelen, özümsemiş, ancak yine de korunmamış sular. Ey derinlerdeki sakinlik, komşu nehirlerin getirdiği sükûnet, göklere ulaşan o yatışma hâli. Söyle bana, unutulabilir mi insan bir gün olsun yüzleşmediği köklerini, kurcalamaz mı gerçekten toprağın dibini? Merak değil mi bizi burada tutan!

“Görüürüz, o hâlde,” diyerek uzaklaştım yanından. Bütün nezaketinle gülümsedin. Sen farkında değildin ama o gün sen de baban gibiydin. Görünmez bir tohum bıraktın bana. Şimdi ne zaman bir festival olsa, çatlayıp sürgün vermesinden korkuyorum.

DELİNİN ZORU

Serap Kılınçoğlu

*“Konuşmalarımız güvenliğinizi
açısından kaydedilmektedir.”*

Uzun süredir bankalarla başım dertte. İçlerinde müşteriye hizmet verdiklerini iddia edenleri bile var! Ben de bu iddiaya kanarak bıkip usanmadan arayıp durdum. O kadar aramanın bağımlılık yaptığını da ben iddia etsem yeridir. Karşıdan telefonun açıldığını anlar anlamaz bende bir telaştır başlıyor. Otomattan daha da otomat hareketlerle peş peşe numaraları tuşluyorum. Şıp diye müşteri hizmetlerine bağlanıyorum. Her defasında daha kısa sürede hem de. İçimde hiç de anlamı olmayan bir sevinç uyanıyor. Cümlelerim de tıpkı otomattan konuşanlar gibi oluyor. Kendime şaşıyorum doğrusu. Konuşmaktan pek de haz etmeyen biri olarak bunu nasıl başarıyordum?

Aslında mesele çok basitti. Alt tarafı adres güncellemesi yapılacaktı. Bu güncelleme sonrasında da banka kartım adresime teslim edilecekti, hepsi bu.

Basit bir mesele ise neden buraya yazma ihtiyacı duydum peki? Zorum ne o zaman? Demek ki o kadar da basit değilmiş. Oturmuş, tarihe not düşüyordum işte. İnsan hakikaten geçmişinden kurtulamazmış ve hassas kalpler için dünya hakikaten cehennemmiş. Hele de geçmişteki bu hata senin tarafından yapılmamışsa. Neyse. Meseleye dönelim.

Çalışmaya başladığım ilk yılda kurumumun anlaştığı bankadan sorunsuz bir şekilde maaş ödemelerimi almıştım. Bankanın çalışma disiplininin de hayli memnun kalmıştım. Memnuniyetimi bankaya ait kredi kartı talebinde bulunarak devam ettirdim. Uzun yıllar bir sorun yaşamadan da kullandım. Derken başka bir yere tayin oldum. Haliyle bankada da değişiklik oldu. Gerekli prosedürler uygulandı ve deminden beri anlattığım işlemlerin aynısını yeni banka ile de yaptık. Buraya kadar bir sorun yok değil mi? Yok. Yine yıllar geçti? Sahi, yıllar ne de çabuk geçiyor. Yılların ne de çabuk geçtiğini sıkıntıya girdiğimizde mi fark ediyoruz acaba? Sıkıntılar mı zamanın ölçüsünü belirliyor? Şimdiye dek sıkıntıya girsem de hiç yıl hesabı yapmamıştım oysa. Yıllarla zorum ne ki? Neyse, mevzuyu dağıtmayalım.

Ve yıllar ve yine değişiklikler ve yine prosedürler... Yani hayat! Zaman döndü dolaştı ve ilk maaş aldığım bankayla yolum yine kesişti. Eski bir dostla karşılaşmış gibi oldum. İyi dedim, nasılsa bilgilerim kayıtlı. Bu kez işler uzun sürmeyecek. Uzun sürdü. En geç bir haftada teslim edilecek olan kartı, ben tam üç ay bekledim. Üç ayın sonunda geldi mi dersin? Ne gezer. Müşteri hizmetleriyle konuşma bağımlılığım için bu kısmında başladı işte. Kart çoktan basılmış, çoktan adrese postalanmış. Çoktandır bekliyorum ki kart gele. Beklemek de ne menem şey, beklemeyen bilmez bunu.

“Kartım nerede olduğunu öğrenebilir miyim acaba?”

“Değerli müşterimiz, kartınız kuryede görünüyor.”

“Kartımın teslimat durumunu öğrenebilir miyim?”

“Efendim, kurye gelmiş fakat sizi adresinizde bulamamış.”

“Nasıl olur, hep evdeydik oysa.”

“Kartımın son durumunu öğrenmek istiyorum.”

“Kartınız, tekrar merkezimize gelmiş görünüyor.”

Kartım.... Değerli müşterimiz, kartınız.... Kart... efendim.... Kart ve değerli, efendim silsilesi böyle uzadı gitti işte ve ben, bunca değerli cümlesiyle başlayan konuşmalar sonunda kendimi ne kadar da değersiz hissettim, bilemezsiniz. Efendim, değerli diyerek, nasıl da bol keseden konuşuyorlardı. Hem kolay mı şu fırlıdak dünyada bir varlığın efendisi olmak? Herkes efendi olsa zaten kimsenin kimseyle derdi olmazdı, diye düşünmeden edemedim. Ayrıca benim bu kadar basit bir meselede böyle içtimaî, felsefî ve edebî düşünmeyle varmak istediğim yer neresi olabilir?

Artık karttan vazgeçmiştim. Şu teknolojinin ilerlemişliğinde plastik bir kartın pek de önemi yoktu zaten. Benimkisi eski bir alışkanlık sadece. Bütün kabahat bende aslında. Ne düşersin peşine? Dedim ya, alışkanlık. Alışkanlıklardan kurtulmak o kadar kolay mı sanki? Belki de kolay. Peki, benim alışkanlıkla zorum ne ki ola?

Yine bir gün aklıma düşünce arayasım tuttu bankayı, aldım telefonu elime. Kısa bir müzik, otomattan konuşan sesin sadece bir kelimesini bitirmeden hızlıca tuşladım beni hizmete ulaştıracak numaraları. Yine o anlamsız sevinç. Karşıdaki bana nasıl yardımcı olabileceğini sordu. Sesi de bir o kadar yardımsever ve sevecen. Bu sesin cazibesine kapılıp bir daha anlattım durumu. Fakat bu kez tuşlama yaparken olduğu gibi hızlı ve ruhsuz değildim. Belki de konuşurken yağın yağmuru camdan izlediğim için böyle oldu. Ah yağmur, senin damlalarınla insanı iyileştiren bir yanın var. Yağmura dalıp gittim o anda.

Konuştuğum banka çalışanının -kadın veya erkek olması fark etmez- durumunu hayal ettim. Masası cam kenarında. Dışarıda insanı dinlendiren bir yağmur yağıyor, tıpkı izlediğim yağmur gibi. Başına yerleştirdiği mikrofona kulaklıkla beni dinliyor. Tuşlara basa basa kıvraklaşmış parmakları klavyenin üzerinde uçuyor âdeti. Gözleri ekranda, daha çok dışarıda yağın o büyüğü yağmurda. Yağmurdan gözünü alamıyor bir türlü. Hani elinde olsa, kulaklığı başından sıyrıp yerinden kalkacak, paltosunu almadan o inci beyazı gömleğiyle dışarıya fırlayacak. Daha sabah özenle tarayıp yaptığı saçını yağmurun büyüüne savuracak. Kimselere aldırış etmeden kalabalıklar arasında yürüyecek, diline bir de şarkı dolayacak. Şu yaşadığı paha biçilmez ân karşılığında satacak dünyayı. Oh be, diyecek. Umursamamanın verdiği özgürlükle hafifleyecek, hafifleyecek...

Ben zihnimde kurduğum hayale dalıp gitmişken karşıdaki sesin, son kontrollerini yaptığını belirten cümleyi işittim. O inci beyazı, yağmur damlalarıyla birlikte kaybolup gitti. Tüm konuşmaları kayıt altına alan banka sistemi hayallerimizi de kaydediyor muydu acaba? Bu düşünceyle irkildim birden. Daha neler? Hem böyle hayallere dalmanın sırası mı? Benim yağmurla, hayalle zorum neydi?

Sesin sahibi benim durumumdan habersiz, anlatmaya başladı. Böylece benim basit mesele dediğim durum da çözüme kavuştu. Nasıl olmuşa olmuş adres kısmına sadece il ismini yazıvermişler, sağ olsunlar. Adresin geri kalanını kimin, niçin sildiği muamma olarak kaldı ama.

Koca şehirde benim adresi kuryecik nasıl bulsun efendim. Kuryenin hâline ne kadar kahr ettiğimi anlatamam. Hemen onun divane gibi sokaklarda nasıl arandığının hayalini kuracaktım ki zihnimin bunu yapmasına izin vermedim bereket!

Başta da söylediğim gibi zaten karttan vazgeçmiştim. Gelse ne, gelmese ne. Müşteri temsilcimin ikna eden konuşmalarıyla adresin tamamını söyleyip meseleyi hallettik. Temsilcim, başka bir isteğimin olup olmadığını sordu kibarca. Ben de bu kibarlığı reddetmemek için mi yoksa yağın yağmurun bana açtığı hayal kapısından içeri girdiğimden mi nedir, bir sorum daha olduğunu söyleyiverdim. Elbette, buyurun, deyince ben de ona. “Bana anlatacağınız bir hikâyeniz var mı?” dedim. Anında cevap vermeye koşullanmış biri olarak temsilcim, bu kez birkaç saniyeliğine sustu. Delilik değil de neydi bu yaptığım. Delilikte huzuru bulanlara imrendiğim zamanlarım çoktur çünkü. Öyle kaygılarından arınmışlardır ki onlar gibi olmayı istemem kabahat olmasa gerek. Sorduğum sorunun muhatabı, “Delinin zoruna bak!” deseydi eğer muradına erecektim. Demedi.

Sustuğu o sürede gülümseyip anlatacağı hikâyeyi mi düşündü bilemem ama elleri gibi zekâsı da kıvraktı anlaşılan. “Bence konuştuğumuzdan bu yana siz kendi hikâyenizi buldunuz.” diye cevap verdi. Teşekkür edip telefonu kapattım. Aldığım cevapla onun da benim gibi yağın yağmuru izlediğinden, inci beyazı gömleğiyle, dudaklarında o şarkı, savurduğu saçıyla yağmurda yürüdüğünden emindim artık.

DELİK

Esma Safalı

Benimle her yere gelemezsin, dedi adam. Zihninden çıkmayan karısına kızgındı. Elindeki anahtarı fırlattı açtığı kapıyı çarparken. Anahtar fırlatılan kanepenin kenarına gömüldü usulca. Sustu kadın. Tek kelime etmedi. Konuşsaydı da duyulmayacaktı. Adam sendeleyerek çıkarken merdivenleri duvara sıçrayan tükürükler balonlaştı. Patlayan balonların içinden dağılan küfürler beyaz duvarı grileştirdi. Kapı hızla çarptı. Adam kapattığı kapının ardına yaslanıp oturdu. İri, hantal elleri ince, uzun, buruşmuş kemiklerdeki et tabakasının hafifçe sallandığı kıllı bacaklarına dokundu. Bacaklarını karnına çekti. Koyu, yeşil gözleri ufaldı. Gözbebeklerindeki ışıltı epeydir sönüktü. Ağladı. Kızgın, hırçın gözyaşları doldurdu göğsündeki deliği.

Perdeler hâlâ kapalı oda sessizdi. Adam eliyle yatağı yokladı. Kadının ince, seyrelmiş saçları parmak uçlarına dolandı. Demek hala uyuyor. Hasta da değildi oysa. Şimdiye kadar uyanmış pencereyi örten beyaz, uçları kırışık perdeyi tamamen açmış, sabahın aydınlığını doldurmuş olmalıydı odaya. Üzerine ince, soluk kırmızı sabahlığı alelade geçirip inmeliydi merdivenden. Tık tık. Ellerini yıkamalıydı saatlerce uğraşıp yaptığı lavantalı, güllü sabunlarla. Mutfığa yönelmeli, akşamdan doldurduğu çaydanlığı ocağa koyup kısmalıydı altını. Buzdolabını açıp bakmalı, ne pişireceğini zihninde tasarlayıp koyulmalıydı hazırlığa.

Usulca kaldırdı adam titreyen bedenini. Gözleri iyice bulanıklaşmış, elleri birbirine dolanır olmuştu. Yaşlılıktan nefret ederdi. Günün birinde yaşlanmış olacağını bilir ama bilmezden gelirdi. Şimdi tam da ortasında bocalayıp durduğu yaşlılık bir körün bile fark edebileceği kadar keskin kokuyordu. Üzerindeki gömleğin düğmelerini açtı. Grileşmiş atleti topladı omzuna kadar. Islanmış pamukları çekti. Cebinden çıkardığı beyaz kuru pamuğu kalbinin tam ortasındaki deliğe yerleştirdi. İtti. Delik beyaz bir bulut gibi görünüyordu göğsünde. Atletini düzeltti. Yatağının yanı başındaki nemli çamaşır dolu sepeti itti ayakucuyla. Yağmur serpiştirince nefes nefese üst kata çıkıp toplamıştı balkondaki kalın, mavi telden. Yağmur hızlandıkça o da hızlanmış telaşla birbirine dolamıştı çamaşırları. Zerrin öyle miydi oysa? Kibar, ufak elleriyle hızla toplar, diline doladığı şarkı ile koyardı sepete bir bir. Katlayıp yerleştirdikten sonra mutfığa iner, pencereyi açardı sonuna kadar. Yağmurun toprakla buluşuşunu severdi. Aşk, derdi ancak bu kadar güzel kokabilir.

Zerrin de genç değildi artık. Dinlenmeye arttırılmış uykusu saatlerine ihtiyacı vardı. Bu kez de ben kalkayım, dedi adam. Taze çay kokusu güldürür yüzünü. Parmak uçlarına basa basa çıktı odadan. Merdivenin trabzanlarına tutunarak indi. Gençlerdi. Bir hayalle bu iki katlı evi yaptırmışlardı. Çocukları olacak her biri için oda gerekecekti. Bilemezlerdi odaların hiçbir zaman dolmayacağını. Gözleri sessiz kapıların ardındaki soğuk odaya ilişti. Derin bir nefes aldı. Verdi. Mutfığa yöneldi. Dolaptan çıkardığı kahvaltılıkırı bulduğu en güzel tabaklara sıraladı. Eline aldığı işi güzel yapardı. Yine öyle oldu.

Kahve kokusu hiç eksik olmazdı mesela. Yanına mutlaka bahçede büyüttüğü menekşeden, nergisten, gülden bir dal koparır elinde solmalarında korkarcasına bırakırdı masaya. Zarif bir hanımdı Zerrin. Güldüğünde elmacık kemikleri kızarır, sağ yanağındaki çukur oyuldukça oyulurdu. Omuzlarına dökülen ince bukleler ruhundaki neşeyi yansıtırırdı adeta. Tüm taşkınlıklarını, öfkelerini sakince karşılar, adam yatıştıktan sonra konuşur rahatlatırdı. Onun bu halini severdi adam. Hatta her halini. Bazen kıskanır, kimi zaman kızardı yaşama sevincine. Başına gelen her ne olursa olsun dik duruşuna, kucaklayışına, kabullenişine. Böyle olmadığından mı yorgundu adam? Her şeye bir kulp taktığından, olan her neyse en olmayacak ihtimali samanlıkta iğne arayan misali bulup gün yüzüne çıkardığından, sık öfkelenildiğinden, belki de baba olamadığından.

Sofra kurulmuş, taze çayın kokusu soğuk pencerenin kalın camına dokunup buğulanmıştı. Kasvetli hava bu yaşlı çiftin hatırına dağılmış barış ilan etmişti. Adamın yüzü genişledi. İçine gençliğin heyecanı kaçtı. Tutmadı. Serbest bıraktı. Gezinsin tüm damarlarında, ince ince, hızlı hızlı. Üstünü başını yokladı eliyle. Eski yiğitliği kalmasa da fena sayılmazdı. Merdivene yöneldi. Basamakların gözünde büyümesine izin vermeyecek, bir delikanlı edasıyla çıkacaktı adım adım.

Defalarca teklif etmişti Zerrin'e ayrılmayı. Onun elinden annelik vasfını almaya hakkı yoktu. Sevmenin yeri gelince vazgeçmek olduğunu bilecek kadar erdemliydi. Ya Zerrin? Vefalı kadın. Bir kere bile onu incitecek, erkeklik gururunu sarsacak tek kelime hatta mimik kırıntısı dahi göstermemiş ebeden yanında durmuştu. Gözü duvardaki çerçevelere takıldı. Her yer Zerrin. Her yerde Zerrin. Yürüdü. Attığı her adım da sendeledi. Çerçevelerde gezdirdi ellerini. Yanağını okşadı Zerrin'in. Kalbindeki delik genişledi. Boşluktan içeri sızan hava adamı irkiltti. Anlamsız, sebepsiz. Elinin yettiği ne kadar çerçeve varsa söktü yerinden. Göğsündeki deliğe doldurdu hepsini. Camlar deliğin kenarındaki ince etleri, damarları kesti. Yere dökülen kan gittikçe hızlandı. Kan aktıkça delik ufaldı. Adamın başı dönüyor, delik küçüldükçe daha çok kan akıyordu. Bacakları büküldü. Dökülen kanın orta yerine düştü. Delik kapandı.

Uzulca sokuldu Zerrinin yanına. Saçlarını okşadı. Evlendiklerinde dolgun ve siyahlardı. Onun aksine saçını hiç boyatmamış, yaşlanışını keyifle karşılamıştı. Zerrin, dedi adam. Sessiz, zarif ve aşk doluydu tınlar. "Zerrin, sabah oldu, sana bir sürprizim var." Adam eliyle yüzünü kendine çevirdi Zerrin'in. Bembeyaz, yorgun ve hissiz. Adamın haykırışıyla havalandı perde, titredi duvar, sallandı beyaz avize. Düşmedi çerçeveler, inadına tutundular sararan duvara. Adam göğsünde bir kıpırtı hissetti. Minik bir oyuk. Gün geçtikçe büyüyeceğini henüz bilmiyordu.

AYIN ELEMANI

Furkan Uzun

Duvara adamın ufak bir fotoğrafını asarken “Bu ayın öne çıkan ismi Çevik Bey” dedi patron. Resmin altına bir de açıklama ekledi: AYIN ELEMANI. Biz ne şaşırdık ne de sevindik. Olağan gelişen bir ayın sonunda, yine olağan senaryonun figüranları halindeydik. Hepimiz yılgın halde alkışlarken duvarı boydan boya kaplayan resimlere gözüm ilişti. Soldan sağa ve yukarıdan aşağı beşer çerçeve asılıydı. Çevik, Çevik ve yine Çevik...

Her çerçeveye aynı sinir bozucu tebessüm hapsedilmişti. Hepsinde aynı kravat, sağ tarafa yatırılmış cilalı saçlar, itinayla cımbızlanmış kaş aralığı ve faltaşı gibi açılmış bir çift göz. Yatay ve dikey olarak dizilmiş onlarca Çevik’e maruz kalan ben, bu adamın ne tipine ne de sesine tahammül edebiliyordum. İki yıldır teklemenden ayın elemanı seçilen işçinin gereksiz istikrarından ve dört haftada bir gerçekleşen yapay merasimden iyice tiksinemeye başlamıştım. Çünkü bu merasim her zaman paydos vaktinden sonra gerçekleşiyor ve özgürlüğe kavuşma anımı ayda bir de olsa on dakikalığına geciktiriyordu. Çevik Bey’in egosunu tatmin etmekten ve onun bitmek tükenmek bilmeyen motivasyonunu körüklemekten başka hiçbir amacı yoktu bu müsamerenin. Evet, müsamere diyorum; çünkü bir ilkokul öğrencisinin gönlünü eylemekten ileri gitmeyen bir gösteriye şahitlik ediyorduk her ay. Üstelik çalışma arkadaşlarımın hepsi de -Çevik Bey hariç- benimle hemfikirdi. Ayın elemanı seçilmek için hiçbirimizin en ufak bir gayreti yoktu. Ben dâhil çalışma arkadaşlarımın ne böyle bir isteği ne de amacı vardı. Hepimiz işimize tahammül ederken Çevik gereksiz bir şekilde işine âşıktı. Belki de bu yüzden tiksiniyorduk ondan bu kadar. Bizim tamamen zıddımız gibiydi.

Patron bile bıkmıştı merasimlerden. Bunu, törenleri olabildiğince kısa kesmesinden ve tekdüze ses tonundan rahatlıkla anlamak mümkündü. Yine de düzenli olarak ayın elemanı ödülünü Çevik Bey’e vermekten usanmıyordu. Çünkü İsviçre çakısı olarak adlandırabileceğimiz Çevik, ismiyle müsemma bir adamdı. Sonsuz bir çalışma şevkine sahipti. Buna ek olarak her işe yetişir her işten anlardı. İşletmeyi çekip çeviren yegâne kişi olduğu için, patron bu aylık töreni kerhen de olsa gerçekleştiriyor aksi halde velinimetinden beklediği verimi alamayacağından endişe ediyordu. İşinde mahir bir adamdı Çevik Bey. İşletmenin garsonu olarak siparişleri almak asıl göreviydi. Ama gerektiğinde bulaşıkları da yıkar, ocağın başına geçip et de kızartır, ustalara hamur açmakta yardım da eder, tuvaletleri bile temizlerdi.

Hal böyle olunca patronun Çevik Bey’i şımartma sebebini anlamak güç sayılmazdı. Tam bir işkolikti bu adam.

Yıllar böyle geçip gitmiş olsa da son zamanlarda durum iyice çığırından çıkmıştı. Kibrinden garsonun yanına yaklaşamaz olmuştuk. Burnundan kıl aldırıyordu. Kaf Dağı’na gezintiye çıkmış da orada kaybolmuş gibiydi.

Ne masaları silen diğer garsonları ne mutfaktaki ustaları ne ortalığın temizlenişini ne de müşterileri karşılama şeklimizi beğeniyordu. Patronun göz bebeği olmasından ileri gelen bu özgüven patlamasının önüne geçmenin tek bir yolu vardı. Artık başkası ayın elemanı seçilmeli ve Çevik'e haddini bildirmeliydi. Ve bu ulvi görevi üstlenmek elbette bana düşüyordu. Önümüzdeki ayın elemanı ben olacaktım. Başka çare yoktu.

Ertesi sabah -alışıl gelmişin tam aksine- restoran açılmadan iki saat önce oradaydım. Evvela yerleri titizlikle süpürüp paspasladım. Masaların tozunu alıp tertemiz örtüleri serdikten sonra ferah bir koku sıktım etrafa. Ardından güzelce ellerimi yıkadım, en etkileyici parfümümü sıktım, kravatımı düzelttim ve saçlarımı özenle sağ tarafa yatırdım. Bütün bunları öylesine çevik ve öylesine Çevik'çe halletmişim ki kendimden tiksiniyormuş gibi oldum. Hâlâ bir saatim vardı. Patrona sütlü kahve yapmanın tam zamanıydı. Hazırladığım kahveyi fincana aktarırken kapıdan çingirak sesi geldi. Sesin geldiği tarafa döndüğümde karşımda Çevik'i gördüm. Birkaç saniyeliğine zamanın donduğunu anımsıyorum şimdi. Yüz hatlarından karşılaştığı manzaranın onda bıraktığı etkiyi anlamak çok güçtü. Hüzne çalan bir şaşkınlık ifadesi vardı mimiklerinde. Yapmaya çalıştığım şeyi anlamış olmalıydı. Yeni ve tek rakibiyle baş etmenin yollarını tartıyordu zihninde belki. Elinden oyuncağı zorla alınan bir çocuğun çehresine dönmüştü yüzü. Hem hüzünlü hem de hırçın...

Uzunluğunu saptayamadığım bir süre boyunca bakışmaya devam ettik. Esasen bu durumdan ürkmüştüm. Nasıl tepki vereceğimi bilemiyordum. Bir yanım pis pis sırtlamak istiyor, diğer yanım ise anlamlandıramadığım bir merhamet duyuyordu adama. İçimdeki duygu debdebesi çingırağın ikinci defa çalmasıyla nihayete erdi. Gelen patrondu. Çabuk davranıp yanına gittim. Hayırlı sabahlar efendim derken ceketini çıkarmasına yardımcı oldum. Umarım sıkıntısız gelmişsinizdir diye eklerken koluna girdim. Üşümüşsünüz dedim. Hemen kahvenizi getireyim. Ocaktan yeni aldım.

Patron şaşkın ve memnun, Çevik donuk ve ifadesizdi. Benzi atmıştı. Sarsılmaz bir kule gibi dimdik ayakta duruyordu. Benimle sohbet eden patronun mutluluğunu yüzünden okuyabiliyordum. Samimi bir sohbe tutuşmuştuk. Onunla muhabbeti sürdürürken bir gözüm sürekli Çevik'e kayıyordu. Çünkü hâlâ bir kule gibi dikiliyordu restoranın ortasında. Tedirginliğim patronun da dikkatini çekmiş olacak ki gözlerimin kaydığı noktayı takip etti. Bakıştılar kısaca. Sonra Çevik fırladı. Kapıyı açıp restoranı terk etmesi bir anda gerçekleşti.

Büyük bir zafer kazanmıştım. Kazanmış mıydım? Mutluluk hissi beni sarıp sarmalamalıydı. Özgüven patlaması yaşayıp sevincimi haykırmam gerekirdi. Biraz mağrur biraz göğsüm kabarık süzülüp geçiyor olmalıydım masaların arasından. İşte diyor olmalıydım meslektaşlarıma.

Sizin zerre hazzetmediğiniz, bir kaşık suda boğmak istediğiniz, yüzüne nefret kustüğünüz Çevik'i ben alt ettim. Ama öyle olmadı. Mutlu değildim. Gün boyunca onun koşup gittiği yola dalıp durdum. Sürekli aklıma gitmeden önceki o son bakışları geliyordu. Merhamet ve suçluluk duygusu arasında gelgitler yaşıyordum. Ama kazandığım zafer hissinin esamesi yoktu içimde.

Göğsüme koca bir taş oturmuş gibiydi. Bu ağırlık beni hareketsiz ve hantal kılmıştı. Zamanı geri almak istiyordum. Geri alıp Çevik'ten önce restorana girmemiş, patrona kahve hazırlamamış hatta ve hatta uyuyakalmış olmayı diliyordum. Ama bu mümkün değildi. Öyleyse mesainin bitmesini bekleyecektim. Çevik'i bulup onunla konuşmam gerekiyordu. Karşısına nasıl çıkacağıma, ona ne söyleyeceğime dair en ufak bir fikrim yoktu. Esasen onunla neden görüşmek istediğimi de kestiremiyordum. Ama içimde beni dürtten bir şey yanına gitmem gerektiğini telkin ediyordu bana.

Kapısına vurmaya yeltendiğim an kapının kendiliğinden açıldığını fark ettim ve teredditle ittim. Karşıma Çevik kadar düzenli ve tertipli bir koridor çıktı. ÇEVİK diye bağırdım içeri doğru. Sesim duvarlarda yankılandı. Girmek istemiyordum ama görünmez bir güç beni öne doğru itiyordu adeta. Mukavemet edemedim ve evin içine doğru atıldım. Hâlâ kendimle çelişki içindeydim. Buraya neden geldiğimi gayet iyi bildiğimi zannediyordum. Öte yandan ise kapıyı açtığıma pişman olmuştum. Geri dönüp adıma bakmadan çıkmam hâlâ mümkündü. Fakat bana kalmamı emreden his ağır bastığı için koridorun sonuna doğru yürümeyi tercih ettim. Orada bir oda, odanın sol köşesinde bir yatak duruyordu. Oda da koridor kadar temiz ve düzenliydi. Yatakta biri yatıyordu. Burnuna kadar beyaz bir battaniye örtülmüştü. Onu gözlerinden tanıdım. Her zaman nefret ve kinle baktığım o fal taşı gibi açılmış gözlerinden... Çevik'ti bu. Onun vücudu benimse sesim tir tir titriyordu. Yüzü bembeyazdı. Bitap düştüğü her halinden belli oluyordu. Çevik diyebildim sadece. Ne oldu sana?

-Senin yüzünden!

-...

-Her şeyimi kaybettim. Defol buradan!

Sarsıldım. Boğazım düğümlendi. Söylediklerini bir yandan yorumlamaya çalışırken bir yandan da ona yardımcı olmak istiyordum. Elimi alnına götürdüm. Yanıyorsun dedim. Elime vurdu. Onu hastaneye götürmeye yeltendim. İtti beni. Battaniyeyi üstünden çekip kaldırmak istedim. Tekme attı. Sonra belirli aralıklarla ve hep aynı ritim ve tonla „Senin yüzünden!“ , „Her şeyimi kaybettim“, „Git buradan!“ demeye devam etti. Tavrını anlamakta güçlük çektiğim halde kafamda yapbozun tüm parçaları yavaş yavaş yerine oturmaya başlıyordu.

İnsanoğlu sahip olmak isterdi. Bazısı makama, bazısı şan ve şöhrete, kimisi paraya kimisi de bambaşka şeylere. Hayatında elde ettiği kazanımları her ne pahasına olursa olsun korumak da fitri bir isteğiydi insanoğlunun. Bazen zaafa dönüştürdü bu koruma duygusu bazen de hayatın anlamına. En büyük zalimlik ise bir insandan sahip olduğu tek şeyi almaya teşebbüs etmektir. İşte ben böyle zalim olmuştum!

O an ağlamak istedim. Titreyerek, kendimi yerlere atıp, dövüne dövüne, yana yakıla ağlamak istedim. Kendimi affettirmem lazımdı. Bunun için Çevik'in iyileşmesi kaçınılmazdı. En yakın eczaneye gidip ona şifa olacağını düşündüğüm her ne varsa alıp tekrar evin yolunu tuttum. Yetişememe ve hatamı telafi edememe korkusuyla karşı karşıyaydım. Odaya girdiğimde sayıklamaya başlamıştı. Dünya ile irtibatını koparmış gibiydi adeta. Kaybettim diyordu sadece. Her şeyimi kaybettim. Getirdiğim ne kadar kapsül, şurup varsa yatağa yığdım. Ellerim titriyordu. O kaybettim dedikçe benden de bir şeyler kaybolup gidiyordu sanki. Ateş düşürücü ilacı ararken iyice gözüm karardı ve her şey flulaştı. Baygınlık geçirip yere yığılmıştım. Uyandığımda Çevik bu dünyanın bir parçası değildi artık. Son anına kadar “Kaybettim” derken mesleğini mi kastediyordu yoksa canını mı? Bunun cevabını asla öğrenemeyecektim.

PERDENİN SONSUZLUĞU

Ahmet Yılmaz

Taktı, düştü. Taktı, yine çıktı yerinden. Plastik dübeller çatladı, alüminyum olanları yalamadan ötürü tutmadı. Korniş delikleri iptal, tekrar açmak gerekecek. Merdiveni kim taşıyacak şimdi. Matkabı komşuya vermiş, o getirene kadar istemez. Perde üç gündür yerde.

Ne zaman misafir geldiyse illa ki bir vukuat, şaşmaz bir zayıat. Bu seferki fazla. Oğlan mutfak perdesinin altına saklanmış, oyunda yakalanınca aniden yerinden fırlarken ağır kumaş olduğu gibi yere. Korniş bir uçtan kopmuş, sallanıyor. Çocuk kapının arkasında tır tır titriyor.

Bugün yarın köyden anne babası gelecek Gülnaz'ın. Ev dağınık olmaz. Canım simli perde öyle atılmış gibi pis pis durmaz. Geçenlerde ne heveslerle satın aldı, Malatyalı Fatma'da görüp beğenmiş. Ramazan'da iftar sofraları o perdenin tılsımıyla bereketlendi, az yenip çok doyuldu. Bakıldı, okşandı, adres istendi. Mutlak nazardan diye düşündü Gülnaz Hanım, bazısı hayırlı olsunu yarım ağızla söylemiş. Hep ondan.

Allah var, Hamdi Bey "Eskileri bırak, asma perde taktır da rahatına bak." demişti. Ahşap renginde, zengin işi. Geçmiş zaman konaklarını hatırlatır insana. Erzurum'da geceledikleri küçük otelde hatta hoşuna gitmiş, Gülnaz Hanım iç geçirmişti. Varlıklı bir akrabasının davetinde yine tesadüf edip âdeta bayılmıştı. Kafasına koymuştu, aldıracaktı kocasına. 'Kalsın, masrafa lüzum yok' lafı döküldü istemsizce ağzından. İsfraftır, günahıdır. Anlamadı neden böyle fikir değiştirdiğini. Hamdi Bey'e yük olmaktan mı?

Öğlen oldu, adam namazını kıldı döndü. Odasında kitap okumaya daldı. Günde hiç olmazsa 2-3 saatini verir. Yanında demli çayını ister. Gülnaz Hanım tepsiyi bırakırken 'korniş' diyesi vardı ama utandı. Bir pazar tatilinde bari elini işe götürmeyip istirahat etsin. Hafta içi okul, cumartesileri kurs. Büyük oğlan üniversiteyi yarılmış, her ay yüklü masraf tabii. Gülnaz Hanım mutfak tezgâhına yaslandı, meyve tabağından bir elma beğenip ortasından ısırdı. Başta hoşlanmadığı mayhoş tada neden sonra alıştı, bir kornişe baktı bir perdeye. Bir perdeye bir kornişe. Sonra pencereden dışarıya. Karşı apartmana. Apartmanın üçüncü katına yakın zamanda taşınan yeni ailenin balkona atletsiz çıkmış sigara tüttüren oğluna. İçeri kaçtı telaşla. Sinir oldu, epey saydı çocuğa. Hiç mi terbiye... Elma çöpünü lavaboya fırlattı. Tozlu zemine boylu boyunca uzanmış, kırışıp dağılmış, canından bezmiş perdesine eyvahlandı, kanı çekildi. Bir sandalyeye çöktü.

İkinciye az kala koşa koşa abdestini alıp öğle namazına durdu. Selam verip namazlığı dolaba kaldırdı. Evi dolandı, üstünden süpürdü. Çiçekleri suladı. Kudüs kirazı henüz açmamıştı ama kılıç bayağı boy atmıştı. Konuştu, söyleşti. Mutfağa göz gezdirdi, yıkanmış bulaşıkları çıkarıp tek tek silerek raflara ve çekmecelere yerleştirdi. Banyodaki kirli sepetini makineye boşalttı. Düşmesini çevirdi.

Akşam yemeğini ocağa koyduktan sonra Hamdi Bey'in kapısını araladı, hâlâ masa başında mırıl mırıl okuyordu. Bacaklarını sehpaye uzatmıştı. Gülnaz Hanım'ı fark edince doğrulup gülümsedi. Sayfaların arasına bir ayraç koydu. Gözlerini ovuşturdu. Gerindi, boynunu küttetti. Az kaldı bitmesine diye fısıldadı hanımına, acayip sürükleyici bir romanmış; sonuna varmadan rahat edemeyeceğim galiba. Gülnaz Hanım'ın başını salladığını görünce kaldığı yerden devam etti kitaba. Odaya gölgeler inmeye başlamıştı, masa lambasını yaktı.

Telefon çaldı uzun uzun, çamaşırları asmaya çıktığından kapanmadan yetişemedi Gülnaz Hanım. Babasıymış arayan. Geri arasa mı, beklese miydi? Meraka kapılmasınlar yok yere. Kadıncağız kara kara düşündü ne yapacağını. Kırk yılda bir evladının evine misafir oluyorsun ve bir de bakıyorsun ki mutfak perdesi yok, korniş aşağıda, kabak gibi meydandasın. Mahremiyet hak getire. Damat efendi hiç mi huzursuz olmaz, şuna bir el atmaz mı yani. Bari bir usta çağırırsaydı, ona da mı?

Yan binanın beşinci katından biri çığırdı, kız Gülnaz biraz yoğurt mayan var mı? Mustafa amcanın canı çekmiş, kaç gündür söylenip duruyor. Gülnaz Hanım'da iğneden ipliğe, düğmeden metreye her bir şey bulunur ama şansın zerresi... Kafasını yukarı uzattı, 'olmaz mı Nermin Yenge, hemen.' O sırada yoldan kıızıyla geçen Hataylı Reyhan'a laf atmadan da duramadı. Hiç arayıp sormaz oldun hayırsız. Çocuğu okula götürüp getiriyorum be Gülnaz. Büyüdükçe dertler de büyüyor, azalmıyor hiç. Gel kahve içelim. Yok, başka vakit dedi Reyhan. Kocam erken bitirmiş işini, demin haber verdi. Kızmasın.

Hamdi Bey muradına erdi kitabı bitirince. Bütün gününü almış ama değmişti. Banyoda yüzüne soğuk su çaldı, başı hafiften ağrıyordu. Gülnaz Hanım'a seslendi ama cevap gelmedi. Ne mutfakta ne odalardan birindeydi. Oğlan haliya yatmış, resim çiziyordu. Annesi nerede, habersiz. Balkonda da göremedi. Yeni yıkanıp ipe asılmış çamaşırlardan yayılan kokuyu ciğerlerine çekti. Bahçede otlar çoğalmıştı, maltaeriğinin meyveleri yeşil yeşil. Alacalı bir kedi arka taraftaki kulübenin çatısında yavrulmuş, Hamdi Bey'i görür görmez beton zemine atlayıp balkona doğru miyavladı. Besbelli, karnı açtı.

Komşuya gitmiştir diye düşündü. Çay kahve bahane. Haklı da. İçeri geçerken arabanın garajda olmadığını fark etti. Sahi ya, nasıl gözünden kaçtı. Sabahleyin oradaydı, Hamdi Bey markete çıkmıştı bir ara. Tozunu silip yıkarız diye bahçeye sokmuştu. Şimdi yerinde yeller esiyordu. Sokağı kolaçan etti, boş arsaya park edilen arabaların arasında yoktu. Bugün pazar, okul tatil. Çocukların kursu da olmaz. Sağlık ocağı ya da hastane desem, bana söylemeden gitmez. Gelecek illa ki, hesap verecek dedi incinmiş sesiyle.

Gülnaz Hanım eve dönerken ezan okunmaya başlamıştı. Kapıyı usulca açıp ürkek adımlarla mutfığa yöneldi. Peşinden kimse gelmedi, iyi. Hamdi Bey'e yakalanmamıştı demek. Odasındadır, kitap okurken top patlasa işitmez. Peki.

Yarım saat geçti geçmedi Hamdi Bey mutfaktan gelen konuşmaları duydu, uzandığı kanepeden kalktı. Yemek masası padişah sofrası gibi döşenmişti, yemekler türlü türlü. Hiçbir şey eksik değil, her şey yerli yerinde ve mükemmeldi ama sanki tuhaf bir koku vardı burnuna gelen. Neredeydin diye sordu Gülnaz Hanım'a, hiç diye kesip attı kadın, bir şeyler lazımdı onları aldım geldim. Çocuk yine perdeye yapışmış sırtıyordu. Çekil oradan diye bağırdı, uslu dur biraz. Çocuk, babasına kulak asmadan olanca gücüyle perdeye asılmaya devam etti. Anne çok sağlam olmuş diye neşeyle zıpladı. Gülnaz Hanım elini kaldırarak yeter artık dedi oğluna. Kurumuş. Dedikleri kadar varmış.

Hamdi Bey tavana şaşkınlıkla baktı. Korniş düzelmiş, perde takılmıştı. Neler neler kaçırmıştı bugün? Ama hangi arada? Kim yapmıştı?

Hırdavatçıya gittin ha, dedi, beni de meraktan öldürdün. Belki çocuk da biliyordu, bana karşı iş birliği yaptınız. Aferin size. Pencereye yaklaşip bir kere de o salladı perdeyi, bir kere daha çekiştirdi ama marifetli eşinin duvara yapıştırdığı yeni kornişi kıpırdatmayı beceremedi. Sofraya oturdu, kollarını sıvadı. Gözleri boş tabakta, ses etmeden bekledi.

Gülnaz Hanım güldü yalnız. Çorbaları doldurdu, ekmeği Hamdi Bey'in önüne itti. Bakışlarını yakalayabilseydi o çok beğendiği romanı soracaktı. Nasıl bittiğini. Başını bilmeseydi de olurdu.

TIKNAZ MUAVİN

Emame Akman Harmancı

Otobüs yolculuğu, boğucu bir gökyüzü manzarası eşliğinde devam ediyordu. Koridor tarafındaydım. Cama dönüp yolu izlesem, alabildiğine çorak bir bozkır. Yanımda oturan adam iki çift lafın belini kıramadan kafasını dayayıp uyumuştı. Çantama attığım dergiyi çıkarıp birkaç satır okusam dedim. Belimi rahat bir pozisyona getirdim. Sayfaları karıştırdım. Beş dakika geçmeden midem bulanmaya başladı. Otobüs yolculuğunda bir şeyler okumak benim neymeydi?

Tıknaз muavin servis arabasını sürükleyerek, ikramları dağıtmak için otobüsün en başına ilerledi. Mikrofonu alıp az sonra servisin başlayacağını haber verdi. Yanımdaki adam sestен uyandı. Arkadan birkaç çocuk ağlaması duyuldu. Midemdeki kazınmayı hissettim o an. İçecek olarak ne alsam bilemiyordum. Kesin top kek uzatacaktı muavin. Yanında meyve suyu veya kola alırsam, ikisi de tatlı olduğundan içim bayılacaktı. En iyisi çay veya kahve alayım dedim. Üçü bir arada kahveler bir halta benzemiyordu. Son seçenek sallama çaydı bu durumda. Ona da karton bardağın tadı geçecekti ya neyse.

Muavin servis ikram aracının alt kısmına eğildi, bir şey çıkardı oradan. Elindekini görünce gözlerimin beni yanılttığını düşünerek biraz duraksadım. Siyah bir tabanca tutuyordu elinde. Kendinden çok emin tavırlarla tabancanın emniyetini açtı. Aksiyon filmlerinde gördüğüm karakterler gibi üst kısmı geriye çekerek ateşlemeye hazır hale getirdi. Olup biteni benimle beraber gören kaç kişi vardı bilmiyorum ama birkaç saniye içinde gerçekleşti hepsi. Muavin tabancayla havaya bir kez ateş etti. Otobüsün tavanında bir delik açıldı. Kaptan korkudan direksiyon hâkimiyetini kaybedecek gibi oldu, araç biraz yalpaladı. Ateş sesi yüzünden kulaklarım birkaç saniye uğuladı. Nihayet sesleri algılamaya başladığımda insanların çığlıkları ayyuka çıkmıştı. Muavin silahı insanlara doğrulttu. Kimse yerinden kıpırdamaya cesaret edemiyordu. Kaptana seslendi ilk iş olarak. Sakın durayım deme, yoksa ilk seni öldürürüm.

Adamcağız korkudan altına işemediyse iyiydi. Kafasını bile çevirmeden sürmeye devam etti. Muavin mikrofonu eline alıp, sözlerimi dikkate alırsanız kimsenin canı yanmaz, dedi. Çocuk ağlamaları dışında kimseden çıt çıkmıyordu. Yanımda oturan titriyordu korkudan. Ölmek istemiyorum, diye fısıldadı. Beyin hücrelerim uyuşmaya başlıyordu yavaştan.

Bir oyun oynayacağız sizinle, kuralına göre oynarsanız hayatta kalırsınız. Çok kolay, merak etmeyin. Tek bir kuralı var, dedi. Millet korkudan kalp krizi geçirmek üzere, manyak herif elinde tabancayla oyun oynamaktan bahsediyordu. Bir numaradan başlayarak herkese tek tek şu yaşına kadar işlediği en büyük günahı soracağım. Yalan söyleyen olursa vururum. Çocuklar hariç. Herkes dürüstçe söyleyecek. Oyunun tek kuralı bu. Dürüst olmak!

İnsanlar kendi aralarında konuşmaya başladı. Arkadan uğultular gelince bağırdı mikrofona. Kesin sesinizi, oyun başlıyor. Hadi bakalım dökül bir numara. Ben on dokuz numarada oturuyordum. Bana gelene kadar neler olacağını görecektim hiç değilse.

Bir numarada oturan kadın titreyerek konuşmaya başladı. Tam olarak hatırlamıyorum, filan gibi bir şeyler söyledi. Bana kalırsa onun da korkudan zihni bulanıklaşmıştı. Sallasaydı keşke bir şeyler. Ödüm kopuyordu birisi pisipisine gidecek diye. Oyalama beni daha kırk altı kişi var, diye kükredi muavin. Genç kadın mikrofona titrekle bir sesle konuştu. Bir şey çalmıştım ben, dedi. Ne çaldın onu da söyle diye üsteledi muavin. Kadın aynı ürkeklikle devam etti. Misafirliğe gittiğimiz bir evden hoşuma giden bir süs eşyasını alıp çantama atmıştım.

Muavinin tekinsiz gözlerinde tatmin olmuş bir gülümseme belirdi. Hah şöyle, dercesine kafa salladı. Aferin, beni yormayın herkes hazırlasın cevabını, deyip mikrofonu iki numaraya uzattı. Genç bir kız oturuyordu o koltukta. Hiç oyalanmadan lafa girdi kız. Ben yurttan bir sürtüğü ağzını yüzünü kanatana kadar dövmüştüm, dedi. Muavin şaşkınlıkla niye dövdün ki, diye sordu. Erkek arkadaşına terbiyesiz mesajlar atmış, ben de tutamadım kendimi. Kız hastanelik oldu, dedi genç kız. Mikrofon uzatılınca dedikodu anlatır gibi anlatacağı herhalde bize hikâyenin detaylarını. Muavinin elindeki tabancayı unutmuşçasına konuşması bir tek bana mı tuhaf geliyordu?

Sıra diğer koltuklara geldi. Kimisi heyecandan kekeleyordu, kimisinin rengi sapsarı kesilmişti. Kendilerine çevrilen silahla göz göze gelince dilleri döndüğünce en büyük günahlarını sıraladı hepsi. Bir adam arabayla birisinin aracına vurup kaçtığını söyledi. Bir başkası içki içtiğinden bahsetti. Başka büyük bir günahım yok ben alkoliğim. Manyağın bir tanesi röntgenci olduğunu söyledi ödlekle bir ses tonuyla. Karşı binadaki insanları dürbünle dikizliyormuş sabah akşam.

Eğer birisi dürüst davranmayacak olursa muavin bunu nasıl anlayacaktı bilmiyordum. Sallamıştı bence o kuralı. Bunu tespit etmesi mümkün değildi. Kendi yediğim naneleri düşündüm. En büyük günahım mı? İşte o pek anlatabileceğim bir şey değildi. Bu kadar insanın içinde ötmeyi düşünmüyordum. Hemen güzel bir yalan tasarlamaya koyuldum. İçimden prova bile yaptım.

Hadi bakalım on bir numara, seninki nedir, diye sordu o sırada muavin. Orta yaşlı bir adamdı. Kendinden emin bir şekilde konuştu. Köydeyken komşunun kümesinden bir tavuk aşırımtım. Kestik, pişirip yedik. Çok pişmanım, hırsızlık büyük bir günah. Yapmasaydım keşke, diye sürdürdü adam sözlerini. Muavinin gözleri donuk bakmaya başladı birden. Sonra soğukkanlılıkla tabancayı adama doğrultup ateş etti. Yine aynı korkunç uğultu saplandı kulaklarıma. Bayılacaktım. Kanım çekilmişti. Psikopat herif resmen vurmuştu on bir numarayı. Akıl alır gibi değildi. İşin ciddiyetini o an idrak ettim. Adamın yalan söylediğini nasıl anlamış olabilirdi ki? Hiçbir açıklaması yoktu.

Kendime geldiğimde vurulan adamın inlediğini, birkaç kadının ve çocuğun sızlanarak ağladığını işittim. Muavin öfkeyle bağırdı. Size yalan söylerseniz ölürsünüz demedim mi? Sadece bu seferlik hayatta kalacağı şekilde omzundan vurdum. Bir dahakine anında beynini dağıtırım yalan söyleyenin. Şimdi gerçeği öt yalancı herif!

Adamın nefesi konuşmasına yetecek miydi bilmiyordum. Güçlkle ve kesik kesik mırıldandı. Dolandırıcıyım ben... İnsanları kandırıp... Paralarına çokkerek... Zengin oldum... Pişmanım... Çok pişmanım inan... Bir daha... Bir daha yapmam.

Muavin histerik bir kakhaha patlattı. Bana ne ulan pişmanlığından ne halt yersen ye, dedi. Tam bir manyakla karşı karşıyaydık. En başta bize günah çıkarttırıyor, hatalarımızla yüzleşmemizi sağlıyor filan sanmıştım ama belli ki derdi öyle ulvi bir amaca hizmet etmek filan değildi. Kıvrınmamızdan düpedüz zevk alıyordu.

Çaprazımdaki on üç ve on dört numaraya gelmişti sıra. Orta yaşlı bir çiftti oturanlar. Adamın yüzü bembeyazdı. Kadını tam göremiyordum ama cam kenarına sinmişti belli ki sessizce. Önce kadına söz hakkı verdi muavin. Kadın uyduruktan bir şey söyledi. O da günah mı be ablacım? Kocasını nefes almadan bekliyordu, kadından sonra söz hakkı ona gelmişti. Muavin adama dönüp hadi bakalım öt, dedi. Adam donmuş vaziyette duruyordu. Muavin birkaç saniye bekleyip silahı adamın kafasına doğrulttu. Adamın karısı bir çığlık kopardı. Kocasını sarsmaya başladı konuşması için. Ötsene lan canına mı susadın. Adam alnına dayanmış tabancanın soğukluğundan mı yoksa yediği haltlardan mı bilmiyorum, kekeleyerek kurdu cümlesini. Ben... Ben... Karımı... Aldatıyorum...

Muavin keyiflendi. İndirdi tabancayı kakhaha atarak. Bu tipten hiç beklemezdim, teşekkürünü daha sonra edersin ablacım, dedi dalga geçercesine. Kadın buz gibiydi. Muavin onları geçip bizim önümüzdekilere yönelince kadın kocasına nefretle söylendi. Allah belanı versin Selami. Adamın kızarmış yanaklarına alından terler süzölüp inmişti. Her şeyi açıklayacağım daha sonra, dediyse de kadın çok içten bir şekilde ilendi. Keşke seni vursaydı şu muavin ah, gözün kör olsun!

İşin vahameti ortadaydı. Silah bana emin adımlarla yaklaşıyordu. Yanımda oturan adam ayağını stresli bir şekilde sallayıp duruyordu. Dizi bana çarpıyordu aralıksız olarak. Adamın bacağını tuttum daha fazla sallamasın diye. Muavin bizim koltuklara yönelince kalbim ağzımda atmaya başladı. Tabancayı fütursuzca tutuyordu elinde. Nasılsa herkes artık kurallara uyuyor, kimse yalan söylemeye cesaret edemiyordu. Bundan olsa gerek muavinin de özgüveni ve neşesi yerindeydi. Ön koltuktakilerden birisi şu manyağı çevik bir hamle yaparak indirse şahane olurdu. Oturanlara göz gezdirdim, hiçbirine işe yaramazdı. Şu dolandırıcı olan herif az buçuk heybetli duruyordu. O da vurulmuştu zaten, yarı baygın vaziyetteydi. Bir iki çelimsiz genç vardı, eminim kendi gölgesinden korkan tiplerdi onlar da.

Muavin bizim hizaya gelince, eee hadisenize, dedi. Yanımda oturan adam ayağını sallamaya başladı tekrar. Muavin ona delici bakışlarla bakıyordu, onunsa ağzını açacağı yoktu. Dirseğimle dürttüm salağı. Az sonra tabanca kafasına dayanmıştı bile. Ben içimden kelime-i şehadet getirdim. Sanki yanımdaki vurulunca ben ölecektim. Silah bana çevrilince en büyük günahımı nasıl söyleyeceğimi hala bilmiyordum. Yalan söylemem imkansızdı. Kendimle beraber yanımdakinin derdine düşmüştüm o an. Adam susuyordu. Muavin beşe kadar sayıyorum, dedi. Konuşmazsa ölecekti resmen. Bir... İki... Üç...

Konuşsana be adam, en fazla ne yapmış olabilirsin? Burada altıma ediyorum korkudan. Dört, dedi muavin. Adamın gözleri yuvalarından fırlamıştı. Birini öldürdüm, birini öldürdüm!

Kelimeler art arda tırsık bir sesle dökülüverdiler. Dehşetle dönüp baktım adamın sararmış suratına. Bir canıye göre hiç de soğukkanlı durmuyordu. Ödü patlamıştı, bayılacaktı az sonra. Muavin indirdi silahını. Ufak da olsa bir gevşeme yaşadım. Bir katille yan yana oturuyordum ama ziyanı yoktu.

Hadi ya, ödleğin teki gibi duruyorsun hiç katil olduğunu düşünmezdim, dedi muavin sakince. La havle... Hem soruyor hem cevapları beğenmeyip yorum yapıyordu pislik herif. Neyse, zaman kazanıyordum ben de.

Muavin otobüstekilere, yirmi numarada bir katil oturuyor millet, haberiniz olsun, dedi. Arkalardan bir genç, atalım otobüsten diye seslendi. Tiz sesli bir kadın, katilse vursana ne duruyorsun, diye bağırdı. İnsanlar kafayı yiyordu herhalde. Ya da oyundan zevk almaya başlamışlardı. Bana ne katilse, cezasını çeker o nasılsa, ben günahını gizleyeni vuruyorum. Yaşlı bir adam, bence en büyük günah kiminse onu öldürmelisin, dedi.

Ortalık iyice tımarhaneye dönüyordu. İnsanlara dönüp Allah aşkına herkes bir sakın olsun, dedim. Muavin silahı bana çevirip, önüne dön lan zırtapoz sıra sende, dedi. Bana gelene kadar kimseye ilk seferde doğrultmamıştı bu lanet tabancayı. Ama nedense benim suratıma tutuyordu daha cevap vermeme beklemeden. Hani beşe kadar sayacaktın lan, beni saymadan mı vuracaksın?

Cevap bekliyorum, konuş hadi, diye üsteledi. Yüzüme sinsi sinsi bakan namlunun korkusundan mı bilinmez dilim tutuluverdi. Ağzımı açıp konuşmak, yediğim haltları sıralamak istedim ama olmadı. Delirecektim. Aklım o an şuurlu bir biçimde çalışmıyordu. Bu sefer yanımdaki seslendi. Öldürecek seni, konuşsana kardeş. Katil koltuk arkadaşım bana kardeş diyordu. Canım kardeşim, diye onu bağırma basmak geldi içimden ama koltuğa ölü bir sinek gibi yapışmıştım. Ne bir ses ne bir hareket yoktu bedenimde. Bayılıp, geberip gitseydim keşke oracıkta. Muavin beşe kadar saymaya başladı.

Bir... İki... Üç...

Daha çok gençsin yazık olacak lan. Dört...

Hadi Allah rahmet eylesin.

Katilim bana rahmet okuyordu, sağ olsun.

Beş...

Durrrr, diye haykırdım. Gözlerimi sıkıca yummuştum. Ben, dedim. Ben... Ben... Evli bir kadınla birlikteyim. Biz... Biz onunla beraber saftirik kocasının paralarını çatır çatır yiyoruz.

Dilim çözülünce bir hafifleme geldi. Yalan da söylemediğime göre muavin beni bırakıp sıradakine ilerlemeliydi. Gözlerimi açayım artık dedim. Ancak gördüğüm şey hala aynı manzaraydı. Tabancanın soğuk namlusu. Ne oluyor demeye kalmadan, içimi bir titreme aldı. Bu herifin bakışları bakış değildi.

Yaa demek öyle, iyi eğleniyor musunuz bari kadının enayi kocasının arkasından, diye sordu öfke saçan bakışlarla. Sırtımı dayadığım koltuğun içine geçip yok olmak istedim. Dudaklarım titriyordu. Tabanca beynimi hedef almadan çok daha önce içimi kemirip duran gizemi çözmemi, sevgilimin kocasının kim olduğunu öğrenmiş olmalıydım. Kızdım kendime. Tek mesele adamın kim olduğunu bilip tedbirli olmak mıydı? Bu günaha hiç girmesem olmaz mıydı? Hala pişmanlık emaresi göstermeyi beceremiyordum. Ölümle burun burunayken bile şerefsizin tekiydin anlaşılan.

Aslında sen gizlenmeyi seven bir fare olduğun için bu tabanca olmasa ağzını açmazdın da dedi muavin. Şimdi ne desem boştu. Cenazemde yenecek helvanın kokuları burnuma gelmeye başlamıştı bile.

Öteki tarafa selam söyle farecik, dedi ve tetiği çekti. Bammm!!!

Koltukta havaya sıçrayarak açtım gözlerimi. Elimi istemsizce suratıma götürdüm. Kendimi kontrol ettim, tek parçaydım. Beynim uçmamıştı havaya. Tüm uzuvlarım yerli yerindeydi. Birkaç saniye nefesimin tekrar düzene girmesini bekledim. Yanımda oturan adama baktım, benim sıçrayışım yüzünden uykusu bölünmüş olacak ki söylenerek sırtını döndü bana. Cama sokulup tatlı uykusuna devam etti. Bu adamı yolda görseniz asla katil demezdiniz. Sinirlerim bozuldu.

Çaprazıma baktım. Karı koca bir şeyler yemek için hareketlenmişti. Dondurma kabını açtılar, içinden sarma çıktı. Kocasının ağzına sarma verdi elleriyle kadın. Selami Bey'in keyfi yerindeydi. Kafamı uzatıp ön koltuklara göz gezdirdim. Millet bir şeyler yiyip içiyordu. Her şey normal seyrindeydi. Dolandırıcı herif telefonla konuşuyordu. Evet, efendim, ürünler orijinal tabii ki, bizde sahte olmaz.

Tabi efendim, yalnız parayı peşin alıyoruz, şirket politikası bu şekilde, ben size fiyatta yardımcı olacağım, diyordu. Ulan, dedim fısıltıyla. İstemsiz sırtıttım. Çevreme sakince göz gezdirdim. Kim bilir ne tiplerle bu kümes kadar yerde yolculuk ediyorduk.

Otobüsteki hareketliliğin sebebi olan tıknaz muavin servis aracını iterek bana doğru geldi. Alık bir gülümsemeyle sordu. Top kekin yanında ne alırsınız. Çay, kahve, meyve suyu, kola?

Kalp atışlarım normal seyrine daha yeni dönüyordu. Ters ters baktım dünyadan habersiz genç adama. Çay alırım Allah'ın belası çay!

OLUŞ

Hicret Birik

Cennet, düşünülenin aksine çok uzakta değildir. Elinizi atsanız bir üzümün buğusuyla ıslanacak parmağınız, burnunuzu uzatsanız şaraptan ırmaklarını koklayacaksınız belki. Gözlerinizdeki perdeyi çekseniz, yaşamın leybinden uyanıp öleceksiniz.

Ölmek: Bilinmeyen bir oluşa doğuş.

Billur sularda mavi zümrüitten nilüferlerin içinde uyuyan kelebeklere sırma saçlı su perileri ninni söylüyordu. Tek boynuzlu atlar kanatlarını açmış uçuşuyor, pembe bulutların üstündeki melekler saydam uzun parmaklarıyla arplerin tellerini titretiyorlardı. Muhakkak ki güzel bir gündü o gün. Toprak ıslak ıslak tütüyor, deniz yeşil elbisesini sallayarak dans ediyordu. Bataklık kenarlarında tünleyen yalıçapkınları mavi kanatlarını açtıkça, ateş rengindeki göğüsleri havada açan kadife çiçeklerine benziyordu. İrice bir maymun dalların üstünden zıplayarak geldi, elindeki şişeyi altında akan ırmağa daldırdı. Bir yudum içip keyifle seyretti etrafı. Gökyüzü morlu bir kuşak sarınmıştı. Maymun heyecanla durduğu daldan fırladı, rengârenk alkımın yanına yaklaştı.

Göğsümüzü aşan bir sıkıntı kırçillı ipler gibi kalbimizi çepeçevre sarmış. Boşuna yorulduğumu biliyorum, boşuna yorulduğumu biliyorsun, boşuna yorulduğumuzu biliyoruz. Bilişin tek başına bir devinim doğuramayacağını bilmenin çaresizliğini yaşıyoruz. Bir elimi havaya kaldırıp karşında tutuyorum, ses için ihtiyacım olan ikinci eli uzatmıyorsun, belki ben de açık olduğunu düşündüğüm avuçlarımı sımsıkı yumruk yapmışımdır, bilmiyorum, bilmiyorsun, bilmiyoruz. Kaçınıcı çiviye çakıyor adam gemiye, yağmur ne zaman yağacak? Kopacak bir kıyametin zamanını tutmuş çekiyoruz. Zaman sonsuz. Bu sonsuz akıştan sığınacağımız bir eve giriyoruz.

Önce renkli kemere uzun uzun baktı, yedi rakamının gizemini haykırıyordu alkım. Dokunmak istedi, kullı ellerinde turuncu, mor, sarı ışıklar patladılar. Bir ayağını alkımın diğer tarafına uzattı, sonra yavaşça tüm bedenini altından geçirdi. Simsiyah bir denizin kenarında buldu kendisini, yalnızdı ve korkuyordu. Gökyüzü renkli kuşağını çıkarmış yerine parıltılı bir entari giymişti. Üflesen entarisindeki parıltılı toz havalanıp yere düşecek kadar yakın görünüyordu.

Kuşandığımız yalnızlığı soyunmak için girdiğimiz o evde çıplaklığımız yavaş yavaş eğriyor, sevinin dengesini sarsıyoruz. Elimize verilen cennet yapraklarını unutmuş olmalıyız. Unutkanlığı, unutmayı isteyenlerin icat ettiğini öğreniyoruz. Birçok şeyi öğrenmek için yaşıyoruz sanki. Öğrenmek yaşamın karnına düşmüş bir nutfе. Öğrenmek sonsuz, yaşam ise... Sonlu bir yaşamın, demir ağızlı tuzaklarına takılıyor ayağımız; çekersek parçalanacak, çekmezsek acı.

Elini, yıldızlara doğru uzattı, cennetten getirdiği şişe yere düştü, içindeki şarap toprağa karıştı. Üzüntüyle eğilip şişeyi aldı, denize doğru yürüdü. Ay, gürültülü bir biçimde yuvarlanarak geldi o anda, kibirli ve acımasızdı; denizi dalgasından tutup havaya kaldırdı; havalanan dalga maymunu yuttuktan sonra parlak ellerini silkeledi. -Yüzyıllar sonra, bir dağın yamacında maymunun fosili bulunacak ve ilk insan olduğu iddia edilecekti.

Soru dedektifliği bizimkisi, cevabını çıkınından çıkarttıkça değerini yiten sorular mitoz bölünmeyle çoğalıyorlar. Aldığımız her cevaptan bir başka soru doğuyor. Döngü. İnsan nedir? İnsan düşünen bir hayvandır. İnsan bir hayvan mıdır? İnsan bir hayvan kadar mıdır? Bir hayvan bu kadarını yapar mıdır? Dır,dır,dır? ...

Ötesi gün melekler ellerinde kovalarla dünyaya indiler. Birisi Medine tarafına gitti, bir başkası Kudüs'e, diğerleri Harezm'e, Taife ve maymunu yutan denizin kenarındaki Yemen'e. Kovalarını toprakla doldurup cennete geri döndüler. Tanrı, insanın her bir uzvunu bu topraklarla yarattı, kalbini biçimlendirdiği toprağa şarap karışmıştı.

Aradığımız cevaplarla nüfusumuz artıyor. Eksik bir şey olduğunu biliyoruz. Gemiyi yapan adam, dünyaya çakılmak için atılmış kazığı alıp geminin dümenine yerleştiriyor. Kazık fıtratına uymayacak bir devingenlikle dönüyor. Dümen dönüşünü üç yüz altmış beş gün altı saatte tamamlıyor. Sonra saat yönünün tersine çeviriyor başını. Yanılsamayla sabit kaldığını düşünüyoruz. Oysa hava, büyük patlamadan bu yana gri perdelerini çekmeye başlamış bile, git gide kapanıyor.

Cehennem, düşünülenin aksine çok uzakta değildir. Elinizi atsanız bir kıvılcımla yanacak parmağınız, burnunuzu uzatsanız zakkum ağaçlarının zehirli kokusunu duyumsayacaksınız belki. Gözlerinizdeki perdeyi çekseniz, ölümün leyinden uyanıp yaşayacaksınız.

Yaşamak: Bilinmeyen bir oluşa doğuş.

İŞ ELDİVENLİ ADAM

Emine Peker Şansal

5) Bir bahçedeki elma ağacı sayısının portakal ağacı sayısına oranı 3'tür. Elma ağaçlarının sayısı 120 olduğuna göre portakal ağaçlarının sayısı kaçtır?
a)40 b)60 c)240 d)360

Elindeki üçte biri parçalanmış, kalan kısmının da ıslanıp kuruduğu için sayfaları birbirine yapışmış, üzerindeki yazılarınıs hercümerç olduğu test kitabını az önce iki duvar arasında ezilmiş masanın çekmecesinden zorla çekip almayı başarmıştı. Okuyabildiğini okuyor, okurken de zamansız keder çizgilerinin sorgusuz sualsiz gelip yerleştiği ince uzun yüzünde soluk bir tebessüm, yaralı bir gurur peydahlanıyordu. Tirşe gözleriyle hezin hezin inceliyor, her noktasına kutsal bir emanete dokunur gibi dokunuyordu. “Aferin oğluma nede güzel cevabı bulmuş. Bazı yerlerde işlem bile yapmamış. Yapmaz. Zeki benim oğlum çünkü.” Dilinde söylencelerle moloz yığınları üzerinde yürümüyor rüzgâr yemiş sandal misali sallanıyordu.

“Neden kalkmıyorsun oğul, neden arkadaşlarınla top oynamıyor, okula gitmiyor, ders çalışmıyorsun? Biz seni onca yoklukta bir dediğini iki etmeden büyütmedik mi? Çalışır didinir kazma kürek sallar seni kaynayan aştan, sıcak yuvadan geri komazdık. Komazdık ya. Biz sana bunca yıl nice tedavilerden sonra sahip olabilmışken nasıl aç açıkta korduk? Yok, yok komazdık... Kalk ömrümün miladı, kalk gözümün nuru, kalk söndür şu giderek harlanan ateşi yüreğinden. Kalk at aramızdan bu zamansız gitmelerin telaşını, müzmin susuşların vaveylasını.”

Ayağının her takıldığı moloz parçasını gözleriyle okşuyor, elleriyle didikliyor, hafzasıyla yokluyordu. İki göz odacıklı evinin hangi parçası olduğunu düşünüyor, kafasındaki milyon parçalı yapboz hanesinin eksik yerine koyuyordu. Dimağındaki yuvasının yapbozu tamamlanmak üzereydi ama işte en önemli iki parçasını ne yapsa bulamıyor, yüreğindeki kora su serpemiyordu.

“Salih’e de kızgınım sana mı uydu ne o da gelmek bilmiyor. Sesleniyom sesleniyom beni duymuyo. Oysa gık desem burnumun dibinde biterdi. Seni oğlumu yedi cihana değiştirmem, ben nefes aldıkça sizi aç açıkta kimsesiz komam derdi. Hani nerede? Yo yo komaz O, komaz elbet gelir biliyom. Gelirsiniz hemi oğul? He ya süt kuzum, o çok sevdiğin etli pilavı da arkasına sütlacı da yaparım. Bak öte tarafta pürtelaş futbol oynayan çocuklar var sen yoksun aralarında. Ben futbolcu değil vali olacağım bu sayede fenerin her maçını statta izleyeceğim diyordun. Kalk yaşam tomurcuğum ders çalışmadan bunlar olmaz bilesin. Matematik öğretmenin senin oturduğun sıraya karanfil koymuş, gel de otur sıranda karanfil benizlim. Su pürenleri yeşerdi, ölgün kuşlar kanatlandı, kuzular meleşti, cemre kardeşler pıtır pıtır yürüyüp düşüverdi, dağlarda ot Fırat’ta su coşuverdi, bahar bin bir işvezi ile yürekleri hoplatıverdi. Bir senle baban gelivermediniz.

Geniş anlı parlak mart güneşinde kavrulmuş, gözleri incelen yüzünde iki dipsiz kuyuya dönmüş Necla, birilerinin uzaktan canhıraş seslendiğini nice sonra duydu. Yer yer sökkük kara yazmasını düzeltti. Alnına düşen beyaz perçemleri yazmanın altına dürttü. Kendisine hoyratça seslenen iş eldivenli kişiye döndü. Adam “Çabuk in oradan hanım, belanı mı arıyorsun? Yandaki bina her an yıkılabilir” dedi. Fatma’nın aşağıya aheste aheste inişi adamın sinirlerini hepten hoplatmıştı. Adam fütursuzca söylenirken Fatma aşağıya inmiş kirpiklerinde asılı kalan bir düşünce semada uçuşan güvercinleri selamlıyordu. İş eldivenli adama “Bana mı seslendiniz?” derken gözleriyle de uzak uzak baktı. Sanki o taşın betonun altında bir şeyler bulacak yapbozunu tamamlayacaktı. Bulunca rahatlayacak, ellerinin bulduğuna ruhuyla sarılacak, sinesinde eritecekti. Bedbaht ömrü son bulacak huzura erecekti. Yanı başında, iş eldivenli elini sallayarak konuşan adamı duymuyor sadece görüyordu. Bir çift iş eldiveninin kendisini dirseğinden kavrayarak sarsması ile zifir karanlığından, düşünce dehlizlerinden sıyrılabilirdi. Adamın “Belanı mı arıyorsun bacım tehlikeli burası!” dediğini anca duydu. “Yo onu aramıyom kardeş oğlumu arıyom ben... On üç yaşında, çakır gözlü, şişmanca, yakışıklı. Gördün mü hiç? Okula da gitmiyor, öğretmeni karanfil koymuş sırasına, bende yüreğime taş, gözüme yaş koydum ama bulamıyom yine de. Kocam da yok. Oğlunu bırakmaz onunladır ben biliyom. Sen gördün mü kardeş bir baba oğul?” İş eldivenli adam kadının dirseğini bıraktı. Omuzları çökük, gözü yaşlı, feryadı iki dudağının arasına mühürlü. Geçti oturdu iş eldivenli adam bir taşın üstüne. Güvelenmiş un çuvalı gibi yığıldı kaldı oturduğu yerde. Şubatın altısından bu yana geçen bir ayın yükünü, hüznünü gizlemek istercesine elini yüzüne kapadı. Eğildi Fatma adamın üstüne, gölgesi enkazı ikiye yarıdı. Acıyı aralarında dirhem dirhem pay etti.

Günde çalıştığı sekiz saati yaşadığı ve tanık olduğu insan manzaraları sebebiyle yirmi altı saatmış gibi hissedene iş eldivenli adam eldivenlerini çıkardı. Elinin tersi ile gözlerini sildi. O gözler ki gördüklerinden ötürü iflah olmaz bir kederin kadim meskeni olmuşlardır. Uzaklara çok uzaklara baktı. Ufukta mahcup ve eğreti duran gün batımını zihninde ki “neden”lerle, yüreğinde ki “eyvah”larla kurcaladı. Bulamadı. “Tanrım” dedi “Bu kanımda boğulan kuşlar kimin? Bu yarımın kabuğuyla fütursuzca oynayan kim? Bu dilime demirlenen ölüm gemisinin mürettebatı nerede? Peki, ceylanların kulağına yâri üfleyen hindibalar nerede kaldı?” “Sen benim oğlumu gördün mü? On üç yaşında, çakır gözlü, şiş...”

Fatma’nın cümleleri iş eldivenli adamın dertop olmuş duygularına tırnaklarına geçirmiş lime lime etmişti. Kalktı adam Fatma’nın elini tuttu. İş eldivenlerini yitlik zamanların mistik çılgılığında yunarcasına Fatma’nın avucuna bıraktı. “Ben ailemi çok aradım, bulamadım. Belki sen bulursun bacım. Al ve ara” dedi.

Molozların üstünden muğlak düşüncelerle yürümeye başladı iş eldivensiz adam. Hacimsiz acılarını gömlek cebine, tam da ritimsiz atan kalbinin üstüne koydu. O dehlizlerinde yürürken şehrin her tarafında çalışan iş makinalarının sesi kirlangıçların ıslığını yutuyor, görüntüleri ise ufukta ki gün batımını suretsiz kılıyordu.

MASKELER DÜŞERKEN

Ahmet Karacan

Gözlerimi açtım. Mart'ın ikisi. Saate baktım. Yataktan kalkmak, lavaboya gidip elimi yüzümü yıkamak, kendime küçük bir kahvaltı hazırlamak için mahalle bakkalına inmek, tıraş olup üzerimi giyinmek; sonunda okula gitmek için evden çıkmama iki saat var. Bir saat daha uyuyabilirim ya da uyur-uyanık şekerleme yapabilirim. Gözlerimi kapattım. Düşündüm. Tekrar uyuyamadım. Zorlamaya gerek yok; büyü bozuldu bir defa, uyandım.

Kalktım. El yüz temizliği için lavaboya gittim. Aynaya dikkat etmedim.

Kapıdayım. Elimle cebimi yokladım. Telefon yerinde, evin anahtarı da... Evden çıktım. İki bina uzaktaki bakkal Yusuf'a gittim.

Günaydın;

Yusuf ağabeyde bir değişiklik var. O mu değil mi? Fakat böyle bir soru da sorulamıyor. Adam ne Yusuf ağabey ne de başka biri...

Günaydın Baki Hocam...

Her zamankilerden, biraz peynir, siyah zeytin, yumurta, ekmek ve gazete alacağım. Adam Yusuf ağabaya çok benziyor ama bir yakını diye bir şey söyleyemiyorum. Kardeşi, oğlu, yeğeni... Yüzüme, ortalıkta herhangi bir değişiklik yok anlamında bakıyor. On tane yumurta, iki yüz elli gram zeytin, bir kalıp teneke peyniri veriyorum diyor. İyi ki Yusuf ağabeyin nerede olduğunu sormadım. İsimle hitap ettiğine göre beni tanıyor. Ekmekle gazeteyi de poşete koyup ücretini ödedim. Soğuk bir sesle teşekkür ettim. Paranın üstünü verince bereket versin diye resmi bir söylemle beni yolculayan adama eyvallah deyip çıktım.

Evdeyim. Çay ocağın üzerinde, kahvaltılık masada dizili olduğu halde yeniden lavabodayım. Daha doğrusu rutin tıraşlarımdan birini olurken yüzüme gözüme çok bakmadım. Aceleyle önce havluma sonra çoraplarıma, gömleğime, pantolonuma ayakkabılarıma koştum.

Kahvaltım bitince saçlarımı taramak için yeniden aynanın karşısındayım. Evden çıkış öncesi son rötuşlar. Yüzüme bakıyorum. Gözlerimin içine, elmacık kemiklerime, dudaklarıma, çeneme, çenem? Yüzüm de bir değişik... Yüzümü net olarak seçemiyorum. İnsan yüzünü tam olarak seçemezse bir aynada da göremez. Aksi durumda bu kesinlikle kendini görmek olmaz. Öyle bir ikilemedeyim. Ne kendi yüzüm ne de başkasının...

Dolmuştayım. Sabah uykusu arada yokluyor. Evde bir saat bir türlü gelmedin şimdi bu neyin nesi diyorum. Gözlerim kapanıp açılıyor. Kafamı bir vesvese yokluyor. Dolmuşta tanıdık hiç kimseyi göremiyorum. Daha öncesinde karşılaştığım ya da önceki durak müdavimlerinden hiçbiri yok. Herkesle bu semtte ilk defa karşılaşıyor ve ilk defa aynı güzergâhta ilerliyor gibiyim. İnsanlar ne tam olarak tanıdık ne de yabancı. Sanki tanıdığım tüm insanlar kendilerine çok benzeyen yakınlarıyla yer değiştirmiş. Kendileri gitmiş de yerlerini benzerleri almış.

Durup dururken bu yabancılik hissinin beni nereden gelip sardığına bir anlam veremiyorum. Dolmuştan selamsız sabahsız iniyor; kendimi karşı caddedeki okulun giriş kapısına atıyorum.

Okuldayım. Belki bir öğretmen arkadaş ya da dersine girdiğim sınıflardan bir öğrenci ne bileyim her gün kısa süreli takıldığım hizmetli arkadaşlardan birini görmeyi ümit ediyorum. Az sayıda insan var ortalıkta, onları silüetlerinden seçebiliyorum. Ne tamamen yabancı ne de her zamanki kadar tanıdıklar. Aynı his yokluyor içimi; insanlar hem kendileri hem değil, zorlanıyorum. Okul aynı, bahçe koridorlar merdivenler çay bile fokurduyor mutfakta, sesini işitiyorum. Öğretmenler odasına büyük bir istekle giriyor herkese bir “günaydın-hayırlı sabahlar!” çakıyorum. Kafasını emme basma tulumba gibi indirip kaldıran resmi ve kısık sesle günaydın diyen öğretmen arkadaşlarda bir tuhaflık olduğunu anlamam uzun sürmüyor. Arkadaşlarım sanki kendilerinin gölgeleri ya da daha yavaş hareket eden robotik mankenleri gibi... Bir durgunluk bir soğukluk burada da kendini gösteriyor. İyiden iyiye şüpheleniyorum. Ortalıkta hüküm süren tuhaflığın yabancıliğin uzaklığın hiç şakası yok.

Sınıftayım.

Günaydın çocuklar!

Günaydın öğretmenim!

Yoklama alıyorum. Yakup yok, Ali yok, buradayım öğretmenim. Ali sen misin? Benim öğretmenim. Ali diyorum, yüzüne bir süre dikkatle bakıyorum. İnsan bir günde bu kadar mı büyür kerata! Yüzün kocaman bir adam yüzü olmuş, otur bakalım. O arada Yakup; öğretmenim ben de buradayım diyor. Ayşe yok Nazlı yok Kerem yok. Biz buradayız öğretmenim, hepimiz buradayız. Ayşe Nazlı Kerem çocuklar size ne olmuş? Sanki hepiniz gitmişsiniz de yerlerinize size çok benzeyen; sizin simalarınızı andıran sesinizi çağrıştıran ne tam olarak siz ne de başka öğrenciler gelmiş...

Aynı şeyi biz de sizin için söyleyecektik öğretmenim. Çekindik. Dersimize yeni bir öğretmen geldi sandık önce, sonra duruşunuzdan boyunuzdan sesinizden yürüyüş ve konuşmalarınızdan siz olduğunuzu anladık.

O an, sabah dikkat etmemiş olduğum ayna geliyor aklıma. Teneffüste ilk işim aynaya bakmak olacak, sonra sıcak ve demli bir çay içsem belki yaşadığım bu tereddütler sona erer. Belki uzun sürmüş bir sabah uykusundan uyanırım diyorum içimden ders anlatmaya devam ediyorum.

Okul bahçesindeyim. Elimde çay bardağı ile dolaşıyorum. Bahçe bizim bahçe, ağaçlar duvar bina kapılar pencereler ayağımı bastığım yer. Fakat insanları tanıyamıyorum. Herkesi gözüm bir yerden ısıyor sadece, kendimi kimseye yakın hissedemiyorum. Belirli bir süre aramızda geçmiş olan kısa tanışıklıklarla diyaloglardan başka bir şey hatırlamıyorum. Öyle resmi öyle sınırlı hissediyorum. Herkes yeni tanışıp daha samimiyeti ilerletemediğimiz, içtenlikle konuşup gülümseyemediğimiz mesafeli insanlar gibi...

Çok samimi olup aramızda çıkan bir dalaşma yüzünden soğuduğumuz insanlara göre yeni tanıştığımız fakat içtenlikle samimiyet kuramadığımız insanlar daha sıcak gelir ya öyle...

Eğer benim algılarım değişmediyse çevre; çevre aynıysa bende bir tuhaflık var veya hafıza problemi yaşıyorum. Ya ben ya insanlar değişmiş ya da değiştirilmiş. Ürküyorum.

Müstahdem Mahmut'u andıran biri geldi. Baki Hocam, müdür bey sizi çağırıyor. Müdür odasıdayım. Buyurun müdürüm. Beni çağırmissınız. Hocam bir an tanıyamadım da... Ben her nedense sizi tanıdım müdür bey. Oysaki sabahtan beri ne çok yabancılık çektim. Hocam siz Baki Bey değil misiniz? Evet, neden öyle sordunuz? Önemli bir sebebi yok. Sadece yüzünüz biraz değişik geldi. O kadar yıldır tanışıyoruz hocam... Neden ki bilmiyorum doğru söylediniz aslında çok iyi tanıyoruz birbirimizi... Fakat yüzünüz... Ne olmuş yüzüme? Sanki ağzınız biraz büyümüş ve çeneniz uzamış. Yüzünüz aşağıya doğru çekilmiş. Bir değişik olmuşsunuz. Değişik olunmaz değişmek diyelim. Peki. Belki de size öyle gelmiştir. Bakın bilemedim şimdi.

Dersim bitiyor. Aklımda ayna. Parmak uçlarımı yüzümde gezdiriyorum. Belki bende bir soğukluk var. Issızlık ürkütücü bir uzaklık duygusu sarıyor. Birilerinin ben dâhil sağır odalarımıza girip rakamları değiştirmeye yeltendiğini düşünüyorum. Evdeyim. Yorgunum. Uzaklaşmak istiyorum. Kimsenin yüzünü görmek istemiyorum. Biliyorum ki yüzünü gizleyen insanın gönlünde ne tuttuğunu da göremem. Aslına bakılırsa insanların da benden uzaklaşmak isteyen bir tarafları olduğunu seziyorum. Hayır, hayır bu sadece benimle insanlar arasında değil; herkes birbirinden kaçıyor. Ürküyor. Korkuyor. Bu korkunun kaynağının yüz görünürlükleri olduğunu hissediyorum. Öyle olmasa kendilerini ele verecek en önemli ipucu olan yüz ifadelerini neden saklasınlar? Kim sakladı diyorum bu yüzleri? Gizledi. Acaba insanları yüzlerini gizleyerek mi değiştiriyorlar?

Gazete okuyorum. Üçüncü sayfada okuduğum haber hikâyesinin insan türünü oluşturan bireyler arasında geçip geçmediğini tartışıyorum. Güncel bir haber, herkesin yüzüne çalışıyorlar. Kimse kimseyi tanısin istemiyorlar. Türün kodunu değiştirmeye yeltendiler. Yeni tür yeni yüzle gelecek diyor.

Yeni insanlar var her tarafta bir şey oldu insanlara, insanlara bir şey yaptılar. Bir şey oldu. İyi mi oldu kötü mü tam olarak bilemiyorum ama bir şey olduğunu kesin biliyorum. İnsanlara bir şey yaptılar. Bir şey zerk ettiler. Bir hareket çektiler. Kimse tam olarak bilmiyor. Yoksa yüz tanıma sistemleri niçin geliştirilmiş olsun?

Yeni insanlar kaba suratlı, alınları dar avurtları geniş. Kocaman ağızlı uzun çeneliler. Yeni insanları iyice yaklaşımadan; seslerini işitip hareket ve davranış dillerini görmeden tanımak mümkün gözüküyor. Yeni insanlar ne tam olarak kendileri ne de yabancı, yeni insanlar değişik sadece, yeni insanlar sağır odalarına girilmiş kodlarında oynanmış ruhları örselenmiş, emir almaya alıştırılmış tipler.

Gazetemi kapatıyorum. Hayat eve sığar mı diye düşünürken önceki akşam televizyonu hiç açmamış olduğumu hatırlıyorum. Ulusal bir kanalda akşam haberleri akıyor. Rusya-Ukrayna savaşının sekizinci gününde de çatışmalar devam ediyor. Başkent Kiev dâhil birçok şehirde çatışmalar sürerken, Rus ordusu Herson şehrini de ele geçirdi. Herson'un Rus güçlerinin kontrolüne geçmesi savaşın seyri açısından neden önemli? Detaylar haberimizde...

Sonraki haber, açık alanlarda maske takma zorunluluğunun sona ermesinin üzerinden yirmi dört saat geçti. Tokat'lı vatandaşlarımızla birlikteyiz. Maske takma zorunluluğunun sona ermesini nasıl karşıladınız?

Doğru bir karar verilmiş. Dünyanın artık birçok ülkesinde kaldırıldı. Ben de iki yabancı bir yerli aşçı yaptığımdan dolayı maskeye artık ihtiyacım kalmadığını düşünüyorum. Spiker başka bir vatandaşa mikrofon uzatıyor. O da karardan memnun, yüzü gülüyor, uzun çenesi ve pörsük dişleriyle inşallah kapalı alanlarda da kalkar diyor.

Yirmi dört Şubat sabahı üç farklı yönden Ukrayna'ya işgal başlatan Rusya, ilerleyişini her geçen gün artırarak devam ettiriyor. Ukrayna'nın büyük şehirlerinde bomba sesleri yükselirken bir yandan diplomatik çabalar da devam ediyor. Ancak ateşkesin sağlanması amacıyla yapılan görüşmelerden şu ana kadar somut bir adım çıkmadı.

Alarm kurmayı yine unutuyorum. Kumanda elimden düşüyor. Sabah tek ihtiyacım aynaya bakmak olacak.

İZMARİT

Tuğba Boz

“Baba kokusu” dedi, bahçedeki taze naneyi toplarken. Naneler rüzgârla havaya yayılmışlardı ve ben babasının ne kadar güzel koktuğundan bahsedecek sandım. Bir demet daha ekledi elindekilere, batan güneşe yüzünü döndü. O, naneler burnunda kendinden geçiyordu, bense akşamın gölgelerini yüzünde izliyordum.

“Benim babam sigara kokardı.” Dediğinde irkildim. Bunu beklemiyordum. Baba özlemine anlıyordum da sigara kokusu? Sözüne kesmedim, nefes bile almıyordum. Hareket edersem susacak diye ödüm kopuyordu. Bitkilerin arasında bir sarmaşık gibi durup, konuşsun diye bekledim.

“Öyle böyle değil, yürüyen izmaritti adam. Babam diye demiyorum kül tablası gibi kokardı. Şimdi sen bu kokudan öğrendiğimi sanıyorsun. Hayır. Ne zaman elinde sigarası bitmek üzere olan birini görsem; şanslıysam ve rüzgâr varsa, kokusu da gelirse burnuma; babam gibi mi içiyor diye mimiklerine bakarım. Alışkanlık sigarası başkadır, haberleşme sigarası başka.” Dediğinde dayanamadım;

“Anlayamıyorum. Kaç yıllık tiryakiyim, ne demek istediğini anlayamıyorum, haberleşme sigarası da nedir?” diye sordum. Ortaya atlamıştım öyle, ödüm de kopuyordu. Sesimi duydu, yapraklar kıpırdadı, uzaktan bir köpek uludu. Bunların hepsi konuşmayı bitirmesi ve aniden “haydi gidelim” demesi için yeterliydi. Böyleydi o. Hayattan sessizce geçen insanları durdurup soru soramazsınız. Bazıları sizin önünüze atlar ve dinle beni der. Kimileri de fark edilme korkusuyla gölge gibi yaşar. Hem herkes tarafından görülüyor hem de yokmuş gibi davranıyordu. Sanki bu dünyadan ayak izi bırakmadan geçmek istiyordu. Nafile çaba! Geçtiği yerlerde güneş gibi parlıyordu. Fark edilmekten ödü kopuyor ama ışıldayınca da bu umurunda olmuyordu. Onu seviyordum. Sırat köprüsünden geçer gibi seviyordum işte böyle, korkarak.

Mümkün, diyerek sakince yüzüme baktı. “Seninkisi alışkanlık sigarası demek. Haberleşme sigarası için daha çok gençsin.” Babam, dedi ve bir an durdu. Anlatmak istiyordu ama gücü de tükeniyordu. Susmasın diye hemen bir meyve sandığını ters çevirdim. İtiraz etmeden oturdu.

“Babamın sigaralarının anlamları vardı. Keyifli mi, kızgın mı, özlemiş mi, nefret mi etmiş hepsini görebilirdi dikkatli bakan bir göz. Hani bazı insanlar için -kimsenin kalbini kırmadı, karıncayı incitmedi- deriz ya. Oysa karıncayı bile incitmekten sakınan o kalp; her gün mütemediyen yuttuğu, çiğnediği cam kırıklarıyla doludur. Söyleyemediklerini sigarasından içine çekiyor ve sonra içinde susturup havaya üflüyordu babam da. Eğer keyfi yerindeyse kahveyle içiyordu sigarasını, gülümsüyordu. İçinde kopan fırtınayı anlamak için çayla içtiği sigaraya bakman gerekirdi. Bir bardak çayla on tane içebilirdi ve sadece çay kaşığının sesi gelirdi.

O zamanlar odama kaçırdım. Anlardım fırtına öncesi sessizlikti bu. Dumanla haberleşme kalkalı çok oldu. Ama işte telefonlarda hep aynı mavi ışık... Oysa dumanca bilseydim, keşke bilseydim, onu teselli edebilirdim. Artık çok geç.” Dedi ve sustu.

Bu ortadan kaybolmasından önceki son buluşmamızdı. Belki bana acısını gösterdiği için kaçmıştır diye düşündüm bir müddet. Oysa yanında tiyatro salonundaki dekor ağaçlar gibi dimdik ve sessiz durmaya ant içmiştim. Ve evet tiyatro salonundaki dekorlar gibi kalakalmıştım gittiğinde. Hayatıma nasıl olduğunu anlamadan sızmıştı. Ona mı aşıkım, yoksa bir kâşif gibi keşfettiklerime mi halâ bilmiyorum. Çünkü izin verdiği kadar sevebilmişim.

Onu son gördüğümde ise aynı vapurdaydık. Bu karşılaşmayı defalarca düşlemiş olmama rağmen elim ayağıma dolaşmıştı. Ne yapacaktım? Karşısına dikilip hesap mı soracaktım? İkinci bir şansım varsa bile kaybedebilirdim. Hiç düşünmeden yerimden kalktım hızlıca. Zaten terk edilmişim, ne kaybedebilirdim ki! Gidip sarılacaktım. İki adım attım ki birden ayağa kalktı. “Dur düşeceksin, yavaş” diyerek küçük bir çocuğa doğru hamle yaptı. Çocuk “Anne!” diye sarılınca durdum. Onları görebileceğim bir yere oturdum. Çok garipti. Sanki yıllar geçmemiş, birazdan yanıma gelecek ve “sigaran kaldı mı?” diye soracaktı. Ben de “çok fazla içmeye başladın” diye dırdır edecektim ama usturuplu. Her şeyi kararında severdi. Sitemi, sevmeyi, özlemeyi. Delirmeyi bile. Çok sinirliydi aslında. Ama delirdiği anların bile ölçüsü vardı. Kızamıyordu insan. Öyle bir tül mesafesi ayarlıyordu ki aramızda güneş girse aydınlatır ama yakmazdı.

Şimdi ona gidebileceğim sadece on adım vardı. Her adım binyıl kadardı. Bu kez dengeyi tutturamamıştık. Onsuz kaldığım yıllar boyunca bile aramızdaki mesafeyi bu kadar güçlü hissetmemiştim. Görmeyen göz katlanıyordu da seslenemeyen dili kesip bir çöpe atmalıydı. Bütün bunları düşünürken ne ara güverteye çıktığımı, kaçınıcı sigarayı yaktığımı üşüyünce fark ettim.

Demek büyümüştüm ben de. Babasının yaşına gelmişim. Alışkanlık sigarasından, haberleşme sigarasına geçtiğimi görecektim ve beni dinleyecek bir kızım da yoktu üstelik.

KARNİ ÇİZİLMİŞ YEŞİL UYKU

Tevfik Can Küçükşahin

Vadi, sabah güneşinin kızılığıyla dalından koparılma vakti çoktan gelmiş de geçmiş bir elmayı andırıyordu. Hâkim tepelerden birinin ardında geçisini güden bir çocuk, saymakla bitmeyecek sürülerin sahibiymişçesine vazifesini görüyor, o tek keçinin ardında bir general ciddiyetiyle koşuşturuyordu. Bir kaç kadın aralarına aldıkları genç bir kızın saçlarına yaban çiçekleri tutturuyorlardı. Kızın saçları iki yandan örülü, göğüslerine kadardı. Esmer yüzünü süsleyen etli dudakları bir tuval gibiydi. Kadınlar ellerindeki bazı kalemlerle onun dudaklarını boyuyor, çevresine desenler çiziyorlardı. Birkaç berduş uzaktan geçerken hadsizse ıslık çalıp kızdan bahsettiler. Dedikleri tam anlaşılmadı ama kızın memeleriyle tüm vadiyi doyurabileceğine dair bazı edepsiz sözlerdi bunlar. Kızın bir adı yoktu. Hiçbir zaman da olmamıştı. Anne babasını hiç tanımamış olan bu kız, kendisine takılan hiçbir ismi kabul etmemiş, hiç gülmemişti. Evet, bir kez olsun, tebessüm bile etmemişti.

Keçi güden çocuk, tepenin ardında olduğu yerde bir pire gibi sekmeye başladı. Sol elinin işaret parmağıyla heyecanlı heyecanlı vadinin batısındaki ormanlık kısmı işaret ediyor, ahalinin duyamayacağı mesafeden bazı sözler ediyordu. Bu topraklarda bu etkiyi ancak iki şey yaratırdı: ya bir canavar ya da yabancı. Bir yabancıyı bir canavardan pek de farklı görmedikleri düşünülürse bu etkinin sadece tek bir durumdan kaynaklandığı da söylenebilirdi. Çobanın zıplamaları kısa zaman içinde bulaşıcı bir etkiyle yayıldı. Köyün yiğitlerinden bir kaç pusatlarını kuşanarak ormana doğru yürüdü. Çobanın parmağıyla işaret ettiği, artık mimlenmiş o yöne.

Vadinin içinden geçip çobanın işaret ettiği yere doğru ilerlerlerken yerden kalkan toz öylesine bir bulut yaratıyordu ki bazıları tozun içinde kaybolup sonra tekrar ortaya çıkıyorlardı. Aradıkları her kimse çok hızlıydı. Bunca zamandır buralara hiç gelmemiş olmaları hepsini düşündürmeye başladı. Çocuğun işaret ettiği, birkaç yüz metre uzaklıktaki mesafe fersah fersah ötelere gidivermişti. İkindiye doğru ormanın göbeğinde, elle çizilmişçesine muntazam bir toprak parçasına denk geldiler. Ormanın içinde fark edilmeyecek kadar küçük, sadece tek bitkinin renklendirdiği bir tarlaydı. Hiç görmedikleri yeşil, küremsi, mürekkep hokkasını andıran bir bitkinin işgal ettiği dikdörtgen şeklinde bir alandı. İçlerinden birisi “Sessiz olun,” dedi. Kulağını bir fil kulağı gibi kabartarak sanki her biri binlerce sene geriden çekilen derin nefesleri takip etti. Aradıkları yabancı tarlanın ortasında, bitkilerin arasına gizlenmiş şekilde yatıyordu. Uyandırdılar. Gözlerini açtığında ana rahminden henüz fırlamışçasına bir nefes aldı. İçlerinden birisi adamı kısa bir sorguya çekti.

“Hem gözün gördüğü mesafedesin hem kuşun uçuğu. Kimsin?”

Yabancı, cebinden ufak bir çakı çıkarıp – etrafındakiler bu esnada hançerlerine sarıldılar- yeşil bitkilerden birinin yuvarlak karnını çizdi. Sızan süt benzeri ak sıvıdan çakısının kenarına biraz alıp hafifçe kararmasını bekledi. Daha sonra “Bunu dişlerime ve dudağıma biraz yedirdiğimde her adımım on kulacı aşıyor,” dedi.

Onu sorguya çeken, bitkiden birkaç dal koparıp birbirine bağladı, belindeki kuşağa iliştirdi.

“Nedir bu?”

“Geldiğim topraklarda Ebunehm* derler.”

Etrafındakiler kuşluktan beri kendilerini yoran yabancıya bilenmişlerdi fakat bir yandan da sözleri akıllarını almıştı. Ellerini bağlayıp kendi köylerine doğru yola çıktılar.

Dönüşte köye iyice yaklaştıklarında, uzaktan bakılınca, içinde kandil yanan her ev toprağa bağdaş kurmuş birer yıldız gibi görünüyordu. Burada sanki gurup vaktinde güneş kendisini parçalayıp her bir eve gece aydınlanması için bir parçasını bırakıyor, sabahları tekrar bıraktığı emaneti geri alıyor gibiydi. Yabancıyı ahşap bir kulübeye soktular. Üzerine kapıyı kitlemeden önce üstünü başını aradılar. Bacaklarına geçirdiği haki rengi keten çakşırın belini ince bir organla bağlamıştı. Karnıyla organ arasına sıkıştırdığı bir defter, onun arasında da ucu biraz körelmiş bir kalem buldular. Kalem defteri yanlarına alarak odayı terk ettiler. Çok geçmeden çıt bile çıkmaz oldu. Herkes uykudaydı. Yabancı, seher rüzgârından ilk birkaç esintiye ninni yapıp kulağının arkasına iliştirdi, sonra o da uykuya daldı. Herkesin uykusuyla aynı renkte, esrarsız bir uykuya... Sonrasını gören insan için rüyalar kesilmiş süt gibiydi. Dibe çöken tortu gibi, elinden tutup bir yere götürmeyen, gözbebeklerinin heyecanla titreşmekten vazgeçtiği olağan bir uykuya daldı.

Sabah köy meydanında yabancıyı Kor adındaki liderlerinin karşısına çıkardılar. Bu adam daha önce bir çatışmada öldürdüğü düşmanını gömdürmüş, hırsını alamayıp birkaç gün sonra toprak altından çıkartıp yaktırmıştı. Hakkı verilmiş kötü bir nâmı vardı. Estetik ama hikâyesiz isimlerden önce gelen... Zalimdi ve zarif kelimelerle ancak dalga geçerdi. Başını çepeçevre örten sarık, gerçekten alev mavisine yakın bir kurşuni miydi yoksa tüm renk, adamın isminin bir yansıması mıydı seçilemiyordu. Yabancıyı karşısına dikildiğinde köylü de onun arkasında saf saf durup olup bitenin her anını takip ediyorlardı. Yabancıyı defterini getirip Kor’a verdiler. Sayfaları karıştırıp göz ucuyla baktıktan sonra yabancıyı ayakucuna fırlattı. Kırptığı gözüne eşlik eden ‘Nedir bu?’ anlamında hafif yukarı çekilen sol dudağı hiç konuşmadan soru sormasına yetti. “Lugat,” dedi yabancı.

“Bir lügat yazıyorum. Her kelimeye karşılık bir mana değil her manaya isim veren bir lügat.”

Arş ı alayı ihtizaza getirecek kadar dehşetli, dalgacı bir kahkaha attı Kor.

“Kelimeler işe yaramaz buralarda. Kılıçla yaşarız biz. Madem manadan ismi okuyabiliyorsun, bu kızın yüzüne bak. Anlamını okuyup adını söyle. Bilemezsen ölürsün!”

İsimsiz kızı getirdiler. Dudaklarının etrafı yine desenlerle süslü, teni o gün daha bir başka bronz, kehribarın kuru samanları kendine çekişi gibi tüm gözleri cezbediyordu. Yabancı, kızı görünce bir an duraksadı. Dimağındaki tüm kelimeler yandı, arda kalan toz ve külden tek bir kelime yangından sağ çıkabildi. Kendisinin de daha önce duymadığı ama tam şimdi karşısındaki sîmaya denk düşebilecek tek bir isim. Önceden hiç var olmamış, ilk defa o an söylenecek bir kelime. Kızın gözlerine dalarken Lebiderya dedi. Dudakları denizin kıyısı değil, denizin ta kendisiydi. Yabancı'nın Lebiderya demesiyle dudakları aralandı kızın. Yüzüne, daha önce hiç misafir olmamış bir konuk gelip kuruldu. Sanki onca yılın gülümsemesi tek tebessüme sığmıştı.

Kızın gülüşüyle etraftaki kalabalıktan uğultular yükseldi. Kor, elini hançerine götürmüş bir sağa bir sola homurdanarak yürürken “Bunu da yakacağım. Kemiklerine kadar yakacağım,” diyordu. Bir yabancı'nın beraberinde getirdiği efsunlu kelimelere bile tahammül etmek zorken kızın tebessümü haddi fazlasıyla aşmaktı. Ahalinin aklını bulandırmakla suçladılar Yabancı'yı. Göstermelik bir yargılamadan sonra idamına hükmettiler. Bağlandığı direğin altındaki odunlar tutuşturulduğunda yavaş yavaş yanan bedenden hiçbir koku gelmedi. Kömürleşen cesedi direğe bağlayan organların da yanmasıyla ceset düşüverdi. Kor, Yabancı'dan arda kalan lügatı alevlerin arasına attuktan hemen sonra, tutuşan sayfalarla beraber kesif bir yanık et kokusu sardı etrafı...

Yabancı'nın ölümünden kısa zaman sonra bebekler, çocuklar ağlamaz oldular. Anneler önceleri bu duruma sevindi. Daha sonra teker teker herkes kekelemeye başladı. Yavaş yavaş bulaşıcı bir suskunluk peyda oldu. Lebiderya'nın dudakları çatlayıp bir duvar gibi dökülmeye başladı. Kız, adını unuttu. Onun dudaklarından akan bir kuraklık toprağı avcuna aldı, şerha şerha çatlattı. Susan ağızlar, lâl olan dillerle beraber kelimeler kayboldu. Herkes Yabancı'nın lanetinin üzerlerine çöktüğüne inandı. Kor'u en son bir ikinci vakti Ebunehm tarlasında gördüler. Avucunda bir yanı çizilmiş, sütü akmış o bitkiyle... Sanki hiç uyanmayacakmış gibi iki ayağını boylu boyunca uzatmış yatıyordu. Bir çadır gibi şişip sönen göğsünü görenler dehşete düştü. “Ölmüştür,” deyip, köylerine geri döndüler.

**Ebunehm: Arapça uykunun babası anlamına gelir. Afyon bitkisine verilen isimlerden birisidir.*

BİR KİTAP BİR ÖMÜR SON CÜMLE

Züla Nimet Demirel

Yoktu işte. Hiçbir yerde bulamıyordu. Kuş olup uçmuş muydu? Ondan kalan elle tutulur son şey. Bir şiir kitabı. Şiirlerin de bir nefes gibi ciğerlerine dolabildiğini fark ettiren; huzuru ve hüznü aynı anda hissettiren kitabı hiçbir yerde yoktu. Hafızasını kaybetmiş âma bir seyyahın, rüyasını uyandığında hatırlayamaması gibi, geçen güne dair hiçbir hatıra zihninde canlanmıyordu. İnsan yaşamak istediklerini hayalinde canlandırıp yaşayabildiği gibi yaşadıklarını da yok sayabiliyor muydu? Unutmak değil yaşamamış saymak... Ah ne zordu bir kırgınlığa alışmak. Dikkatini biraz daha toplayıp yeniden kitabın nerede olabileceğini düşünmeye çalıştı. Olabilecek her yere baktı fakat yine de bulamadı. Altı çizili cümleler, hele ki o küçük dikdörtgen içine alınmış bir soru mahiyetinde sandığı o güzel dize artık yoktu.

Aramaya devam ederken bir anda dank etmek deyimi karşılık buldu. İnsan bu kadar dalgın olur muydu? Belki de dalgınlık değil, bilinçli bir yok sayma güdüsü. Dün gece salonda gözyaşlarıyla kitabı okurken uyuyakalmıştı. Orada bırakmış olmalıydı. Onun hediye ettiği kitabı. İlk şiir kitabını... Salona gidip baktı fakat bıraktığı yerde yoktu. Olabilecek her yere bir kez daha baktı. Annesine de soramazdı, bu imkânsızdı. Onu unutması gerektiği gibi kitabın varlığını da unutacaktı. İçinden “unutacağım” diye tekrarladı. Sonra güldü. İnsan isteyince kendini ne de güzel kandırabiliyordu. Ne büyük yanılgı...

Neyse ki yanılgısı uzun sürmedi. Birkaç saat sonra dışarıdaydı. Beyoğlu’nun altını üstüne getirdi, sormadığı kitapçı kalmadı ama bulamadı. Eski basım “Sevda Sözleri” kaldırılmış yerini başka yayınevinden farklı kapak ve düzene sahip yeni basım kitaplar almıştı. Eski basım halini bugün bulmak zorundaydı. İnsan dilerse cümleler dile gelir, hatıralar kıymetlenir ama dilemezse tüm izler körelir ve anlamını kaybederdi. O an kitabı bulmak dışında hiçbir şey umurunda değildi. Unutmak, alışmak ya da hatırlamak... Her şey anlamını yitirmiş gibi hissetti. Yeni nesil kitapçıları bırakıp yönünü sahaflara çevirdi.

Sonra

Ellerindeki eski basım Sevda Sözeri’ni kütüphaneden seyrederken gözleri dolsa da tek bir damla yaş akmadı gözlerinden. Okuma eylemine zamanla yazmak eylemi de eklenmişti. Kendi yazdığı iki kitaba çevirdi gözlerini. Açık pencereden içeri dolan güneş ışığı gözlerini alıyordu. Temmuz ayının ilk haftasıydı ve hava çok sıcaktı. Güneş tam şiir kitaplarının olduğu rafa vuruyordu. Burayı özellikle böyle seçmişti. Kitapların renkleri solsun diye, onlar soldukça geçen zamanın farkına varabilsin diye. Zaten bir şey eskidikçe üzerine yaşanmışlıklar eklenir, eklendikçe de güzelleşirdi. Fakat insan ömrü sınırlıydı. Ve hayat yaşamak istediklerini her zaman insanın önüne altın tepside sunmazdı. Rafta en çok Sevda Sözleri üzerine vuran güneş ışığı sanki yaşanmamışlıklar üzerine bir başkaldırı gibi parlamaktaydı.

Daha Sonra

Otuzlu yaşlarının başındaydı. Şairin yolun yarısı dediği noktadan pek fazla uzak sayılmazdı. Hiç ummadığı bir anda hayatın karmaşasında başını kalbine yaslayıp huzur bulduğu adam masanın diğer yanında gülümseyerek ona bakmaktaydı.

“Kim istemez mutlu olmayı,
ama mut(suz)luğa da var mısın?

Tek taş yüzüğün üzerindeki küçük kare kartta bu cümle yazıyordu. “Senin kadar olmasa da Cemal Süreya’yı ben de seviyorum” dedi ve gülümsedi genç adam. Kadın o an tüm güzel duygulardan biraz biraz hissederken gözleri ıslık ıslık. Zamanın hüznü veren hatıraları başka güzel kalplere dolup yıldız yağmuru gibi yağabiliyordu demek insanın üzerine. O yıldızlar gözyaşlarına dolup akarken gülümsemesine eş bir ses duyuldu dudaklarından: “Evet”...

Bir Sonra Daha

Ölüm sonsuzluğun başlangıcı en yakın haliydi. Nefes alıp veren her canlının ulaşacağı mutlak teslimiyetti. İnsanın öleceğini bile bile yaşamaya devam etmesi gibi geride kalanlar da sevdiklerinin olmadığını göre göre alışıyordular onlar olmadan yaşamaya. Mesele ölmek değildi, mesele yaşayamamaktı. Kadın yirmi üç yıl önce mutsuzluğu ihtimallerden sayıp ellerinden tutan yol arkadaşıyla sandığının aksine çok güzel bir ömrü paylaştı. “İnsan hayata bir kez doğmuyormuş, ben seninle her gün yeniden doğuyorum” sık sık bu cümleyi kurdu sevdiği kalbin gözlerine bakarak. Ömrü boyunca yazmaya devam etti ve var olan iki kitabının üzerine yedi kitap daha ekledi. İyi olmaya ve iyi kalmaya ömrü boyunca gayret etti. Eşini kaybettikten sonra bozulan sağlığı iyiye değil hep daha kötüye gitti. Eylülün üçüncü günü bir çarşamba sabahı aniden kalbi durdu ve hayata veda etti. O an, milisaniyelerle sınırlı fakat içine bir ömür sığdırılan film şeridi gözlerinin önünden geçerken öleceğinin farkına vardığında içinde onunla sonsuzluğa ulaşacak tek cümle kaldı: “Güzel bir hayatım oldu.”

Son-Söz

Her şey bir gün yok olmak, unutulmak içindir. Aşk hariç. Çünkü aşk bir kalbe dokunduğunda bedenden ruha geçer ve o ruhu terk etmez. Bambaşka suretlere bürünür bir görünür bir kaybolur fakat daima kalır. Yalnızca hakikatine sahip bedenler duyabilir sesini.

Bir gün aşk bir şaire dokunur. Kalbinden kalemine yol olur, “Bir kitap” olur. Sevda Sözleri elden ele dokundukça aşktan parçalar yeni bedenlerle buluşur. Hayat geçirilen yıllar kadar değil yaşanabildiği kadar ömürdür. “Bir ömür” hızla akar, sona yaklaşır. İnsanın yaşadım sandığı belki de bir dehlizin küçük bir köşesinde zaman doldurmaktır. Ve sonunda veda vakti geldiğinde dudaklarda “son cümle” kalır.

Bir kitap, bir ömür, son cümle...

KENDİ KİTABINI OKU

Aynur Ergin

Çiçekleri solgun perdeyi usulca araladı. Peş peşe bıçaklar indi kalktı yüreğine. İçinde ne çok sancı. Nefesi kesildi. Hissetmiş gibi pul pul döküldü yeşili pervazın. Zamanın yüreğine yığıldıkları dizlerinin bağına çözüverdi birden. Titredi. Gözyaşları ipil ipil aktı. “Pencere önü çiçeğim, hoş geldin,” dedi usulca. Uzun yolun ve ondan da uzun zamanın yolcuları, gölge gibi geçtiler tozlu yoldan. Bir an omuz ucundan bakar gibi olunca yaşlıca olan, içindeki ölgün bir ateş dirildi. Anımsadı kendini... Deli kan vakitlerinde: “Eski kafalı bir köy kızıyım ben,” derdi.

Çiçekli pazen elbiseler giyer, yanından ayırmadığı Everton pilli radyosunun karışan frekansına aldırmadan türküler dinler, işlediği kanaviçelerinde illaki alizarin kullanırdı. İşlemesindeki şakayıklarla gelincikler burcu burcuydu. El teri değmemiş göz nuru dantellerini halı altında bekletmeden sandığa kaldırmazdı. Her gelin kızın rüyası Zetina, onun ekmek parasıydı. Çolakoğ’un Sevim’e kara makinede, üç paraya röşelya işlerken parmağını iğneye kaptırmıştı, gönlünü kaptırdığı o vakitlerde. Bu dünyanın insanı değildi. Tek servetiydi peçete koleksiyonu. Şehre indiğinde mutlaka Sahaf Refik’e uğrardı. Modanın kalbini resmeden Burda dergilerini süzer, romanların kokusunu yüklenir, heybesi dolu cebi boş dönerdi eve. Hacer ninesi, yetimliğini sağaltırken öksüzlüğünde çaresizdi. Lise terkti ya ne çok okurdu. Onlarca kitap ki birinde bir fotoğraf saklı: Garip Bir İzdivaç. Hayallerinde kâh Nusret Çelikkanat’ın Zeynep’i olurdu kâh Zeynep’i oynayan, seyrine doyamadığı Türkân...

Ev işlerinde mahir. Arap sabunuyla parlatılmış tencereler gümüş bir ay gibi ışırdı tahta terekte. Beyazları odun külünde kaynatmadan sermezdi ipe. Herkese koşardı. Hafize Kadın’a da yettim derdi, İdris Dayı’ya da. Adeta kanat açardı. Yüreciği hep pır pır! “Kalbim,” derdi, “n’olur açık etme beni, sessiz ol!” Biraz ürkek çokça mahcup. Radyodan ithaf türküler gelip geçiyor. Biri de ondan.

“Kime?”

“O bilir kendini!”

Beyaz eşya dükkânında, gülümseyen Mustafa’ya mevsimsiz karlar yağardı. “Delirdim zaar,” deyip küsmüştü cesaretine Kumru. Elin oğluna mektup vermek de ne demek? Köylük yer. Dedikodu çok. İş gücü daha çok. Kumru nahif. Güneş arkada, Kumru önde başlayan bir yarıştı hayat. Ahıra girerken gölgesi peşinde yok. Çıkarken eh işte, cılız biraz. Kuşluk vakti çoktan ormanda olurdu Kumru. İfteriler biçilmiş, sepet doldurulmuş. Kıyısına ise hayâller sıkıştırılmış: kaçak tren yolcuları. Ahır kürer, ifterileri hayvanların altına sererdi. Evin telaşesine katılır, nenesinin yemeği, ilacı, hâli hatırı derken kaşla göz arasında ağaç budamak için ormana seğirtirdi. Kışı da unutmamak lazım. Bol yapraklı pelitleri budardı. Sarıkız’la Bozkız’a ne yapsa az. Palamutlar, mutfak tavanında asılı ekmek zembilinde. Kestane dermeye var biraz. Çürük ayında -ki asla ağustos demezdi- fındığı harmandan kaldırmıştı; kızlarla imeceyle. Türküler, horonlar, gırgır şamata yorgunluk mu bırakır gençlikte. Şimdi palamut dolu peştamalı işiyordu Sulta Ayı’nın on beşinde. Eve dönen yollar sapsarı cıvıtlı. Ormandan eve yüz adımlık yaprak şarkıları. Evde ekşi mayalı ekmeğin kokusuna yâren közde kartoller.

Tarhanada nane. Çaydana âşık peşköde buram buram huzur tütüyor. Eli bahçeye değse Kumru'nun, rahmetin reproduksiyonu okşardı gönülleri. Gözler ıştır, bakan bir daha bakardı.

Taştan taş seken bir ceylandı. Gözleri menevişli. Dudağı gül reçeli. Kavisli kaşları ok kırıpklerine talip. Sararıp solmuş eski bir divanda yek avaz gazel. Şûhâne! On yedisinde taze. Kınalı yapıncakla yarışır kokulu üzüm: İsabella.

Mustafa, güzel bir öyküyü okur gibi okuyor Kumru'yu. Doyumsuz bir şiirdir dilinde. O, uzak memleketlerde mürekkep yalamış: işletme!

“Gel artık, dükkânı sen işlet,” demiş babası.

Hazır iş tabii, geldi Mustafa okul bitince. Gidesi var gibi ama...

Kumru'nun gizle bıraktığı mektuba gülümsüyor.

“Yok, olmaz bizden,” demiyor.

Gökten yeni inmiş tertemiz kar tanesi Kumru. Pekmez katsa sanki helva. Mustafaların evinde de kelimeler anasından babasına kanat açmış uçuyor; hep Kumru, illaki Kumru.

Mustafa'da da daraltılar. Al basmalar. Aynayla fısıldaşmalar. Saçlara limon sürmeler. Gözlerini Kumru'nun ardında gölge eylemeler. Can sıkıntısından kaçtığını bilmiyor. Her şey sanki güzel gibi. Değil!

Acının değmediği tüm güzellikler biraz noksan. Kader, bu konuda cömertçe ikazda! Umulmaz vakitlerde olmazlar oluverir. Kimselere sormadan, hedef şaşmadan!

Öyle ulaşılmaz, öyle çıkmaz bir sokak oldu Kumru'ya Mustafa. Henüz harlı ateş. Dokunsa yanar. Dokunan o olmadı. Uzansa kırılıp dökülür. Uzanmasa da kırılıp döküldü. Varayım dese yakışksız. Varamadı. Gideyim dese kahrolur. Gidemedi, kahroldu. Kumru artık iflah olmaz. İçinde boşluk. Kuyu! Kuyuya çatı bir parçacık gök. Gökte vurgun yemiş bir çift kanat Kumru. Bağa barka, ormana koya gidemez oldu. Eve hiç sığamaz. Emek vermeyene vazgeçmek kolay. Vazgeçecekti Mustafa. Kül, terazide tartılmaz; rüzgâr bilir kıymetini. Bilemedi ki Mustafa, elbet döndü sözünden. Don vurmasa da bazı çiçekler meyveye dönüşmez. Ay vurdu gözyaşına, gecedен çıkamaz Kumru. Korktuğunun eli kulağında!

İlgüz geldi, okullar açıldı.

Öğretmen verdiler köye.

“İyi oldu,” dediler “taşına ile olacak iş değildi karda kışta.”

Heyelan vurup geçmişti ilçeyi, toparlanması zor. Köy emniyetli ve bayındır. Ahali mutlu, muhtarın ağzı kulaklarında. Seçimler onundu. El ele verip Almancı Niyazi'nin eski baba evini toparladılar. Mustafa'nın eli her işte. Bir heyecan bir heyecan... İmacede Kumru da var. Sildiler süpürdüler Hoca'nının evini; sanırsın çiçek tarlası. Öyle güzel.

Yorgunum, dedi nenesine. Uykusuzluğa yattı. Sözlükte hâline karşılık yok. Yüreciği pek titrek. Bir gün bu yürek başına çok işler açacak. Yazgısını ne bilsin!

Kendini yokladı. Onda eksik olanlarla - dergi kapaklarından sıyrılmışçasına - girdi kapıdan öğretmen.

Yanında sarıpatatya bir kızçe.

İkisi de çimen göz. Bak bak bitmiyor.

İnci gülüş, nasıl güzel.

Minyon, fakat eli ayağı, kolu bacağı, yüzü gözü altın oran.

Gülüşünde, sevgilinin, “ölürsem beni buraya gömün,” diyeceği bir gamze.

Sarı gölgeli saçları parfüm kokuyor.

Gözlerinde hüznün bulutları. Gülüşünde çelişki.

Muhtar, yüzyılın keşfiymiş gibi “Meyra Öğretmen,”dedi, tütün kokulu sapsarı bir gülüşle.

Eli kolu fazla geldi Kumru'ya, nere koyacağını bilemedi. Kabaydı ve ki çirkin. Cıvıltılı bir merhabaya mümkün değil uzatılamaz, nasırlı o el. Duygular denizinde batıyor Kumru. O hâl üzerindeyken de gitti Meyra Öğretmen'e yardıma birkaç gün. Dayadılar döşediler. Yuva yaptılar. Duvarlar gülümsedi, kapılar şenlendi. Kumru, saksı çiçeklerinden getirip koydu camın önüne. Yaprak güzeli.

Kitaplarından Kumru'ya hediye etti tebessümle Meyra:

“Parasız Yatılı ile Savaş ve Açlar”

Kucağında kitaplar, içinde kıskançlık:

“Keşke bitirseydim okulu!”

Mustafa da her seferinde orada. Makineleri bağladı. Anteni çatıya yerleştirdi.

“Olmadı çekmiyor! Haydi, gel, çık çatıya yeniden.” Oldurmak isteyene bahane çok!

Haydi, geller, gittim öyleyseler...

Mustafa'da yeni yeni hâller...

O yalancı karlar erimiş çoktan!

Mevsim artık çark güneşli bir april.

Yüzüne sığmayan gülüşle yüreğinde çağla yeşili coşkular.

Kumru'nun tecrübeyle sabit hâlleri, Mustafa'daydı artık...

Evcilik oynayan papatyayla diğer ikisini bir fotoğraf karesinde buluşturdu. Aile oluverdiler. Çokça yakışıp güzel de oldular. Üç yaz tatili tüketen okul vaktinden sonra, Kumru'nun zihnindeki o fotoğraf karesini kimlik yapıp mutlu mesut gittiler. Tahta, yeşil bir bavulun kucakladıklarına Kumru'nun helal edilemez hakkını da ekleyerek elbet!

Yeminle ruh bulsa da vasiyetle istenecek vazife değildi ki evlilik. Tercihleriyle geride ne bıraktıklarını Meyra bilmesede Mustafa çok iyi biliyordu:

Abla yaştaki çocuklu dulu eş seçen oğula sütünü helal etmeyen ana,

İlkin eve sonra köye, gidecekleri haberi pare pare düşünce “sakın ola cenazeme de gelme,” diye ilenen baba,

Birbirine kuyruklarından düğümlenmiş yalanlar silsilesinin mucidi akrabalar,

Nikâhsız yaşamlarının düşüğünü saklayan minik bir kabir,

Ve dışından bırakıldığı şeyin içinden çıkamayan Kumru.

O akşamdan sonra sofralara da küstü Kumru. Kurdu, olmadı kaldırdı kaşık değmemiş sofraları. Nenesi, elinde tespihi, nazarında torunu, uzun uzun düşündü epeyce bir zaman.

“Var sende başka bir hâl,” diyemeden yutkundu durdu dün günü küskünce kovarken.

Yemekler ya biraz yanık ya tuzdan yenmez ya da tuza hasret.

Tabak kırık, bardak çatlağı terekte...

“Uğursuzluktur” derler. Elbet, ama gören göz kimde? Kumru'da yok.

Sükût ile karşılanan acı en zor olandır. Hacer nenede de ses yok. Dünya imtihan yeri. Yine kaldık! Masum bir aşkın dudak bükülen basit öyküsünde yiterek...

Ölüm gibi, ama ölen yok.

Beter!

Elindeki kitabın sayfasını ne vakit geçecek diye uzun vakit bekledi, Hacer nene.

“Acaba?” O sayfada yüz yıl kaldı Kumru. Türkü söyler gibiydi nenesi:

“Bir insanı sevmeye yokluğunda başlarsın.

Senden giden kim?” dedi.

O, Kumru'da, Kumru da Mustafa'da takılı kaldığı vakitlerden birinde.

Gülümsedi Kumru.

Belli ki acısı büyüktü.

Öyle güzeldi ki gülüşü.

Oysa içinde tarihin en kanlı savaşları kıran kırana...

“Kendi kanatları için seninkileri kıran kim?

Kırıp da kendine kanat açan?

Kanatları kırılсын demem ama gittiği yer gurbet olsun.

Mustafa mı? ” diyemedi, bildiğiyle kaldı Hacer nene.

Kendiyle adı çıktı Kumru’nun. Bardağında çayı üşüdü. Tadı bozuldu tabağındaki çorbanın. Sadece saksıda değil bahçedeki çiçeklerinin de kaleleri düştü. Nenesi olmasa, ahırda ne Bozkız kalırdı ne Sarıkız. Sütü uyutmadı, yayığı vuramadı.

Bahçeye inemedi. Pelitler doldu taşı, eli varmadı. İfterileri nenesi eh işte biçerken, o kaçıp kaçıp meraya gitti. Namı Kara’ya çıkmış denizin engin maviliğini seyretti.

Radyosunda kötü anılara muhtaç şarkılar... Mihriban’a denk geldiğinde hıçkırma hıçkırma ağladı. Güneş on dört bin altı yüz kez gidip geldi. Balığın karnı karanlık:

Kumru’yu nasıl yuttu?Eksildikçe eskidi. Kitaplarına küskün küskün bakarken, usul

bir ses, ses olmaktan çıkıp:

“Seni evinde, sokağında, dağında taşında, bağında bahçende ruh gibi dolandıran ne

ise terk et gitsin. Bedeni gitmişin ruhu kalsa kime ne fayda, a yavrum! “ der gibi

ipek saçlarını okşadı.

Unutmak kolay mı Mihriban?

Canımız, karşılaştıklarımızın kalıntısıyken mi?

Asla!

Hayat bu ya, kimi sabahı bekleyen ölümcül bir hasta gibi geceyi yaşarken, kimi sere

serpe güneşin tadında. Hüzünlü bir kalple itikatini yinelerken kimi; hayâsız nice

geceleri, yaşamakla eş değer gördü niceleri. Yaşam kimine cenneti sunarken

cehennemine çekiştirir kimini. Herkesin gözü kendisine nasip olmayanın

güzelliğiyle kamaşmakta. Derdi de dermanı da mukayese ederdi insanoğlu.

Başkalarının derdi kolay! Olduğu yer değil de, bulunmadığı o yer, daha mı güzeldi

acaba? Yoktu ya, daha çok güzelleşti Mustafa! Aşk, yıkım gücü yüksek bir

depremdi ve Kumru göçük altında yılları saydı saniyeleriyle. Terk edilen yerde

gidenden bir şeyler kalır. Mustafa’dan kalandı Kumru...

Yanık kokusu aldı Kumru’yu camın önünden. Ateş, suyu sıyırıp almıştı çaydandan.

Bakırın çiğ kokusunu fark eden kim? Bunca sene sonra yanında sarı bir Mustafa’yla

gelmiş! “Yeri yurdu satmaya gelecek oğluyla,” demiş kahvede muhtar. Yüreği

sıkıştı. Ah, keşke yanında olsaydı nenesi! Saç telleri kadar gün tükenmişti

ömründen. Gümüş dumanlar başında pare pare... Rüya âleminde ne demişti nenesi,

“Eski meseldir kızım! Kumrular öterken “Sübhâne Rabbiyyel a’lâ,” derler ve mısır

didiklerler. Al bu kuru mısır koçanlarını taneledikçe Kumru gibi dile gel, şifa

sevgiye imadadır yavrum! Sakın ola unutma ki onda da zorlama yoktur. Çıkar şah

damarına sokulmuş şu bıçağı da sahibi yerini bulsun!”

Nenesi yoktu ya, sesi ne çoktu.

Üzerine su dökmemiş, çenesini o bağlamamış gibi...

Kumru zikirden ziyade nenesine imanla taneledi mısırları tüm gece. Avuçları su

kabardı. Aldırmadı. Güneş, henüz ardı sıra aydınlığı çekelemeden namaza durdu,

sehv secdesiyle ancak tamamlayabildi. Ritmi şaşırmış yüreğini susturmaya gayret

etti. Göğsünü sıvazladı. Dilaltı hapını aldı. Sedire uzandı. Gün, odaya sinsice

dolarken verdiği yemini anımsadı:

“Yeter ki son bir kez göreyim, isterse Allah, o vakit alsın canımı!”

Gülümsedi.

Pencerenin önünde kuşlar mavi türküler söylüyordu. Herkes öldürürmüş sevdiğini.

Ölmek uğruna beklediği, çıkıp gelmişti.

Kırmadan, kırılmadan anlamlandırılmayan bu hayat, yazılmış bir kitapta alında.

Sen kendi kitabını oku Kumru!

Hesap görücü olarak sen kendine yetersin!

Öylesi emin...

Bozuk kalbinin ritmiyle bıraktı kendini tüm dışlarının söküldüğü o rüyalar

âlemine...

BOŞ TARLA

Alper Kağan Nokta

Kafamı gömdüğüm sıramda uyuyakalmışım. Başımı kaldırdım. Matematikçi yine tahtaya bir şeyler karalamış, öğrencileri ise pürdikkat anlatılanları sindirmeye çalışıyorlar. Sayılar ve harfler, artılar ve eksiler... Müthiş bir kargaşa hâkim tahtaya. Bahar ayına girdiğimizdendir ki, son bir haftadır camlar açık ders işliyorduk. Kuşların cıvıldaşmalarından tutun kedilerin cilveleşmesine kadar insana yaşama isteği veren birçok ses sınıfa girip çıkıyordu. Dönemin başından beri yanıma yerleşmiş olup, yalnızlığımı bir nebze olsun bozabilmiş Aylak Kadir; dirseğiyle kolumu dürttü. Defterin bir kenarına araba çizmekle meşgul olan kendisine baktım. Gel zaman git zaman derken anlıyordum artık hareketlerinin ne anlama geldiğini. Ceketimin iç cebinden saatimi çıkardım “İki dakika kalmış.” Diye fısıldadım Kadir’e. Defteri kapatarak çizmekte olduğu arabayı yarım bıraktı ve toparlanmaya başladı.

Eve geldim. Zili çaldım. Kapıyı kimse açmadı. Böyle zamanlar için babamın siyah kundurasının içinde duran yedek anahtarla girdim eve. Vestiyerin üstüne yapııştırılmış bir not... “Babaannengildeyiz, yemeğe yetiş.” “Tamam.” Dedim yetişirim. Çantamı, omurgamı zedelemekten başka bir halta yaramayan gereksiz yığınlıktan kurtardım. Sağ askısı koptu kopacak, mazlum mazlum bakıyordu gariban. İçinde sadece kitap, kalem bir de şiirlerimi yazdığım mütevazı bir defter kaldı. Eski mahallemin solmuş binalarına doğru yürümeye başladım. Kulağımda çınlayan Neşet’in sesine rağmen dış dünyada sokakları saran bir kerahat dinginliği vardı. Olurdu arada böyle... Çocuk sesleri diner, onun yerine hayal kırıklığına uğramış yalnız gençlerin; kararsız adımları dolaşırdı mahallelerde. Küçükken anlayamazdım o abilerin nerelere gittiklerini. Şimdi galiba ben de onlardan birine dönüşmüştüm.

Ve o yokuş... Ucu gözükmeyen, bittiğinde ise eski evime; babaannemgile vardığım uzun, dar bir sokak. Kenarlarda hayata karşı yapılmış gecekondu... Her biri vazifesini yerine getiren kepçe operatörleri tarafından yıkılmış. O enkaz, toz, dumanın arasından geçerken; gariban evlerinden etrafı saran tarhana kokusunu, bir daha içime çekemeyeceğimi fark ettim. Hiçbir gücün eskiyi geri getiremeyeceğini de... Artık selam verdiğimde, çektiği teşbihten kafasını kaldırıp tebessümle karşılık veren ihtiyarlar olmayacaktı. Sonu görünmeyen bu yokuşu çıkabilmek adına boynum eğik, adımlarım hızlı yürümeye devam ettim.

Yokuşu çıkıp buraya geldiğimden beri yüzüme vuran tatlı bahar esintisi, yeni açmaya başlamış leylakların kokusunu bahçeye yayıyordu. Fakat her tarafa mayın misali bırakılmış tavuk pisliği bu mis kokuyu bastırıyordu. Eve çıktım. İnsanlarla selamlaştıktan sonra güya hava almak için gidip balkona oturdum.

Buradan bir üst sokaktaki kahverengi ev ve karşısındaki boş tarla görünüyordu. Normalden farklı olarak, sokağın ucunda bekleyen bir sarı kepçe de vardı. Oysaki ne maçlar dönmüş ne kavgalar edilmişti o tarlada. Her olayda da kahverengi evden izlenildiğimi hissederdim. O zamanlar daha ilkokulluydum. Arada pencereden onun silüetini görür, heyecanlanırdım. Sonra hangi dairede oturduğunu hatırlardım. Dondurmasını düşürmüş çocuğunki gibi yarım kalırdı hevesim. Bir hırsıyla vurduğum top, kahverengi evin bahçesine kaçardı. “Ben giderim!” Diye bağırıp, topu almaya koşardım. Bir keresinde tüm sınıf 23 Nisan gösterilerine hazırlanırken, elimden tutup okulun en ıssız yerine götürmüştü beni. Utanmıştım, elini bırakmak istemiştım ama o çok sıkı tutmuştu. “Hadi gel, çember sürelim.” Demişti kararlı ve ısrarcı bir sesle. Gözlerinin içi gülüyordu, elleri sımsıcaktı.

Ben anıdan anıya, mazinin içinde kayboluyorken kapı açıldı ve homurtulu bir öksürükle amcam balkona çıktı. Çürümüş ahşap kapının gıcırdayan sesi, hatıralarımın arasından çekip kurtarmıştı beni. Amcam, sigaradan kartlaşmış sesiyle “Ne yapıyorsun oğlum burada? Üşütürsün bak...” dedi. “Yok, be amca... Yaz geliyor, bitti soğuklar.”

Ben daha sözümü bitirmeden o sigarasını yakmıştı bile. “Bakma havanın böyle güneşli olduğuna... Yalancı sıcaklar bunlar. Adamı hasta eder vallaha...” Amcam söylediğinde fark ettim, hava gerçekten de soğumaya başlamıştı. Bir an, boş tarladan gelen çocuk sesleri aniden kesildi. Siyah bir araba tarlanın önünde durdu ve içlerinden jilet gibi takım elbiseli adamlar indi. Gözlüklü olan, ak saçlı olana bir şeyler anlatmaya başladı. Bu sırada çocuklar maçlarına bir su molası vermiş, kale niyetine kullanılan taşların üzerlerine oturmuşlardı. Tam da ikinci yarıyı oynamak üzere ayağa kalkmışlardı ki, gözlüklü adam köşede beklettiği kepçeye boş tarlayı işaret etti. Devasa makine çocukların oyun sahasına girdi. Artık boş tarla, boş değildi. Kahverengi evi görmemi engelleyecek bir bina dikeceklerdi oraya. Anılarımı yaşatan her şeyi mahvediyordu bu abiler. Takım elbiseli adamların ütüsünü kimse bozamazdı.

SINIR MEZARLIKLARI

Faik Öcal

Geçmiş, bütün ayrılıklarıyla, kayıplarıyla, yitimleriyle yâd etmek için kendimi sınır mezarlığına sürüyorum, Hizran. Gıyabında bir başka ölüm, bir başka sürgünlük, bir başka gitmelik... Hiç kimseler yok, hiç kimseler olmayacaktı zaten, hiç kimseler olmadı. Sınırın bu tarafında duruyorum. Servi ağaçlarına karışmış kuş seslerini dinliyorum. Birçok kuş var mezarlıkta, servilerin arasında, hiçbir kuşu sesinden tanımıyorum, seni gerçekten tanımadığım gibi, gidişini bir yere oturtamadığım gibi, bir başkasına yol vermediğim gibi. Tanımıyorum kuşları sesinden, sınırın bu tarafında durup öbür tarafına baktığım gibi. Daha vahimi, yanımda yöremde ne kuş seslerini soracak birileri var ne de bu seslerini tanıyan birileri kalmış.

Belki de seni bende, beni sınırın bu tarafında tutacak olan isimlendirilmiş bir kuş sesidir bu sınır mezarlığında; ama tanımıyorum hiçbir kuş sesini, soramıyorum kuş seslerini birilerine. Kuş seslerinin sırdaşı serviler ve mezarlardır, onlar da hepten yüzünü çevirmişler sınırın öbür tarafına. Ben de garipliğimle kalakalıyorum sınırın bu tarafında. Biliyorum ama sınırın bu tarafı ile öbür tarafı arasında aşına bir kuş sesi kadar mesafe olduğunu. Uzakların boynuna dolanmış bir hatıra her an kapatabilir bu mesafeyi, ayaklarımın altındaki bir avuç toprak aniden kayabilir, ben birden kendimi sınırın öbür tarafında bulabilirim.

Sınır mezarlığında her mezar yabancı, tek bir isim aşına geliyor: İbrahim! Boynumda aynı bıçak ağrısı... Başımın üzerinde rengârenk güvercinler. İki isim, iki uzak iklim, iki ölüm: Güvercin ve İbrahim. Benim İbrahim'im, senin güvercinlerin. Ben sınır mezarlığının bu tarafında durup geçmiş yâd ediyorum bütün ayrılıklarıyla, kayıplarıyla, yitimleriyle, sen sınır mezarlığının öbür tarafında duruyorsun geleceği olmayan kavuşmalarla. Ben kalakalıyorum İbrahim ölümüyle, sen kanat çırpıyorsun göğe güvercin kanatlarıyla. Şehirlerim kan ağlıyor güvercin ölümünde. Bir asma bahçesi olur Cezayir'de gençlik hayallerim, gözbebekleri iğne iğne delinmiş şimendifer yoludur Tunus çıkartmalarım, Kuala Lumpur'da genç bir kadın ölümüdür seferlik günlerim, Cakarta'da okyanus derinliğidir bir başıma yaptığım yolculuklarım kuş uçmaz kervan geçmez. Mahabat'ta darağaçları, İslamabat'ta gülkurusu, Tahrân'da ateşgedeler, aynı yerlerde, aynı başlangıçlarla.

Her sınır mezarlığında bir başka ölümüm, bir başka ayrılığım, bir başka gidişim. Myanmar'da yokuş aşağı dağ koşularım bir başkasının olmadığı, Dakka'da çocukluğumun ellerini taşıyan uçurtmalarım bir başkasının tutmadığı, Katmandu'da kör kuyularım susuz mu susuz bir cana bir yola hasret, Keşmir'de yolunu yitirmiş rüyalarım hep eski zaman yankısı, Kabil'de Eski Kıta'nın yorgun mültecileri, New York'ta Yeni Kıtânın köksüz garipleri, Muskat'ta üryan ve azgın bir körfez yangını, Mogadişu'da kıyısız deniz uzağı, Dodoma'da külfetsiz düş avcısı, Nairobi'de tarifsiz Asrı Saadet ağrısı, Addis Ababa'da kayıtsız bir ahir zaman bozgunu...

Her ikindi sonrasında batar bütün gemilerim sınır mezarlıklarında.
Her gün batımında bir başka yalnızlığım dolanır güvercinlerin gerdanlarına.
Her gün batımında oyununa gelirim taklacı güvercinlerin. Ayağımı yerden kesen sırlarımı bir bir nakşederim güvercinlerin gerdanlarına. Bilirim, oyun ve eğlence yeridir dünya, daha fazlası değil. Oyuna gelmeden oyununu oynamak, rolünü yerine getirmek, eğlenmeden gitmek gerek. Gerdanlara işlenmiş nakışlardan geçip ait olunan yere dönmek, oyalanmadan, kapılmadan, kaymadan.

Yusufî bir düşünüşle düşünüyorum gökyüzünden, artık kanatlı gök rüyaları göremem Hizran. Sonra ezrek bir gülüş yoklar kalbimi hiç-yok'tan, artık gecenin koruyucu kanatları altından çıkamam Hizran, bir başkasına dönemem, bir başkasına açılamam, bir başkasına duramam.

Sonra mavsali zaman olur bütün bir dünya, bütün bir ömrüm, artık bir başıma çırılçıplak öldüğüm zamanları unutamam Hizran, yani Medain günleri, İbrahim'in duası göz aralığına yıkılmış denklere, fakir mi fakir, eksik mi eksik, garip mi garip.
Her dam başında asfarî yalnızlıklara çıkar bütün yollarım.
Kendinden kaçamayan başkasının mahkûmu değil midir, Hizran?
Kendisi olamayan başkasının günahını yüklenmiyor mudur?
Kendini taşımayan başkasının ayaklarına pranga değil midir?

Benim güvercin gerdanlığı asfarî yalnızlığım, yani Samarra günleri, ilk İbrahim ağrısı dağ başlarında unutulmuş çoban kavalı, bir elif iki vav miktarı, bir hayat iki ölüm kadar, bir gelmek iki gitmek dolusu.

Gümüş yüzüklere yazılır sevdâ isimleri, hep aynı şehirde, Erzurum; hep aynı dağın gölgesinde, Ağrı; hep aynı nehir, Aras; hep aynı hikâye, sarı gelin. Bir rüyayla çıkıp gelmeyecek İbrahim İstanbul'dan Erzurum'a. Bir üniversiteli kış gecesinde unutulacak bütün türküler, son bir defa göz sürecektir güvercin gerdanına sarı gelin. Feri sönmüş gözleri hep bahçe kapısında, aşk ve ölüm kanatlı birini bekleyecek ama İbrahim gelmeyecek. Yani Palandöken günleri, iç yakıcı sarı gelin sızısı, ince mi ince, sessiz mi sessiz, derin mi derin.

Güvercinlerin gerdanına nakış nakış işlenmiş paçalı bulutlara gün doğar Mardin semalarında. Düşer gölgesi başıma eski kavimlerin. Bir ölüm bir hayat bekler beni, Mezopotamya'nın iki ucunda. Fırat olur bütün başlangıçlar, Dicle olur bütün hitamlar. Selamımı almaz paçalı bulutlar, askılı bir ekmek olur bütün bir ömrüm taş kaldırımlarda, eksik bir atış, yarım lokma, kesik baş.

Yerden çıkan yere düşmüş Hizran. Mardin'in kadim taşlarına düşmedi mi paçalı güvercinlerimiz, savrula savrula, döne döne, çırpına çırpına. İbrahim gibi baksaydım, şimdi burada, İbrahim'in mezarı başında olmazdım bir başıma, senden uzaklarda. İbrahim gibi baksaydım, kuş seslerini servi ağaçlarında yitirmezdim. İbrahim gibi baksaydım alırdı selamımı paçalı bulutlar.

Miski tutuşlar çıkmaz avuçlarımdan, Küfeli bir yalnızlık olur bütün kanıttıklarım.
Ali'nin çöllerinden hiç çıkmadım Hizran.
Ali'nin kuyusundan başımı kaldırmadım bir an için olsun.
Ali'nin yalnızlığından şaşmadım hiç.

Bu yüzden Küfe’de miski bir tutuştur, ısmarlama asalarım. Eski bir hikâyeydi susuz yankılar. Yani Harran damlarında kanadı kesilmiş, özgürlüğü iğdiş edilmiş güvercinlerim, gerdanı kaymış zamanlarım, teleği soluk günlerim. İbrahim’in gözleriyle bakamam miski güvercinlere, yarım kalır gençlik düşlerim. Her düş aralığında bir başka ölümüm, bir başka ayrılığım, bir başka yalnızlığım. Güvercinlerin gerdanına dolanır bütün hatıralarım. Geçmişçi geri getiremem Hizran, geleceğe dönüp bakamam. Kayrevan’da bir uçurum aralığında dururum, bir başıma. Zaman, mazgal mazgal, gök salkım saçak, yer kısıvrak.

Güvercinlerin gerdanına düşer hatıraların gölgesi. Her nakışta bir başka sözüm, bir başka sırrım, bir başka itirafım.

İbrahim derim, eski hatıralarımın hep kanayan yeri.

Hizran derim, tutma güvercinleri Kayrevan’da, Ulu Cami’de.

Bırak dönsün herkes ait olduğu yere. Ben sınır mezarlığında kuş seslerine hasretimle kalayım hep sınırın bu tarafında, sen güvercinlerin gerdanına işlenmiş uzaktaki beyaz hüznünle kalasın he

PRAG'DA KAFKA'YLA

Erdal Noyan

Franz Kafka anılmadan gerçekleştirilecek Prag yürüyüşü yavan kalır. Yapıtlarını Almanca kaleme alan Bohemyalı Edebiyatçı'yı Kâmuran Şipal'ın çevirileriyle tanıdım. Sonra başkalarının Türkçelerinden de okudum.

Salah Birsell'in Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu adlı kitabından edindiğim bilgiye göre, Kafka'nın Türkiye'de yayımlanan ilk ürünü Yenilik Dergisi'nin son sayısında yer almış. Naim Tiralı'nın Türkçeye çevirdiği Komşu başlıklı öykümüş. (1'inci sayısı 1952 yılı Aralık ayında İstanbul'da basılan Yenilik'in son sayısı 1957 yılı Aralık ayında çıkan 62'nci sayıdır. Yenilik Dergisi'ni çıkaran Tiralı, aynı adlı bir de yayinevi kurmuştu.)

Kafka'nın 1912 yılında yayımlanan ilk kitabı Tefekkür (Betrachtung) öykülerini içeriyordu. 1913 yılında Yargı (Das Urteil) adlı öyküsü, 1915 yılında Dönüşüm (Die Verwandlung) adlı romanı, 1919 yılında öykülerden oluşan Bir Köy Doktoru (Ein Landarzt) basıldı. Bunların tümü, Kafka'nın okur karşısına sağlığında çıkan ürünleri.

Yaşarken yayımlanmayan yapıtlarını okuyabilmemizi yakın arkadaşı Max Brod'un söz dinlememesine borçluyuz.

Kafka, basılmayan yapıtlarının ölümünden sonra yok edilmelerini istemişse de isteğini yerine getirmeyen Brod, üstüne üstlük çok da beklemeden yayımlatmış. 1925 yılında Dava (Der Prozess), 1926 yılında Şato (Das Schloss), 1927 yılında Amerika (Der Verschollene) basıldı. Böyle yapmasaydı yoğun ilgi gören bu yapıtlar bilinmeyecektiler.

Orhan Pamuk, Saf ve Düşünceli Romancı adlı kitabında konuyu şöyle değerlendiriyor: "Kafka'nın arkadaşı Max Brod'a, ölümünden sonra yayımlanmamış kitaplarını yakması yolundaki sözlerini Borges gibi yorumlayabileceğimizi hatırlayalım. Kafka bunu söylerken, Brod'un aslında kitaplarını yakmayacağını düşünüyordu. Brod da Kafka'nın kendisinin bunu düşündüğünü düşünüyordu. Kafka da Brod'un bunu düşündüğünü kendisinin düşündüğünü, düşünüyordu..."

Ceza Kolonisinde ve Dönüşüm adlarıyla yayımlanan kitaplarını da önemseydiğim Kafka'nın ölümünden sonra basılan Şato, Dava, Amerika adlı üç romanını dikkate en değer yapıtları saydığımdan Brod'un seçimine yansız yaklaşıyorum.

Bohemyalının ölümünden epey sonra; arkadaşlarına, babasına, annesine, kardeşlerine yolladığı ve yaşamına ilişkin ayrıntılı bilgiler içeren mektupları da kitaplaştırıldılar. En çok mektubu İki kez nişanlandığı Felice Bauer'e yazmış görünüyor.

Bir kişinin mektuplarının -ölmüş olsalar bile- yollayandan, yollanandan izinsiz yayımlanmalarında sorun görüyorum.

Kafka'nın yapıtları Dönüşüm başta olmak, Şato ve Dava ondan geri kalmamak üzere Türk yazarların süregelen ilgileriyle karşılandılar.

Onlardan yalnızca Ferit Edgü'nün Kitapsız Bir Kitaplıkta Konuşma başlıklı öyküsünden içeriğinin ilginçliği nedeniyle alıntı yapmak istiyorum: “Ama, bir kitap var ki onu, ölene değin saklayacağım: Kafka'nın Die Verwandlung'u (Kurt Wolff Verlag, Leipzig, 1917). Ben doğmadan on dokuz yıl önce yayımlanmış.”

Yukarıya girişti, ilginçlik şu tümcelerde: “Almanca olduğu için okuyamıyorum. Ama yazmak konusunda umutsuzluğa düştüğümde, elime alıp sayfalarını çeviriyorum. Anlamını anlamadan okuyorum, ama anlamını biliyorum, çünkü handiyse ezbere biliyorum metni. Kafka'nın, bu küçük kitabı ilk kez eline aldığı anda, ona nasıl baktığını, nabzının nasıl attığını düşünüyorum. Her seferinde olağanüstü bir heyecan yaşıyorum. Hatta, n'olursa olsun, yazmak isteği.”

Bohemyalıyı anmayı Prag'daki izlerinden söz ederek sürdürüelim.

Kale Bölgesi'nden (Pražský hrad) başlıyoruz.

Altın Yol Sokağı'ndaki (22) sayılı mavimsi evin duvarında takılı onurlukta, 1916 ve 1917 yıllarında orada yaşayan Kafka'nın adı ve soyadı yazılı.

Küçük Kent'te (Malá Strana) bir Kafka Müzesi oluşturulmuş.

Karl Köprüsü'nden Eski Kent'e geçmeden önce. Avlusunda karşılıklı işeyen çıplak iki adam heykelinden ve kocaman bir (K) harfinden başka pek bir şey dikkatimi çekmedi. Onarım var gibiydi.

Müze'nin içine girdiğimde, Kafka'nın Çek dilinde yayımlanmış kitapları ilgimi topladılar.

Promena (Dönüşüm) adlı kitabının 1929 yılı baskısı, Zprava Pro Akademii (Akademiye Rapor Ver) adlı kitabının 1929 yılı baskısı, Pozorovani adlı kitabının 1946 yılı baskısı, Proces (Dava) adlı kitabının 1965 yılı baskısı, Dopisy Milene (Milena'ya Mektuplar) adlı kitabının 1968 yılı baskısı, Popis Jednoho Zapasu adlı kitabının 1968 yılı baskısı gibi.

Kafka'nın doğduğu ev, Vltava Irmağı üstündeki Karl Köprüsü'nden (Karlův most) karşıya geçilerek varılan Eski Kent'te (Staroměstské).

Duvarındaki büstten, büstün iki yanındaki “Namesti Franz Kafky” tabelalarından ve Kafka hakkında kısa bilgi veren levhalardan nereye bakıldığı kolayca anlaşılıyor. Buradaki konutta 1883-1885 yılları arasında yaşamış. Ne var ki gördüğümüz yapı o yapı değil. 1902 yılında yapılan yenisi. Eskisinden bir tek barok portal kalmış geriye. Kafka, çocukluk çağında Eski Kent Meydanı'ndaki (Staroměstské náměstí) konutta yaşamış.

Ailesiyle birlikte 1889-1896 yılları arasında yaşam sürdüğü evin görünümü dikkat çekici. Geçmiş 15'inci yüzyıla uzanıyormuş, değiştirilerek ve yenilenerek günümüze ulaşmış. Dakika Evi (Dům U Minuty) gibi bir adı var!

Prag'ın bu yakasına, Bohemyalının sanat anlayışına uygun anıtlar da yerleştirilmiş. Yeni Kent'in (Nové Město) Dušní Sokağı'ndaki omuzlarında insan taşıyan heykel Kafka'yı iyi simgeliyor kanımca. Yakındaki Charvátova Sokağı'nda bulunan metalik büst için de benzer yorum getirilebilir. Kimileriye adından tecimsel yararlar ummuşlar.

Eski Kent'in Kaprova Caddesi'ndeki "Hostel Franz Kafka" ve Franz Kafka Alanı'ndaki "Franz Kafka'nın Dünyası" en azından adlarıyla Kafka havası solunabilecek tecimsel mekânlar.

Kafka'nın 1883 yılı Temmuz ayının 02'sinde Prag'da başlayan sıkıntılı yaşamı, 1924 yılı Haziran ayının 03'ünde Kierling'de sonlanır. Geçimini sağlayabilmek amacıyla sigortacılık işinde çalışmak zorunda oluşu edebiyata vakit ayırmasını engelliyordu. Hukuk okumuş ancak zorunlu yazmanlık süresi dışında hukuk mesleğiyle ilgilenmiş görünmüyor. Edindiği hukuk bilgisinin ve yazmanlıkta geçirdiği sürenin Dava, Şato gibi yapıtlarını beslediği düşüncesindeyim. En büyük sorunuysa sağlığıydı. Veremle boğuşuyordu. Zaten Avusturya'daki bir sanatoryumda kırk bir yaşında can verdi. Kafka'nın yaşamının büyük parçasını geçirdiği ve gömüldüğü Prag'ı sevmediği sonucuna mektuplarındaki sızlanışlarından ulaşıyoruz.

İki kez nişanlandığı Felice Bauer'e 1915 yılı Temmuz ayının 20'sinde yazdığı mektupta, "Prag'da kendisini uzaklaştıran bir şeyin varlığından" aynı yıl Ağustos ayının 09'unda yazdığındaysa "Prag'da yaşayamadığından" söz ediyor. 2016 yılının Mart ayında yolladığı mektupta da benzer serzenişe denk geliriz. (Sözünü ettiğim mektuplar için: Felice'ye Mektuplar "Sriefe an Felice", Çevirenler: Çağlar Tanyeri, Murat Sözen, Turgay Kurultay.)

Çözümü taşınmakta ummuşsa da 1922 yılında vardığı Berlin'de de esen yaşayamayan Kafka, oradan Kudüs'e gitmeyi tasarlamış. Diğer nedenler bir yana, sağlık durumu yüzünden bile gidemeyeceğinin ayırındaydı. 1923 yılı Mayıs ayının 15'inde Milena Jesenka'ya gönderdiği bir mektubunda yolculuk tasarılarına, "nasıl olsa yatağından çıkamayacağına inanmış olan birinin güzel bir düşü" yorumu getiriyor. (Tırnak içine aldığım sözcükler için: Milena'ya Mektuplar "Briefe an Milena", Çeviren: Adalet Cimcoz.)

Gerçi kısa zaman sonra Avrupa en yaşanamaz yer olacak, yaşamlarını Çekoslovakya'da sürdüren üç kız kardeşi toplama kamplarında öldürülecektir. Önceden ölmesi Kafka'yı o tür ölümden kurtarmıştı. Bohemyalının mezarı Izraelská Caddesi'ndeki Yahudi Mezarlığı'nda. Kafka; Çek, Alman, Yahudi kimliklerini benimsemiyordu ve ateistti. Yine de Yahudi Mezarlığı'na gömülmesi Yahudi bir ailenin oğlu olmasındandır sanıyorum. Yahudilik soy gibi bir şey sayılıyor üstelik! Oğul Franz, babası Herman'la yan yana yatıyor. Prag'la olduğu gibi, babasıyla da arası en azından çok uzun süre iyi değilmiş. Oğul Kafka, Felice'ye yazdığı mektuplardan birinde, birbirlerinden nefret ettiklerini söylemekten kaçınmamış. Çok da yadırgamamalı. Söz konusu mektubu kaleme aldığı 1912 yılı Kasım ayının 11'inde olgunluğa yakın yaştıysa da aile içinde bazı zaman yaşanır böyle duygular! Örneğin aynı ayın 21'nde yazdığı mektupta her şeye karışmaya yeltenen annesinden de yakınmış.

Kafka'nın olumsuz duyguları en azından otuz altı yaşına dek sürmüş. 1919 yılında babasına seslendiği ancak göndermediği sayfalar dolduran mektubunda, babayla aile bireylerinin ilişkilerini, babasının davranışlarının ve sözlerinin kişiliğine olumsuz etkilerini anlatır. Son yıllarında babasına bakışı değişmiş olabilir mi? Çünkü Çekya dışından yazdığı 1922, 1923, 1924 tarihli mektuplarda annesine ve babasına sevgiyle sesleniyor. (Mektuplar için: Yeni Bulunmuş Mektuplar, Çeviren: Kâmuran Şipal)

Jorge Luis Borges, Kafka'nın Akbaba adlı öyküler kitabına yazdığı Önsöz'de Ali Karabayram'ın Türkçesiyle şöyle der: "İsrail'in Tanrısı karşısında kendisini duyumsadığı gibi, Kafka'nın da babası karşısında kendisini daima gizemli biçimde suçlu hissettiğini kimse görmezden gelemeyiz."

Şu tümce Borges'i destekliyor: "Senin karşısında kendime güvenimi kaybettim, onun yerine sınırsız bir suçluluk bilinci geçirdim." (Babaya Mektup "Brief an den Vater", Cemal Ener'in çevirisi)

Sözün noktası, Kafka'nın Praglılara ve herkese önemli yapıtlar bıraktığıdır.

YOK'LAR MASALI

Aydan Algöl

Bir varsın, bir yoksun. Evvel zaman, içinde kalbur olmuş senin. O kalburda kalmış günleri bir masal sayıyorsun. İçin, evvel zamanda kalbur olmuş senin. Işığın o kalburda kırılıp döküldükçe kendini huzmelerden süzülen bir masal sanıyorsun. Güzellikler seni de alıp götürdü ebrulî dünyalara. Sıcacık bir ekmeğin hayat tüten köşesini huzurla sen de böldün bir sabah; davetkâr bir buğu vurdu yüzüne, güne tat karıştı. Sevdin bir bebeğin çıtkırıldım parmaklarını, cennet döşeği ensesini... Belki çocuk civıltılarına, belki yaz sabahlarına belki ilk kez gördüğün güzel şehirlere tebessümler hediye ettin. An geldi, kalbine hiç sis inmemişçesine mutlulukla doldu için, kahkahaların dost kulaklarda yankılandı. Yorulmak kelimesinin hakkını verdiği günlerin sonunda, bedenini yumuşak zeminlere teslim edip bütün hayat, bütün o koşuşturma, o tek bir an içinmiş gibi derin bir 'oh' çektin. Sana da göz kırptı ışıltılı köşeler. İlk kez gelmişler gibi kucak açtın mevsimlere. Uslanmaz bir çapkın misali her birinin koynunda geceledin, sabahladın; her birine, en güzeli sendin, dedin. Bedenin neşeli ritimlere eşlik etti kimi zaman; dudakların hoş nağmelere. Alt tarafı bir kahveydi işte, üstelik bahaneliğiyle meşhur; sana öyle hoş geldi ki âb-ı hayat içen gibi yudumladın, amber gibi kokladın. Zevkle dibini sıyırdın tatlı tencerelerin. Lezzetlere, hazlara meylin nereye çekerse oraya gittin, o ânı sevdin. Herkes gibi olmakla hoşnut oldun sen de, herkes oldun. İşte, öyle varsın.

An geldi; çalgılı çengili bir düğünün orta yerinde, herkes denilen o hükümlan kalabalığının arasında melodilerle salınırken, yaşadıklarınla yaşayamadıklarını bir uçtan kenetleyip o iki kolla gönlünü yırtarak çıkıveren hırçın kısaç, tutup çekti türkünün en vurucu yerini; kanattı. O havaya artık ayak uymaz oldu. Kalabalıktan sıyrılıp bir pencere açtın kendine, derin bir nefes almayı denedin; oydu çare bildiğin. İçinde, ciğerinde nefesi doya doya aldırmayan bir ağırlık, bir yük... Nefeslerin hep yarım yarım, eksik. Bu, nefesini daraltan her neyse, bir şeylerin yokluğunun yerine gelip yerleşmiş bir taş gibi. Hem de senin ciğerini bilen bir taş. Hani taş yerinde ağırsa bu taş da ancak senin içinde böyle ağır. Bir şeyler eksik; bütün resimlerde izini görüp de resmedemediğin, bütün kelimelerin çağrıştırdığı ama kelimelere dökülemeyen, ağzın dilin tadıyla buruk ama dile gelmeyen... Ömrün sanki bir fotoğraf, geriye çekilip bakıyorsun; ne çok şey, hatta belki her şey yerli yerinde gibi ama yine de bir şey eksik. Bulamıyorsun... Bulamıyorsun boşluğu; seni, bu bir sana görünen dikenin üzerinde yaşatan huzursuzluğu. Bulsan da yerine yakıştıramıyorsun, sen bu kadar "var" iken hayatta, bu "yok"luk, bu boşluk burada sahte duruyor, fazla duruyor; boşluk gerçek olsa sen sahte oluyorsun. Yoruluyorsun, vehim kolay geliyor karardan; başa dönüyorsun. İşte yine ömrümün karesinde sanki her şey, herkes yerini almış da bir sen yoksun. İşte, öyle yoksun.

Ayakları hiçbir dala uymayan kuşların çırpınışı... Sanki konacağın bütün dallara senden önce konmuşlar, tıpkı yazacağın şiirleri yazdıkları gibi. Ağzından bir diş eksilmiş de dilin o yere alışamamış; alışamadığı o iç gıcıklayıcı huzursuz boşluğu garip bir arzuyla durmadan dürtüyormuş gibi. Yaz paldır küldür gelmiş; çiçek sancılarına tutulmuş bir ağacı, henüz kendi içine sarılmış ürkek bir yavru yaprağı kimse görmemiş gibi.

Koca kış yavan bir ayazla yitip gitmiş, ay ışığında pırıldayan, gıcırdayan soğuk örtü ayaklarının altına hiç serilmemiş; elinde, yüzünde bir beyaz öpücük hiç erimemiş gibi. Yağmur defalarca yağmış da toprak hiç kokmamış gibi. Sanki mevsimler biteviye dönüp gelmiş; her şey yerli yerindeymiş ama hiçbir şey, hangi eski olduğunu bilmediğin bir eskinin gölgesinde, eskisi gibi değilmiş.

An geldi; her gün gördüğün bir kuşun, her bahar açan bir çiçeğin, kar düşmüş bir ince dalın güzelliği ilk defa görmüşsün gibi büyüledi seni aniden. İçinde kabardı yaşamak hevesi. Sonra, eksikliklerin, boşlukların gölgesinde kalbinin nasıl böyle kanatlanabildiğine şaşırdın hatta belki utandın ve asla gerçekten uçamayacağını anlayıp duruldun birdenbire. Yerden göğe kadar haklı bir ümitle yükseldin de gökten yere iniş öyle mecburdu. Gönül, o yükselip alçalan salıncakta bir yerdeydi bir gökte; ne yerdeydi ne gökte. Az gittin, uz gittin; dere tepe düz gittin; varamadın sahip olduklarınla yetineceğin bir gönül ülkesine, hep Kaf Dağı'nın ardında kalanları gözledin.

Olmuşla ölmüşe çare yok derler. Peki ya ölmemişler ve olmamışlar? İnsan ne götürür bu çürüyecek bedenle yanında? Her şey, bir anda hiç olmamış gibi bir yokluğa düşmez mi? Ya zaten olmayanlar;eksikliği, ulaşılmazlığı varlığına kaim olanlar... Kefenin cebi yok, çantası yok, heybesi yok. Ama düğümü var. Ukdesi var. İnsan ancak ukdesiyle geçebilir bu dünyadan. Kefenin düğümlerini çözerler, açık giden gözü kapatırlar ama ukde çözülmez bir sırdır; taşınır âlemden âleme. Var'lıklarının hesabına çekilecek olmaktan korkan insan; aynı zamanda kaderinin, bu nefsiyle dünyaya savrulmuş yaratılışının bedeli gibi gizliden gizliye kendine hak gördüğü bir şeyi gönlünde büyütmüştür muhakkak ve içinde bir yerde onun daimî alacaklısıdır.

Bütün var olanların yerini dolduramadığı o yokluk... Ya ne olduğu belirsiz ya ayan beyan ortada, üzeri kaderle mühürlenmiş diye kimsenin sözüyle yüze vurulmayan ama yüze vuran. Bu dünya, bu ömür; en güzel yerine dahi gelinmeden uyanılan ve devamı asla görülemeyen rüyanın tadı, uyandığın rüyaların bile senin olmadığını anlamının ağırlığı. Sırtında ilmekleri ukdelerle dolu bir hırka... Hani, bazı şeylerin duası bile yok, öyle savrulmuş zamanda. Bir duygu, hiç yaşamamışsın ama varlığında vereceği hazzın aleladeliğine şaşacak kadar yokluğuyla terbiye olmuşsun gibi... Gökten üç elma düşmüş de senin nasibin kızarmadan kopmuş gibi...

MONOLOG

Meryem Genel Çilingir

Mavi şafak, omuzuna yaslandığım tapınak. Korkuyorum. Islak cümlelerden yaptığım salıncak kopacak sanıyorum. Ben de insanım nihayetinde. Korkudan örülmüş pençelerimle dolaşıyorum uykusu kaçmış caddelerde. Dünyayı ne zannediyoruz bilmiyorum. Oysa Tanrı'nın hüsnü zannıydık biz, siz, hepimiz. Örümcek ağına oturtulmuş bir ormanda geziyor gibi hissediyorum kendimi bazen. Ararken hikâyemi. Hikâyemin cemreye düşen sesini.

Kötebeklere iliştiriyor gözlerim. Nasıl da kazıyorlar toprağı. Belki de kendi mezarlarını. Söylediği yalanlar kılıçları kınından çıkarınca nasıl da efeleniyor sahnede insan. Yedi veçheyle gördüm. Kendi mezarını kazmak böyle bir şey. Ürperdim ve kendime yürüdüm. Neydim ki ben? Neredeydim? Yokluğunun şamdanlarını cilalayan bir ölüyüm ben. Göğsümde haşarı kelekler. Ayağıma bastığım yerlerde değilim. Gittiğim yerlerden hiç dönmedim. Ah Tanrım! Hangi yalanın efsunlu maskesi hangi talanın yosunlu tortusuyum ben? Bilmiyorum. Bilecek miyim? Kim bilir? Ah bilmek, alınma dökülen o kanlı mürekkep.

Bir kadını ben yüreği ürkek. Biraz öfkeli biraz güleç. En çok zambakları severim. Zambakların eteğinde naftalinli uykulara dalmayı. Gerçeklerin sancısı dayanılmaz oluyor bazen. Kaçmak istiyorum müptezel firarların gölgesine. Yine o soru kırmızı pabuçlarını kemiren. Tanrım! Hangi hikâyenin alın teriyim ben? Hangi duvarın peykesi? Çocuklar en kırılgan yanımlı biliyorsun. Düşünüyorum da bazen belki de kasıkları jiletle kesilen çocukların feryadıym ben. Kimse bilmez onların göğü ne renk? Hiç konuşmadılar ki onlar. Gürültüyle ağlayamadılar. Suçlusu onlar değildi ama onların eline tutuşturuluyordu işte fatura. Yanlış adrese giden ne kadar çok fatura var!

Teraziye sürülünce kaymak berkitiyor isyanı adaletin kestiği parmak. Neden böyle bilmiyorum. Şaşıyorum! Nasıl da devasa gökdelenler dikeyler toprağın kırılan kaburgasına. Bekleme beni gelemem ben anne. Ben de hikâyemin peşindeyim bütün çocuklar gibi. Furuğ gibi mavi bir çıkırtım. Ah Furuğ! Gözlerinin kuyusuna dalıp bir bir çeviriyorum sayfalarını. Mavi bir uçurum gibisin kendine taraklanan. Sen ki bir şiirsin hikâyesini kadının insanlığına adayan. Adını bilmediğim bu hikâyede ben hep beş yaşındayım ve seni çok özliyorum. Keşke beni karanlık yerlerimden sevebilseydin anne ve kasığıma vurulan jilet yarasından...

Şiirülke

Şiirülke Yazıları

AYŞE ALTINTAŞ
SAMİ ULUĞ

Söyleşi

A. SAMET ATILGAN
Konuşan: Ahmet Menteş

Yazı

M. ALİ ÖZDOĞAN

Şiirler & Çeviri Şiirler

Mehmet Aycı, Ahmet Menteş, Robert Bly, Arif Teyimur Demirci, Maria Chessa Lai, Meltem Terzioğlu, Dimço Debelyanov, Suzan Yörük, Abdülkadir Cabdi Shube, Enis Tataroğlu, Ömer Keser, Serap Yavaş, Mehtap Yetkinköle, Hasan Ulaş, Enes Mahir Yalım, Ilgın Yaroğlu, Asım Şahan, Melce S. Öztürk, Hasan Çelikkol, Vahdettin Oktay Beyazlı, Furkan Eren Ekici, Büşra Badeci, İlker Sedat Dikeç, Fatih Çatma, Mert Bayram, Kazım Gök, Adnan Semih Dumlupınar

Çizim: Mustafa Burak Çilingir

Konuşan: Ahmet Menteş

A. SAMET ATILGAN İLE SÖYLEŞİ

Şiiri bir kelime ile tanımlasak...

Su.

Şiiri bir cümle ile tanımlasak...

Tanımsızlığın çağrışımlarıyla dolu serazat bir yer.

Şiir bir hayvan olsa hangisi olurdu? Neden?

Zebra olurdu. Zebra, hem iki zıt rengi üzerinde barındırmasıyla hem de doğadaki güç savaşında kendi hayatını verdiği mücadele ile yine kendisinin kurtarabilmesiyle şiirin dünyasına fazlasıyla göz kırıyor.

Sizi şiir yazmaya başlatan etken ne oldu?

Eksik olma hissiyle gelen bir söz söyleme ihtiyacı.

Size şiir yazdırtan güç nedir?

Dünyada yaşıyor olmak.

Şiirle ilgili başınıza gelen en ilginç olay...

Şiire bırakmaya ramak kala bir şiirle şiirin büyük kapısından içeri girmem.

Şiire neden gerek duyarız?

Nerede, niçin yaşadığımızı anlamak, belirlenmiş kabullerin dışındakileri görebilmek için. Olup bitenin karmaşası içinde fark etmemizi sağlar şiir. Farkımız şiirdedir. Şiire gittikçe azalan farkındalığımız için ihtiyaç duyarız.

Bir şiirde en önemli nokta nedir?

İçine doğmuş gibi hissedeceğimiz bir atmosfer oluşturması ve bizi o atmosfere kendiliğinden çekebilmesi.

Günümüz şiiri hakkında birkaç cümle...

Aşırı bir şiir yazma ve üretme enflasyonu var. Öyle ki hepsini okumaya kalkınca şiirden soğuyabilir hatta ufak çaplı bir “kriz” yaşayabilirsiniz. Böyle bir ortamda şairin seçici dikkatiyle okurun ayıklayıcı gözünü önemsememiz gerekiyor. T. S. Eliot şöyle diyor bir şiirinde: “Şiir önemsizdir. / Kişinin (yeni atılım için) beklediği o değildi.” Çünkü şiir, modern dünya için bir değer ve statü mekanizması üretmez. O, size bir kimlik ve şahsiyet kazandıracak olan şeyleri hatırlatır ve ima eder.

Şiirde ne anlattığımız mı önemli yoksa nasıl anlattığımız mı?

Neyi, nasıl anlattığım önemli. Tek başına “nasıl”ın sıfatlarda boğulan bir anlamı olabilir belki.

Çok hızlı değişen dünya hayatı ve sisteminde sizce şiir ilerleyen süreçte neye evrilecektir?

Bunu kestirmek zor, fakat bana göre şiirin kaynaklarına yeniden dönüp onları başka bir gözle yeniden anlamlandıracağız. Bir kıyafetin modadaki yeri gibi, örneğin bir pantolonun. Bir pantolon paçası zamanla genişten dara doğru evrilir ve bu bir süreçtir. Paçanın geldiği en dar noktadan sonra gideceği başka bir dar kalıp yoktur. Mecburen geldiği noktaya bakıp kendini yenilemek durumundadır. Ya darlığın şekli değişecektir ya da genişlemeye doğru başka bir evrim geçirecektir paça. Şiir, modadan habersiz değildir elbet, ama onun kadar hızlı bir değişime de sahip değildir. Ancak bu tür değişimlerden etkilendiği bir gerçektir. Şiirde bu güne kadar denenmeyen bir şey neredeyse kalmadı. En azından yazınsal bir metin anlamında durum böyle. Şiir için -tıpkı pantolon paçasında olduğu gibi- bundan sonra çok yeni bir şey üretmenin bir imkânı yok ama imkânları yeni sondajlarla çoğaltmanın bir anlamı var. Şiirin geldiği köke ve yere bakılarak bu yapılabilir.

Şiir kitabınız *Yer Çok ve Adımlarımız* üzerine genel değerlendirmeniz... İçerik, biçim, konu, farklılıkları, sizde yarattığı heyecan... Aklınıza ne geliyorsa.

Eksiltili bir başlıkla eksiltili bir şeyler söylemeye çalıştım. Kitabın sonunda bir bütünlük oluşturduğumu düşünüyorum.

***Yer Çok ve Adımlarımız*'ı okumak isteyenlere tavsiyeleriniz nelerdir?**

Büyük sürprizlere değil, şiirin sunduğu göstergelere açık olsunlar.

“... herkesin anlayabileceği şiir, özellikle aşağı düzeyde şairlerin işidir.” diyor Ahmed Hâşim. Ne dersiniz?

Hâşim'in bu düşüncesi aslında bize modern şiirin ipucunu veriyor. Modern şiirde şair kadar okur da donanımlı olmalıdır ve şiir, belli bir düzeyde olduğu müddetçe bir düzeyin üstüne hitap edebilir. Hâşim'in kastettiği, şairlerin bir düzeyi yakalamasıyla ilgili olabilir. Anlama meselesine gelince, burada kapalı ya da soyut şiirden ziyade şiirin bir şeyler söyleme gücüyle ilgili bir durum var bana kalırsa, çünkü Hâşim'in son dönem şiirleri önceki yazdıklarına göre daha açık bir anlatım içeriyor. Söylem gücü yüksek şiir, anlamın da ötesinde bir etki bırakır. Etki bırakan şiir de kendini kolay kolay ele vermez. Nitekim Hâşim de böyle bir şairdi.

Günümüz şiirleri her şeyi açık açık söyleme/anlatma peşinde mi? Bazı kısımları boş bırakıp, okurun doldurmasına izin vermek mi vermemek mi?

Şiiri açık açık anlatma meselesi günümüze has bir durum değil. Garip şiirinde de böyle bir tavır vardı. Mesele aslında şairane ya da şiirsel üslubun geriye itilmesi, anlamın fazla yorulmak istenmemesi. Bunu, çok bilinçli dilsel bir tercih olarak yapan şairler olduğu gibi, dili en rahat kullanabileceği “açık” bir konuma alıp genel ortalama okura göre hareket eden şairler de var.

Ayşe Altıntaş GEYİKLER BİTTİ

geyikler bitti
şimdi sıra sırtlanlarda
kurtların ağaçlarını kesiyorlar burada

geyikler bitti
her basamakta yeni bir hayvan
ürküyor karanlık adından

kendi kuşlarıyla dağlanıyor ağaçlar
çınarların gölgesiydi bir zamanlar o kuşlar

her güne dişlerini bileyerek başlıyor insan
ellerini, tırnaklarını...

bir geceyi bir denizden geçirebilmek için
vuruyorlar binlerce martı

üşüyoruz
güneşi yokluyoruz âmâ ellerimizle

haykırıyoruz hep bir ağızdan:
Bu güneş buraya az!

“GEYİKLER BİTTİ” ŞİİRİNİN HİKÂYESİ

Bu şiir bir haykırıdır. Modern insanın bireyselleşmesiyle birlikte bencilleşen, insani ve ahlaki değerleri yok sayarak sadece kendi menfaatlerini önceleyen günümüz insanına karşı bir haykırış. Gitgide yalnızlaşıyor insanoğlu. Heybesine doldurduğu katıklar hiçbir işine yaramayacak. Bundan bihaber yürüyor.

Dümdüz, çiçekli yollar vadetmiyor hayat insana. Çoğu zaman engabeli o yollar. Ve çoğu zaman bir adım ilerleyebilmek için iki adım geri dönmek gerekiyor. Bunu da bilmiyor.

Hayatın zorluğunu ancak sevgiyle ve samimi dostluklarla kolaylaştırabiliriz. Günümüz insanı yarenliğin kıymetini bilmiyor. Bunun için çaba da harcamıyor. İlk yokuşa bırakıyor yol arkadaşını. Yalnız kalıyor sonunda. Bireyselleşmeyi özgürlük zannediyor çünkü. Manevi değerlere de yer yok yaşamında. En büyük yanılgısı tam olma hayali. Yalnızca kendinden bir şey yaparsa, bir şey olduğuna inanıyor. Toplumsal olmaktan fersah fersah uzak. Oysa insan eksiktir, kusurludur. Eksikliğini bildiği ölçüde yol alır, tam olur.

İnsanoğlunun bir değerler bütününe, hayat felsefesine ihtiyacı var (. . .) Gün ışığına, minerallere, sevgiye ihtiyacı olduğu kadar (. . .) (Maslow, 1968)

Merkezden uzaklaştıkça alacakaranlık bir alana giriyor günümüz insanı. Gittikçe daha dar bir alana sıkışıp ardından da "ışığa" geri dönmek için çırpınmaya ve çıkış yolları aramaya başlıyor. Bu açıdan baktığımızda insanlığın temel hastalığının, bulunduğu yer/ontolojik konum ile tatmin olamayıp ötesini arama olduğunu söyleyebilir miyiz? Bir başka deyişle, temel patolojimiz yanlış yerde, yanlış şeyi "istemek" ve buna bağlı olarak acı hissetmek midir? Bedensel haz, duygusal haz, zihinsel rasyonel haz arayışlarının temelinde bu garip ve yanlış "istek" mi yatıyor? Yoksa biz de Nasreddin Hoca hikâyesinde olduğu gibi, ahırda kaybolan tespahi, ışık daha fazla diye pazar yerinde mi arıyoruz?

Her halükarda insan ana vatanından kopmuş, dünya gurbetinde yalnız kalmış bir yolcu. Bu yolculuk bizi merkezden uzaklaştırdığı oranda rahatsızlık ortaya çıkar ve acı çekeriz. Merkezden uzaklaştıkça artan karanlık, görüşü de azaltır. Daralan görüş açısının oluşturduğu bilinç de kısıtlanıp sıkışmış bir hal alır. Modern insan içindeki hayvana yatırım yapıyor. Çünkü kendine yatırım yaparak çoğalacağına inandırıldı bunca zaman. İçindeki tüm güzel hasletleri yitire yitire çıktı merdivenleri. Yükseldikçe başı dönüp düştü doğal olarak. Hiçbir dayanağı yok çünkü. Bu süreçte evrensel ahlak kurallarını da yitirdi. Bugün acı meyvelerini topladığımız “ahlaki relativizm”in temelleri atıldı. Bu ahlaki tarafsızlık ve kayıtsız kalma tavrı, Freud ekolünün ahlaka bakışında da göze çarpar.

Bu bakış açısına göre, manevi değerler aslında bize, yani özümüze ait olmayıp durumun kontrolden çıkmasını engelleyen bahanelerdir. Bunlar adeta nefsanî yanılgıyı kamufle ettiğimiz, bize ait olmayan elbiselerdir! Altta yatan nedenler kontrolü kaybetme, paramparça olma, dağılma kaygıları olabilir. Modern insan, bu tür derin duygulardan kaçınır; hayrete, coşkuya ve huşuya izin vermez, bu nedenle dar bir bilinç alanında hapsolmaya mahkûmdur.

Yeniden bir dirilişe ihtiyacı var insanlığın. Çünkü aya çıksa da, yerin en derin tabakalarına inse de ölüdür.

Sami Uluğ ŞEZLONG

Annem hiç deniz görmeden öldü, hiç!

Üç yanı denizlerle çevrili Türkiye'nin, hiç!
Dağlar denize paralel, şezlonglar dik uzanıyor, hiç!
Gemlik'te kardeşi var, İstanbul'da küçük oğlu, hiç!
Erken rezervasyon, taksitle tatil, her şey dâhil, hiç!
Güneşte D vitamini, romatizmaya iyi gelir, hiç!
Denizde tuzlu su, sahilde kumdan kaleler, hiç!
Önüm arkam elli faktör, üstelik şemsiye var, hiç!
Yıllık izin, annelik izni, mazeret, rapor, hiç!
Çok çalıştık, bunu hak ettik, mevsim yaz, hiç!

Annem kışın huzuruna inanırdı yazları, hep!
Çünkü kışın huzuru yazdan yaza gelirdi, hep!
Yazdan mayalanmış hamur kışın ekşirdi, hep!
Bizi şaşırtıp bir yaz günü öldü annem, hep!

Şiirölke
Yazları

DENİZ GÖRMİYEN ANNEMİN ‘ŞEZLONG’U

Şiiri bitirip birkaç kez ardı ardına okuduğumda, Sezai Karakoç’un ‘Balkon’ şiiri ile Edip Cansever’in ‘Masa da Masaymış Ha’ şiiri aklıma gelmişti. Türk şiirinde, bir objenin/nesnenin şiirin tamamına nüfuz ederek imgeye dönüştüğünü bildiğimiz başkaca şiirler de olmasına rağmen bu iki şiir Şezlong’un şemsiyesinin gölgesi altında kendilerine yer bulmuştu. Hem ‘Balkon’ şiiri hem de ‘Masa da Masaymış Ha’ şiiri, bize hayatın içinden bir kesit sunarken aynı zamanda her gün etrafımızda var olan sıradan objelerin neleri çağırıştırabileceğini, bu objelerin kendi varlık sebeplerinin ötesinde nelere denk gelebileceğini de ustalıkla hatırlatıyordu. Bu şiirler aynı zamanda anlatımdaki sadelikleriyle de dikkat çekiyor. Manadaki derinlik ile dildeki sadelik şairin ustalığının yanında şiirin çıkıp geldiği yerle de derinden ilgilidir. Kafasını iki elinin arasına alıp masa başında ilham bekleyerek değil de kafasını hayatın içine sokup bizzat mekânı, meydanı, sokağı, şehri hissederek yazılan şiirler ikonik, canlı şiirlerdir. Bu canlılık şiirin geldiği yerden beslenmektedir. Aslında geldiği yere inmek, ‘oraya’ varmak şiir idrakinin yanında fikri idrak da ister. Asıl şiir “orada”dır. Benim de son kitabımda yer verdiğim Şezlong şiirim; bir obje olarak şezlongun çağırştırdıklarından yola çıkarak, seksen beş yıllık ömründe hiç deniz görmeden bu dünyadan göçüp giden anneme acı bir “ah!” çekişi şiiridir. İçimi burkan bu acı “ah!” şiirin daha ilk dizesinde kendini gösterir.

Annem hiç deniz görmeden öldü, hiç!

Bu ilk dize, birkaç günlük yaz tatili için gittiğim güney kıyılarında, denize dik uzanmış bir şezlongun üzerinde not edilmişti. Dizeyi ilk mırıldadığımda kendimden utandığımı ve uzun süre denize giremediğimi çok iyi hatırlıyorum. Bu ayıp benimdi. Bu vefasızlık benimdi. Annem için denizin bir anlamı var mıydı onu bilmiyordum ama şiirde de dile getirdiğim gibi “üç yanı denizlerle çevrili Türkiye’nin” bir vatandaşı olarak annem hiç deniz görmemişti. Veleve ki denizi görmüş olsaydı; Orta Anadolu’nun bir köyünde doğmuş, yaşamış ve ölmüş bir insan için denizin bir anlamı varsa da bu anlamın içinde şezlong kendine yer bulabilecek miydi? Oysa modern insanın (!) aylarca çalışıp para artırarak üç-beş günlüğüne de olsa ulaşmak istediği ‘beyaz özgür alandır’ şezlong. Annemin bu kadar ‘beyaz’ bir özgürlüğü var mıydı?

Şiire ‘Şezlong’ adını vermeseydim ‘Hiç/Hep’ adını verebilirdim. Annemin hiç’lerini ve hep’lerini çok iyi bilen biri olarak hiç’leri onda herhangi bir dünyalık mahrumiyet ve mağduriyet yaşatacak olsa da sonunda hep şükürün galip geleceğini bilirdi, bilirdim. Ben her ne kadar aynı şiirimde annemin hiç’lerine duyduğum üzüntüyü, pişmanlığı ve dahi acıyı dile getirmiş olsam da şiir yazıldığında yaşıyor olsaydı ve şiiri ona okusaydım o, ikinci bölümü tekrar tekrar okumamı ister ve kendi hep’lerinin ona verdiği haklı gururu yaşardı. Şiirin ikinci bölümü şu dize ile başlıyor:

Annem kışın huzuruna inanırdı yazları, hep!

Bu dize; annemin ‘hiçlik’ uğruna bilerek kör, sağır ve dilsiz kaldığı, inandığı ve iman ettiği kudretin rızasını kazanmak için şiirin ilk bölümdeki hiç’lerinden uzaklaşıp ‘hep makamına’ erdiği dizedir. Anadolu kadını, modern çağın getirdiklerine duymadığı ilgisiyle, nesilden nesile tecrübeyle aktarılmış bilgisiyle ve kendinden ve kendiliğinden olan sahih sevgisiyle kışın huzurunun yazdan geldiğini bilirdi. Dışarıda çetin geçen kış, içeride yazdan kalan sıcaklığa boyun eğmeye mahkûmdu. Annemin mezarının başından doğrulup kendi ‘masa’ mın üzerinden toparladıklarını bir şezlongun üzerine koyup ‘balkon’dan koşar adım uzaklaşarak denizleri şezlongsuz yapanların alınlarından öpmeye gidiyorum.

M. Ali Özdoğan

NAZIM HİKMET ŞİİRİNDE UMUT İMGESİ

Nazım Hikmet, Türk şiirinde modernizmin öncülerinden biri olarak kabul edilir. O, 20. yüzyılın başından itibaren etkili olan modernist hareketlerden etkilenmiş ve bu hareketlerin izlerini şiirlerinde göstermiştir. Sosyalist gerçekçilik akımının Türkiye'deki öncülerinden olan şair, şiirleriyle toplumsal ve siyasal sorunlara dikkat çekmiş ve halkın sesi olmuştur. Nazım Hikmet, şiirlerinde politik ve sosyal yorumlarının yanı sıra umut ve iyimserlik gibi güçlü temalarla kendini göstermiştir. Bu yazının temel amacı Nazım Hikmet'in şiirindeki umut imgesine yakından bakmaktır. Bu bağlamda yazıda şairin sosyopsikolojik arka planının şiire nasıl sirayet ettiği, umudu vurgulamak için imgeleri ne şekilde kullandığı ve şiirinde umudun politik aktivizmle nasıl bağlantılı olduğu Nazım Hikmetteki umut kavramını anlamak için cevaplanması gereken sorulardır.

Nazım Hikmet'in yaşam öyküsündeki mağduriyet ile onun durduğu ideolojik zemin, şairin anlaşılmasının önünde engellerden biri olmuştur. Nazım, bugün sol paradigmanın abartılı romantizmine kurban edilmiş ve hakkıyla anlaşılammıştır. Öte yandan milliyetçi sağ, komünist kimliği nedeniyle Nazım Hikmet'e mesafeli durmuş, onu şiirinden ziyade siyasal görüşleriyle değerlendirmiştir. Oysa kim olursa olsun, bir şairin yazdıklarını anlamak için onun yaşam öyküsünü hakkıyla anlamak gerekmektedir. Çünkü bir edebiyat metninin içsel dinamiklerini oluşturan öğeler, yazarların hayat tecrübelerinden bağımsız olduğu düşünülemez.

Nazım'ın şiiri bir bakıma toplumsal sorunlarla yüzleşme alanıdır. Şiir, böylelikle bu alanda kendisiyle toplum arasında bir bağ oluşturur. Edebiyat ve toplum arasındaki bağın epistemik ve ontolojik zemini, edebiyatın insana, dolayısıyla topluma has bir uğraşı olmasıyla ilgilidir. Bu uğraşının kaynağında ister şahsi ister toplumsal bir kaygı sonucu olsun, edebiyatın ve onun bir türü olan şiirin bir ucu topluma dokunacaktır.

Nazım Hikmet'in şiirinde umut kavramı iki ana güzergâhta ele alınabilir. İlki şairin bireysel dünyasıyla bağlantılı iken ikincisi toplumsal yaşamla alakalıdır. Nazım Hikmet'in kişisel yaşantısı, şiirindeki umut imgesinin temellerinden birisidir. İnişli çıkışlı bir hayatı olan şairin dünyasında çıkışın adı umuttur. Sözelimi aşk hayatında yaşadığı hayal kırıklığını telafi etmek amacıyla yazdığı "Mavi Gözlü Dev, Minnacık Kadın ve Hanımelleri" şiirindeki mavi göz, şairin geleceğe dair umudunun simgesidir. Onun mavi tonlara duyduğu ilgi umut imgesinin hem bireysel hem toplumsal ayağında karşımıza çıkmaktadır. Bursa Hapishanesi'nde yazdığı "Karıma Mektup" şiirinde "geçirecekse eğer/ ipi boğazıma,/ mavi gözlerimde korkuyu görmek için/ boşuna bakacaklar/ Nazıma!" dizelerinde de göz direnmenin, sonsuzluğun ve umudun merkezidir. Şairin başka bir mektubunda ise gözün baktığı yerde güneş ve ay hayata tutunmanın bir aracıdır. Uzakta olanla iletişim kurma aracı olan mektup, Nazım şiirlerinin üslubuna sinmiştir. Karısına seslendiği "Bir Cezaevinde, Tecritteki Adamın Mektupları"nda da güneş, şairin umut duygusunu canlı tutan bir metafor olarak sunulmaktadır: "Bulutluz bir bahar akşamı.../ İşte baharın en kötü saati budur". Şairin hayat tablosu çizirken güneşten söz etmesi ve mavi rengi fazlaca kullanması onun cezaevi dışı yaşama duyduğu özlemle bağlantılıdır.

Yaşamak eylemi Nazım'ın şiirinde umutla alakalıdır. O, bu bağlantıyı tüm duyularla ve en uç noktada deneyimleyen bir ruh haliyle kurmaktadır. Sözelimi "Taranta Babu'ya Beşinci Mektup" şiirinde, "Görmek/ işitmek/ duymak/ düşünmek/ ve konuşmak/ koşmak alabildiğine" demektedir. Nazım Hikmet "alabildiğine koşmak" ifadesinde gördüğü gibi mübalağaya başvurmaktadır. Şair, özellikle yaşama dair duygularında abartıya başvurmaktadır ki onun şiirinde umudun karşılığı biraz da yaşamak eylemiyle ilişkilidir. Şair, "Hapiste Yatacak Olana Bazı Öğütler" şiirinde ise, "Belki bahtiyarlık değildir artık,/ boynunun borcudur fakat/ düşmana inat/ bir gün fazla yaşamak." dizeleriyle kendi yaşam tecrübesinden hareketle seslenmektedir.

Nazım Hikmet şiirlerinde umut, genellikle zorluklar ve acılar karşısında direnç gösteren, hayatın olumsuzluklarına rağmen yaşama sevincini yitirmeyen bir güç olarak betimlenir. Hikmet, umudu bir direniş ve hayatta kalma aracı olarak görür. Bu nedenle, onun şiirlerinde umut imgesi genellikle olumlu bir ışık, yol gösterici, bir yaşam kaynağı olarak tasvir edilir. II. Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkisini ele aldığı şiirinde o, umudunu kaybetmemiştir. Yıkımların, savaşların sebebi ve mağduru insan iken Nazım, "Umut" şiirinin sonunda umut için insana müracaat etmektedir: "İşler atom reaktörleri işler/ Yapma aylar geçer güneş doğarken/ Ve güneş doğarken hiç umut yok mu/ Umut umut umut/ Umut insanda." Benzer şekilde, "30 Eylül 1945" başlıklı şiirinde de, "Fakat artık ümit yetmiyor bana,/ ben artık şarkı dinlemek değil/ şarkı söylemek istiyorum..." dizelerinde kendini/insanı umudun öznesi olarak göstermektedir. Bu bağlamda umut, Nazım Hikmet'te geleceğe ötelenen bir hayal değil biran evvel gerçekleşmesi arzulanan bir yaşam biçimidir.

Nazım Hikmet'in umudun adresi olarak gösterdiği insan, bireyselliği ya da yerelliğiyle değil evrenselliği ve toplumsallığıyla tasvir edilmektedir. Onun şiirlerinde insanlar arasındaki dayanışma ve birlik duygusu, umut temasının altında güçlendirici bir rol oynamaktadır. Bu şiirlerde umut, sadece bireyin iç dünyasında değil, toplumun genelinden yükselen bir ses olarak da dile getirilir. Umut için bireysel isteklerden vazgeçebilmek önemli bir başlangıç noktasıdır. Bireysellik, ben duygusu kolektivizmin önündeki engellerden birisidir. Ancak buradaki bireysellik, şairin, "Bir değil,/ beş değil,/ yüz milyonlarlasın maalesef." (Dünyanın En Tuhaf Mahluku) diye eleştirdiği, sınıf bilincinden yoksun, bencilliğin baskın olduğu bir ruh halini ifade etmektedir. Şair, "Kerem Gibi" şiirinde, "Deeert/ çok, / hemdert yok" dedikten sonra bunun çözümüne yönelik bir öneride bulunur. Ben'den biz'e doğru bir umut hareketidir bu. Çünkü sorunların kaynağı bireyden ziyade toplumsal bilinçten yoksun insandır. Haliyle yaşanan sıkıntı geniş boyutludur. "Ben yanmasam/ sen yanmasan/ biz yanmasak, nasıl/ çıkar/ karan-/ lıklar/ aydın-/ lığa". 1930 Mayıs'ında yazılan şiir, zaten savaştan yeni çıkmış bir toplumun 1929 ekonomik buhranın etkisiyle yaşadığı zorlukların olduğu bir döneme de tekabül etmektedir. Şair, toplumsal sıkıntıların baskın olduğu bir zamanda umudunu kaybetmemektedir. O, bu yüzden "Nikbinlik" şiirinde "inanın:/ güzel günler göreceğiz çocuklar/ güneşli günler/ göre-/ -ceğiz" diye seslenmektedir.

Çocukluğunda rahat bir hayat yaşayan Nazım Hikmet, gençliğinden itibaren ortaya koyduğu muhalif çizgi nedeniyle birçok zorlukla karşılaşmıştır. Moskova dönüşü sonrasında şair için çeşitli soruşturmalar açılmış ve neticede devlete karşı işlediği suçlar yüzünden hapisane yılları başlamıştır. Hapisane koşulları son derece ağırdır ve Nazım bu ortamda şiirini yazmıştır.

Nasıl ki kuşatılmışlık psikolojisiyle zorluklar içinde yaşayan kültürlerde ve toplumlarda beklenen kurtarıcı ya da kelâmî bir tartışma ekseninde Mehdi olgusu zuhur etmişse bireylerin de kendi dünyalarında yaşadığı zorlukları aşma biçimi olarak geleceğe ait bir umut imgesi ortaya çıkmıştır. Umut imgesi, tevekkül kavramıyla ifade edilebilecek dini alt yapıya ait bir mefhum olabileceği gibi daha seküler düzeyde bir sosyopsikolojik arka plana sahip olabilmektedir. Buradan hareketle Nazım Hikmet'in şiirlerindeki umut, genellikle bireyin ya da toplumun sıkışmışlığı üzerine bina edilmiştir. Nazım'daki umut, bireysel olduğu kadar evrensel göndermeler içeren seküler bir çatının altında kullanılmıştır. Nazım, kişisel yaşamında çektiği sıkıntıları şiirleriyle hafifletme yoluna gitmiştir. Ayrıca onun şiirlerinde sıkça dile getirdiği umut imgesi, sosyalist bir yönetim modelinin, toplum fikrinin devletin tepesinde ve toplumsal tabanda yeteri kadar karşılık bulamamış olmasıyla bağlantılıdır. Üstüne üstlük Nazım Hikmet, devlet tarafından hapse atılmış, dışlanmış. Bunun yanında onun evrensel insanlık ideali ise pratik karşılık bulamamıştır. Bu yüzden şair, *“En güzel çocuk:/ henüz büyümedi./ En güzel günlerimiz:/ henüz yaşamadıklarımız”* dizeleriyle içinde bulunduğu sosyopolitik kuşatmayı kırmayı denemiş ve yaşadığı çağa ait hayal kırıklığının üzerini geleceğe ait bir umut metaforuyla örtmüştür. Şair, bu hayal kırıklığının açıkça görüldüğü *“Yirminci Asra Dair”* şiirini ise II. Dünya Savaşı'nın en ateşli yıllarında yazmıştır. 12.11.1941 tarihli bu şiirinde Nazım, o dönemi *“Asrım sefil,/ asrım yüz kızartıcı,”* diye tarif etmiştir. Savaşın acımasızlığını anlattığı başka bir şiirinde Nazım, *“Ben içeri düştüğüm sene,/ İKİNCİSİ başlamamıştı henüz./ Daşav kampında fırınlar yakılmamış/ atom bombası atılmamıştı Hiroşima'ya./ Boğazlanan bir çocuğun kanı gibi aktı zaman./ Sonra kapandı resmen o fasıl.”* demiştir. Zaman akıp 2024 yılına gelindiğinde yeni bir fasıl açılmıştır. Daşav kampındaki soykırımın benzerini İsrail'in Gazze'de uygulamasından hareketle kan ve gözyaşının hiç dinmediği coğrafyamızın, velhasıl 2041 yılındaki dünyanın, daha iyi olacağına yönelik bir garanti olmasa da Nazım Hikmet, içinde bulunduğu bu umutsuzluk girdabından, *“Uyumak şimdi,/ uyanmak yüz yıl sonra, sevgilim...”* dizeleriyle çıkmayı hayal etmiştir.

Mehmet Aycı

KARANLIK BİR YUVADAN

Biraz uğraşıyoruz ama çıkarıyoruz
Yeşim taşından tespih, diştten antik DNA

Mamuttan fil yapmasak da pekâlâ
Yarı mamut yarı fil yarı insan bir canlı
Girebilir rüyana...

Dünya ilk günden bu yana bir öykü anlatıyor
Duyanı duymayana...

Ölülerimizi önce kalbimize gömeriz
Sonra ev tabanına ocak duvarlarına
Sonra kapı eşiğini, ıradıkça ırıyor
Aman çocuklar girmesin nekropol kapısından
Yakasını bırakmaz
Yaşadıkça travma...

Eskiden birbirine benzemeyen elmalar
Birbirine benzemekte yarışıyor ya

Eskiden bir taş dervişmiş, demiş ki ustasına
Hırkamı ve tacımı elimden alıverdin
Yuvarlayıver gitsin
Beni duvara koyma

Ahmet Menteş

BÜYÜK ÖLÜ

*Kolları yok gerilmek isteyen çarmıha
Ölmek isteyen alınacak bir ruhu*

Ben kazdım bu mezarı
Ve içindeyim şimdi
Ben kazdım! Yaşam boyu!
Her gece ruhumun tırnaklarıyla

Koydum bu mezara kendi elimle
Devden ödünç, cüce ruhuma giydirdiğim bedeni
Karanlıktan geldim, işte yine içindeyim gecenin
Ey umut senin ışığın çoğalttı ancak karanlığı

Yazıktır, bu kadar çaresiz oluşumuza yazık
Dalgaların içinden sonsuzluğun suyuna doğru
Bir bilinmeze doğru
Koşuşumuza yazık

Ben kazdım ve yoruldum
Şimdi dinlenme vakti

Anne bak uzaklardayım artık
Bir ölü ne yapar ilk sabahında

Robert BLY (Çeviri: Arif Teyimur Demirci)

KALDERON

Her dana ve köstebek güneşten bir gölge.
Her sıçan, her porsuk, her kirpi bir gölge.
Bu yüzden iyi saklanırlar yapraklar içinde.

Odama çiçekler bırakıp beni teselli etme.
Kaldero'nun şiirlerinden bana alıntı derme.
İnfaz odasında özgürlükten bahsetme.

Uyandığım her gün şeytan yeni bir yol izler
Kaldırmayayım diye başımı sıradan.
Memuru bile kıskanıyorum nikahta.

Hangi odadaysam benim ilk gelmemi istiyor.
Kabul ediyorum. Bu kadar çok adaletsizlik
Benden yer bularak dünyaya geldi.

Manastırların yanması dünyamızın bir parçası.
Her büyük şehirde göreceksin yaşayan
Romalı bir general Lucretia'nın evinin yanında.

Geceye dokunuşlar bırakan bir sürü somon.
Ağda yakalanmış bir sürü yassı balık.
Ve kar tanelerinin bir sürü farklı tasarımı var.

Maria Chessa Lai (Çeviren: Meltem Terzioğlu) GÖKYÜZÜNE YANSIYAN DENİZİM

Maria Vittoria'ya

Hayatın içinde birbirine kenetli kollar
çok uzakta, ufuklarda
denize yansıyan gökyüzüm
gökyüzüne yansıyan denizim
ve bu sırrın üzerini örtüyor
tatlı sis perdesi.

Rüzgâr, dalgaları baştan çıkardığında
parıldıyor girdaplar
ve isimsiz yollarda
boylu boyunca uzanan kayaların üzerine
kararsızca kaçışıyor canlılar.
Suların yerçekimiyle
göğe yükseliyor
ve titreyen zamanın dokunuşuyla
şeffaf bir kristal gibi
parçalara ayrılıyor dalgalar.
Akışkan ve beyaz köpüklerden bir resital
mistral rüzgârını yönlendiriyor ani bir hızla
ve güneş, çiçek gibi açarken
suların gürültüsünden uzakta
naif bir neşenin hafif tonlarında
kuvvetli bir müzik duyuluyor.
Denizde tutarsızca dans ediyor dalgalar.
Proteus'un dönüşümü gibidir
esintilerin efendisi olmak ve
rüzgâra ev sahipliği yapmak,
eskilerden gelen bir ritüelin fısıltısı.
Kendi ruhundan gelen kısa soluklu çılgınlık gibi
değiştirir deniz şeklini ve rengini.
Dünyanın kırılğan nefesi,
yıldızın kaderi
aşkın kaderi
suyun kaderi
denizin derinliklerine gömülürken
dönüşü olmayacak bir akıntıya kapılıp gider...

Dimço Debelyanov (Çeviri: Suzan Yörük)

BİR DAHA ASLA

Ebedi uçurumlar seni benden ayıran
Biliyorum çok uzaklardasın
Asırlık bir tutulmanın ardından
Gelen gün ışığı gibi
Bekliyorum gelmeni
Gelecek misin?
"Bir daha asla!"

Şafakla uyanıp, hüznlerin gölgesinde
Bakıyorum karanlığın derinliklerine
Ve yeminlerle, acılarla dolu, ümitsiz
Bekliyorum günün aydınlanmasını
Aydınlanacak mı?
"Bir daha asla!"

Uyur bahçelerim, karanlık esaretim
Uyur uzakta gece yarısı
Vefasız şarkılar ve kahkahalar
Bekliyorum ışımasını
Işıyacak mı?
"Bir daha asla"

Abdülkadir Cabdi Shube (Somaliceden Çeviren: Enis Tataroğlu)

MUHUBBO

İşte böyle Muhubbo
Benim kurtarıcı lütfum
Muhubbo
Ruhumun kendisi tek eşi
Tek hanımı
Tekil ve lekesiz
Evliliğimizin sabahı gibi
32 yaşında ve sayılacak
O azametli yıllar

Hataya karşı güvendedi
Kesin ve emin olan aşk
İç hislerin durduramadığı
Kalpte taht kurmuş aşk

Ben yaşadıkça
Bu aşk nehri akacak
Sen durgunlaştırmak istesen de
Bu aşk nehri akacak

Güneş her gün doğduğunda
Her tek şafakla
Sana yalvaracağım
Zaman söylenirken
Mutluluk kayıp giderken
Zavallı ellerimizden
Sen peygamberlerin
O kutsal ülkesine gönderilirken
Benim de veda temennamı
Götüreceksin o diyara

Ömer Keser

MIZRAPLI İLMİHAL

Siz beni galiba yanlış anladınız
Aslında kötü bir özne değilim ben
Uzak ve uysaksız şehirlerin terk edilmiş otobüs terminalinde
Ve onların kirli bavullarında unutulmuş güveli elbiseler
Bazen Sebastian Bach dinlerken bazen Dostoyevski okurken
Bazen de şizofren babaların kendini astığı çamaşır ipinde
Yürüyen cambaz,
Üşüyen bir dikiz aynası
Asılsız ihbar, organ nakilleri
Soğuk mu soğuk bir ünlem kayması gibi bükülürken
Gibi ölürken size anlatmalıydım kendimi

İlmihalden ikmale kalan çocuklar,
İkmalden mustarip korsan gemiler
Son kurşunu kalbine sıkın müflis banker
Diyebilseydim kendime bana inanır mıydınız
Siz beni galiba çok yanlış yerlerde aradınız

Şimdi yağmuru cümle içinde kullansam
Yani bir bıçağı, yani bir silahı
Yani o tek bacaklı Parisli kadını,
Hiç önemsenmeyen suça bulaşmış adımı
Aklımdaki bit yeniğini söylesem
İliklerime kadar ıslanır mıyım
Kanatır mıyım yahut kanatır mıyım... evet çok haklısınız

Ve ardından,
Dudaklarıma ilıştırılan zarfa yapıştırıyorum
Balık burcu ağzımı! Bir karanfil batıyor denize
Karanfil kokuyor deniz, karanfil bir lunapark hayat
Karanfil düşümü dönen bir kamikaze
Bazen inip bazen çıkıyorum/ sonra
Tentürdiyot sürüyorum göğün hınca hınç maviliğine
Üflüyorum, sonra sönüyorum bir bir
Bir üçgenin iç acılarını, iç kanamalarını topluyorum
Elde var sıfır!
İtiraf edin artık!
Beni hep yanlış bir çarpım tablosu olarak hatırladınız!

Siz beni galiba çok yanlış anladınız
Beni uygunsuz bir cümlemin dışına itip
Parantez içerisinde yapayalnız bıraktınız

Serap Yavaş

ISLAK İMZA

Beni bul, beni el yordamıyla
Faş oldu sırrım
Sağaltan bir kundaktayken gövdem
İkinci bir inzal, bir sürgün dünyaya

Dünya
Gömleğin paramparça
Tava gelmemiş göğsümü yırtarken kanca
Ben kör bir iğneyim yakanda
Omuzlarım toy
Omuzlarım ayarsız bir terazi
Ölüme ve hayata

Beni bul, yokla beni
Sınıfta kaldım
Haşarıydım
Dağların eteklerini kaldırdım
Aklım yilkıların toynağında
Bulaştım akasyaların beyazına
Durmadım arandım
Çayırıları dansa kaldıran rüzgârdan
Hırçın bir nefes aşırıdım
Soluklandım
Teyelledim sesimi bir kauai sesine
Zeytin dallarına yaslandım
Yaşlandım, yaşardım
Yaşardım ama
Ansızın buldum aklımı bir balığın karnında
Esridim ve aydım
Hiç değilse kuy(t)uda bir taş olsaydım
Anladım, ağladım, ağdım

Dünya
Gömleğim paramparça
Ve hayat çocuk saçlarımda kırık bir toka
Beni bul, yor da beni, kalbimi yar
Beni tekrar
Beni dansa kaldırma

Mehtap Yetkinköle

HÜZÜNLÜ MONOLOG

Yadsınamaz bir burukluk var omuzlarımda,
Cebimdeki son bozuk parayı harcamışlık hissi.
Elbiselerim jilet gibi ütülü fakat;
Alın çizgilerim ele veriyor beni.
Tebessümümün acılığı kalmış dudaklarımin kenarında,
Yaladıkça dilime hüznün bulaşıyor.
Kimi içten gülmelerimi hatırlamak için arasam,
Ya meşgul ya da ulaşamıyor.
Kuşlar eskisi gibi ötmüyor mu artık?
Yoksa kulaklarım bana oyun mu oynuyor.
Bahar tuvalini kaybetmiş olabilir çiçekler solgun görünüyor.
Yoksa gözlerim kendine uygun mercek mi bulamıyor?
Tek kanadı kırılmış kelebekler neden uçamaz ki?
Tırtılın yolculuğundan ders almış olması gerekir.
Gecedden sonra gelen gün ışığında mana bulamayana,
Hangi bir günlük ömür yardım edebilir?
Dedemin öğütleri ne kadar da doğruymuş,
Bunu geç anladığım için yıllar bana küser mi?
Tek nefese sığan kocamış yalan dünya için,
Bu kadar yük heybeme ağır gelmez mi?
Sualler yerini cevaplara ne zaman bırakır bilinmez.
Peki cevaplar beni tatmin eder mi?
“İnsana kendinden başkası kötülük edemez” nasihati,
Bin musibetin yerine geçmez mi?

Hasan Ulaş KÖRLİNG

Bilim kurgu mu tanırım?
Asparagas mı dinler?
Bana biraz Zaytung geliyor bazı hadis -e- ler
Sabah namazına kalktığı esnada
Fark edip boyutlar arası kapının ceryan yapıp çarpacağını
Takunyasının sağ tekiyle engellemiş kapanmasını
Anladığım:
Şeyh, aynı zamanda astral ligde İmangüçükörling takımının da kaptanı
Üstelik çok rahat, çok profesyonel...
Gözü parlak şeylere takıldığından beri kıblesi şaştı müridin
Karıştı mescidin Aksa'sı Sahr'a'sına
Şeyh, çok rahat, çok Profesyonel...
Müridin Kâbeyi bulmasına daha bir hayli zaman var...

Enes Mahir Yalım

BİR AKŞAM VAKTİ VE KANIMDAKİ MİHNET

Bir manaya daha ulaştım hayatım hakkında
bu akşam vaktinde
kapılarını zorlayıp girdim
hakikatin bana verilen dünyasına.

Akşam iniltilerin arasında buğulanıyor.
Geliyor kanadını açmış bir şahan gibi
sessizliği getiriyor taşraya
çocukları uyku
beni efkar basıyor
Benizleri ısıyor kızların yanan lambalarda
içimde aniden kara sevdalar parlıyor
karanlığı bölüyorken gözlerimin bıraktığı yağmur
onları söndürüyor
üzerlerine izmaritler basıyorum.

Gürlüyor odama mühürlenene bu teklik hali
ve bende kabaran zifiri düşünceler var.
yaklanan gecelerin ortasında
yakıldığı vakit fitili
ay kayboluyor gökte
Sığamadığım zamanlar oluyor kendime
ruhum turluyor dört duvarda
yontuluyorum bu semelik halimle
eyeleniyor elimde kalan avuntularım
Bir çaresi varsa diyorum
gelsin artık çekilim vakti şehirli kimliğimden...

Alışık gözlerim karşımda duran kurşuni duvara.
karıncalanıyor suretler baktıkça,
bozuk bir ses
çarpık bir yapı gibi uzaklaşıyor hayat
güzelliğin ilkelerinden
ve bir kapı aralanıyor baktıkça
ve baktıkça
yürüyüşün ağaran saçlarında
olagelen kırılgan ve sepya bir şehri görüyoruz

Yürüyorum
ayaklarıma batıyor kırıklarım
yerde kuş sürüleri uzanmış yatıyor
yastığım kan lekesi var

Yayılmış bir nefit kokusu
ve küfre açılan kapıları var şehrin
hangi yakaya dönsem
yangındadır yürek.
"Dahası var mı?" diyorum
zihnimi yangınlara çark ettirecek
gittikçe yol yokuşlar dikeliyor
bir burgaç gibi halkalanıyor
düşüncelerimle şehir.

Çıkınımda serin sular var
azığım toprak
koynumda kırların taşkınılığıyla
gezenti olsaydım dağlara.
oysa zaman
beni bekliyor, bir dört duvarda
elinde bir tırpanla...

Dağ dağa bakıyor,
ve herkesin imrencesi oluyor
dağın dağ ile kavuşması
bir bilseler
insan insana neler yapıyor...

İlgın Yaroğlu

ARAF

Serindi
ve yalnız yağmurda uyuyanlar bilir
su hep vardı
Batırıp fırçasını nehre
ağaçları boyadı önce
Dağları sonra
Kuşların dilini çözdü usulca
Meged cegezigir
Çıktı dağın ardından ışık hırsız
Eski ayın on dördü
Aydınlandı ayaklarının altında gece
Çelindi aklı

Ağaca sarılmış kadın
Dallara sürdü yüzünü
Merhem-i merhamet
Aktı gözünün yaşı
Farazi bir atlasa dönüştü tuzlu su
Bir balık düştü aklından yere
Atlas, elleriyle tuttu balığı

Adamın aklı bir dünya
Ayakları boşlukta ihanetin
Boğazında âdemelması
Verip de tutamamış sözünü
Yutamamış gırtlığında lokması
Yılana öykünse insan olacak
Pamuk ipliğiyle bağlı kanadı
Düğümü açtı
Kapandı kapı

Asım Şahan KOY SAKİ!

ucuz alışkanlıklarla bilendi kalbim
kapıların arşınlandığı oluyor duvarda
ne eksik ne fazla şimdi öylece duruyor
gelip karanlığını dolduran gün
korkarken tedirgin
ve bütün yağıyorken odalara
bende gözyaşlarıyla göğeren bir göçebelik
geceyle cem ettiğim ağırlarda.

koy saki!
kabaran bardakların hatırına,
bütüncül bir düşe armağan olsun dünya.

ve uykularında yıldızlar
uykusuna varılmayan avlularda
tekrarına yağıyormuşçasına
de ki kovalamaca
de ki sıralanmışız insan kuyruğuna
bende gidip gelmelerin arifesi
bende karaya çalınmış bir eski
sallantıda bindiğim vesait.

koy saki!
kabaran bardakların hatırına,
bütüncül bir düşe armağan olsun dünya.

Melce S. Öztürk İMERA'YA AĞIT

I.

Talan edilmiş bağlar iyesiyiz İmera
Yüzümüz çiçek bozumu
Alnımızın arkları keder yatağı
Gözümüzün kıyısında yıldız ürküten bir karanlık
Ve öğrendik tufandan öncesi bütün lisanlarda böyle yazılırmış ayrılık.
Ayrılık İmera..
Ayrılık, çarmıhta unutulmuş bir nidadır artık.
-Elohi, Elohi! Lema Şevaktani!

II.

Doğuyorsun İmera,
Ruhumuz zamanda yürüyor usul aksak
Asırlardan mı miras bu sızı, ezeli, bilinmez
Ayağımız aynı düşüşün izine tutsak
Doğuyorsun İmera, doğ!
Bir daha, bir daha
Sanıyoruz, yaşıyoruz, yanılıyorz
Bu ziya la-yemut, ebedi mi olacak?
Birazdan gideceksin, sayemiz izimizden ayrıldı ayrılacak
Gideceksin, korkulu dünyamız yine karanlık
Yine sular içimizde mi kararacak
Karanlık İmera, karanlık
Karanlık içimizde çırpınan yunusu şimdi kim duyacak?
-La ilahe illa ente subhaneke inni küntü minezzalimin-

III.

Soluyorsun İmera,
İşte vakit, işte akşam, işte Janus'un öteki yüzü
Nurundan mülhem imgeler dağıtırken yatağına şiirin
Karanlığın büyüttüğü kadınlar şimdi kuytularda hüznü
Sönüyorsun İmera, sön!
Omzumuzda kirlenmiş sular bir öpüşle alnımıza döküldü.
Avcılarımızda kirimiz, nafile miellerimiz yüzümüze sürüldü?
Ah, günümüz, gecemiz, dilimizde hecemiz lâl, susacak
Çağlar yanıyor, yanıyor şimdi mavilik bir orman
Bizi o kuşun kanadında bir ağıt ile kim uğurlayacak?
Bir ağıt İmera, bir ağıt
Bir ağıt içimizde tükenen son kandildir kederini bir Duha saracak.
- Maveddeake Rabbuke ve ma kala-

Hasan Çelikkol

O ANI ÖLDÜRMEK İSTEDİM

Dr. Ekrem Karakaya anısına

Badem çiçekleri altına uzanıp kitap okumaktı tek istediğim
Lakin ne mümkün, beyaz önlüğüyle çarmıha gerildiğini duydum bir gencin
Hem vardım gündüzün kucağında hem yoktum
O anı öldürmek istedim

Elbette kaderi kabullenen biri değilim
Sorgusuz sualsiz
Bu neyin kanı dedim
Bu kaçınıcı ölüm
Tuhaf bir sıkıntıda kanlı önlük gözümün önüne geldi
O an hey şeyi orada bırakıp Araf'ta kaybolmak istedim

Biliyorum sarkaçlarla dolu bulutların altı
Ve eğri pencere boşluklarından bakıyoruz olup bitenlere
Avuç içine bırakılmış elma şekerleri avuntumuz
Oysa vaktinden çok önce yitip gitmişiz
Bir yalanın arkasına saklanmış kötülük

Bir düştün çıkar gibi karar verdim o an
Dağınık sayfaları bir bir sıraya dizdim
Hayali ya da gerçek huzursuz bir soru sordum
Sarkacın böldüğü gökyüzünü birleştirme zamanı gelmedi mi

Bu soruyla çoğaldım
Gözümü açtığımda güneşe bakıyordum

Vahdet'tin Oktay Beyazlı

ELEĞİMSAĞMA BİR YAZGI

dilim tökezler yutamam hayat sancısını kelimelerle
çarptıkça yüreğim boy verir söze yetimlik
bir uçurum tekinsizliğinde umudun sarkacı
söğüt gölgesi yankılanır deniz değmemiş gövdemde
incirin ve üzümün balını şehrin dalgası sanırım
bundan soğuk eser sözüm hep ayaz
aynalara bakakalırım uyanma vaktinde hatıraların
tetik düşürmek için hazırlıksız ölüme
henüz yeşilken telaşım yakalandığım aşk tahtasında
zaman açık yara hafifleşen rüyamda

su sesinden anne hüsnünden vurulduğum yerden
ağulandım ve kanadım hükümsüz sözler teyellemekten
kör bir makastan çıkma bana düşen kumaş
katlasam kıvırsam ve mahvolsam ebedî örtümle
kime tutturmak için yorgun libasım
çolak bir terzinin nerede görülmüş
babadan kalma yorgun gömlek diktiği
yalansız bir kıyamet şiirin eczaya verdiği çırak
hatıralar dipdiri göğümde eleğimsağma bir yazgı
özüünü bağışladım kederime tortu kattığı için

su sesinden anne hüsnünden vurulduğum yerden
hayat sancısı devam edemez kaldığı yerden

Furkan Eren Ekici ONULMAZ

Onulmaz bu kerte
sirk kuşu seyirlik
gaga şehvetli şaklabanlıklar
bir kutu yemlik

yaklaşan deniz adamının
körfezinde gemlik
köprüden köpükler
on yüz bin kabarcıkla ilmik

kocaman yokluk içinde
varlıktan çarelik
isten sisten sızma dumanlar
dudak kıyısında tiryakilik

diplerde asırlanan
şahit çimento artığı silik
şeytan dostlar
melek müridi kisvesiyle gölgelik

bedende salınan
jest kadar mimik
şiirde okunan
mest kadar lirik

göğ denen saklı kentte
havalar histerik
aranan yağmurlu semtte
bulanana çamurlu benlik

şarkılar dokuz sekizlik
dumraka dumraka
es para para papara
kostak tamamları ritmik

Büşra Badeci

HATMİ GÜL

terkin terki terk değildir
saat durmadı anlamadık geçen ömrü
gül mevsimi yeniden boy veren
yediveren adında bir diken
gülhatmi, gülhatmi, gülhatmi

batınca ruha ölmeden diriltin
insaf et batağa batırma beni
gonca yoktu ne olur gonca dedim
kesmişti dallarını fidanın boyunu
gülhatmi diyordu gülhatmi
o hep bir gülhatmi

denizde boğulmaktan bir el aldı
inandılar hem de ilk defa
bir de güneş çarpmıştı
yaz yeni gelmiş memlekete
bir de çok toyduk gülhatmi
sınırın terki özgürlük geldiğinden
solgun güllere yazıldı adım

herkes masa lambasıyla kitabı
indirip çalışırdı
müzik dinleyerek entele yatardı
birkaç cümle çizerdi kafadan
sorulursa ne okuduğun
çok okuyanlar listesindeydi adın
kitap da kitaptı haaa
sonra daha çok okudu kadın
onlara düştü yergisi kulun
kitap ne gezer
yazın çalışır kışın okurduk
bir de gülleri vardı gül goncası var
makas var, gerçek biçme makası ne gizli
makası ya kulun makası ya kurban
arada zavallı insan
yedivereni bir bülbül görsün mü

terkin terki terk değildir
ölmek de bir yaşamak da
gittiğim yollar nereye giderse gitsin
ben hep aynı yola revan
gözlerim aynı yolda
aynı yolda ak düşüyor yakama
genç aşğın da öyle

ben bin kere öldüm gülhatmi
içimdeki yaraları bülbüller onaramaz
idare ettiğim tüm zamanlar avucumda
gelecek yıkıklar diyor kafası dolu adamlar
birleşip beni taşıyorlar tabutta
ben bakınca onlara oku diyor gülhatmi

sen sonra oku
ben okumuyorum artık okumayacağım da

bütün şiirler köklü bir acıdan doğar
asil bir özgürlükten
yol, yorgun ve yolcusu tükenmiş
batırınca dikenini gencasına
duymaz darbeyi güller uykuda
yorgunluğunu kimse bilmeyecek mi
yorgunluk en sessiz çığlıklarda

o sözsüz haykırımlar, o sağır gençlik
her zaman dönecekler garip öksüzler gibi
kaldıkları acıdan aydınlık devşirilmiş
kampüs kenarında kampüs yollarında

ömür kendi yolunu kendi sağlar
her zaman kötülük sevdirelmştir
oysa ben iyiydim çocukken
kalbime sevgi düştü sevgi tomurcuğuydu
yıllar boyu büyüdü ak sakallı bir dede
umduğunu bulamadan terk etti
gülhatmiyi okudu gülhatmi

her son bir başlangıçmış
ve Allah'ınmış bütün zaman
gelecek kaygısı, dünün savaşı derken
bugünü silecek gidecek ömürden
okulu ben okurum, o geçer yıllar içinden
okul okuyan tüm okullu içinden
o yıldan beri
okuyamayanlar duvarına yazıldı adım
o günden beri ömrüme aldım celladımı severken

elbise katlardım insanlar alsın diye
masayı silmemişim fırça beynime süpürge
iş yerinde unuttum dürüstlüğü çocukluğun
emek bir insanın övücü rüyasında
bütün mutluluklar aldığı bir terlikte
sade bir göz kalmıştı bana
herkese dürüst kendine yalan
herkese melek kendine şeytan
kafamdaki sevinci sözlerimle dövdüm kadına

okumaya başka yerden bakmak ne çare
yazması kolay okuması zor
bir gül dalda kurudu mu kurumuştur
say ki kuş sadece ötüyor dalında
yıllarca kitaba yazdım sözlerimi
kolay yazardım boşluklara
siz ki bir gül gibi solmadınız
solgun benzime bir gül

genç bir aşık gördüm
henüz uyanık ihtiyar gibi
bir sevdaya tutuşmuş
yüklüyor ona tüm derdini
güçlkle sabrediyor göğsüne
sabır diyor sabır sevdadan mı
soluyor gönlündeki tüm gülleri
gülhatmi diyecek misin yeniden gülhatmi

kitapları yırtıp attım, okul da bitti
ömür omzunda bir yük şimdi
genç aşık şiir yazıyor
gülhatmi diyor yeniden gülhatmi
o da hatim mi edecekti
diriltecek bir şey lazım gülhatmi
filizlenmeli hatmetmeden mevsimi
çıkması gereken tomur neden solup duruyor

bir genç bir sevdıyla ölmüyor hayır, diriliyor
gülhatmi diyorum gülhatmi gülhatmi genç bir aşık
ömrü mevsimlerden alıyor ismini
iyi ki genç aşık var
iyi ki sen her zaman gülhatmi

İlker Sedat Dikeç BİR ÖLÜ ŞİMDİ BU ŞİİRİ YAZAN

-kendime-

Bir şiirle bir, öldüm [onunla birlikte]
Yaşım bir şiirle bir [onunla bir]
Bu şiiri yazdım ve bitti, diyene kadar, yaşadım
Yazdım ve bitti bu şiir, yaşadım ve öldüm
Boyumdan büyük laflar edip de
Uzun uzun konuştuğum sözcükler
Tabutuma sığmadı
Bilinsin diye derkenar ettim

Bir ölünün arkasından
Laf söz edilemeyeceğini bilen bir cemaat
Boyundan büyük laflar etti bu ölüye saygısından
Kuşmalar içindeki sözcükler
Memleketine sığmaz oldu bu şiiri yazıp da ölenin
Ve bilinir oldu ezbere [onunla]
Uygurluk yolunu aydınlatan bir meşale gibi
Yanıp da, hiç sönmeyen

Fatih Çatma

ADINA ÇAPUT BAĞLANMIŞ ŞİİR

Bir ihtimal ki sitemkâr bana
teheccüde kalkmamış buruk bir gökyüzü...

Belimi büken kandilli bir şehrin günahlarından azade
sana yazıyorum bu mevsimler dolu duyguları
karşında ben karşımda sen
bütün bu bekleyişler meğerse sanaymış
bu gülmeler, ağlamalar
bitmeyecek sandığım günler

Gecenin sendeleyip sensiz bırakmasından
her akşam aynı rüyadan uyandırdı beni
ruhumu kanartan acıları sağaltmaya geldim yanına
zaten nicedir yağmurun yağar şehrimde
aslında yağmur bahane tebdili suretin görmeyi sevdim

Sen mutluluğun kapı ardındaki ensar kız,
yaşamının en güzel yanıydın
kursağında dolu gamlar kafilesi olsa bile
ellerinde ki merhamete dokunmak
aşındırır gönlümdeki putları
hatta sana yazmak fırtınaların asil kızgınlığıydı
ama şunu bil ki ölü dehlizlerimin çıkışı hep sende oldu
tanrının meyva bahçesinde sana sarılmak adına
her şey romantik bir rabıta
ve dilimde tek cümle
bağışla

Sensizlik üleştirilirken en çok pay benim keseme düştü
başım şimdi gövdeme ağır olur işte
ama şurama ilıştirdiğin busen beni ele verir
bir muhacir gibi dolaştırır diyarı

Bir çocuksu sevinç olur dilimde ismin
hatta otuz üç boncuk da ilmeklenir yanına
yani seninle birbirimizi düşünmeden izlemenin
hâli şuraya dursun
mükerrer bakışlarına şerh düşüyor içimden her an
çünkü sen güzel kızlara aynalarını kırdıran
mahremine sığınarak hicretine geldim.

Mert Bayram

İDEALİN SONU

"Düşünüyorum, öyleyse varım"
Ama gerçek miyim
Hülya mıyım

Gerçek, dayatıyor kendini.
Dayanmak için
Gerçeğe dayanmalıyım

Rüyalarımı bölüyor
Uyandırıyor uykulardan.
Uyan, muzaffer inat, uyan!
Beşiğin, yatağın ve tabutun
Çürümeden
Boyanmadan

Kazım Gök

AĞAÇLARIN MERYEM'İ

Telaşla koluma girdi defterden seken şiir
Bulalım dedi ağaçların Meryem'ini
Hatırlamak için yitik sevgiliyi

İki su arasında bir iz var
Öfkeli bir dağın arkasında ganimet gibi bulduk
Pantolonu kahverengiydi
Paçaları çamurlu

Bir eli
Önünde eğilen selvi'yi doğrultuyor
Bir eli yetim zeytin fidesinin saçını okşuyordu

Ben elimi uzatmadım koyu sonsuzluğa
Onun dalları içimden geçti

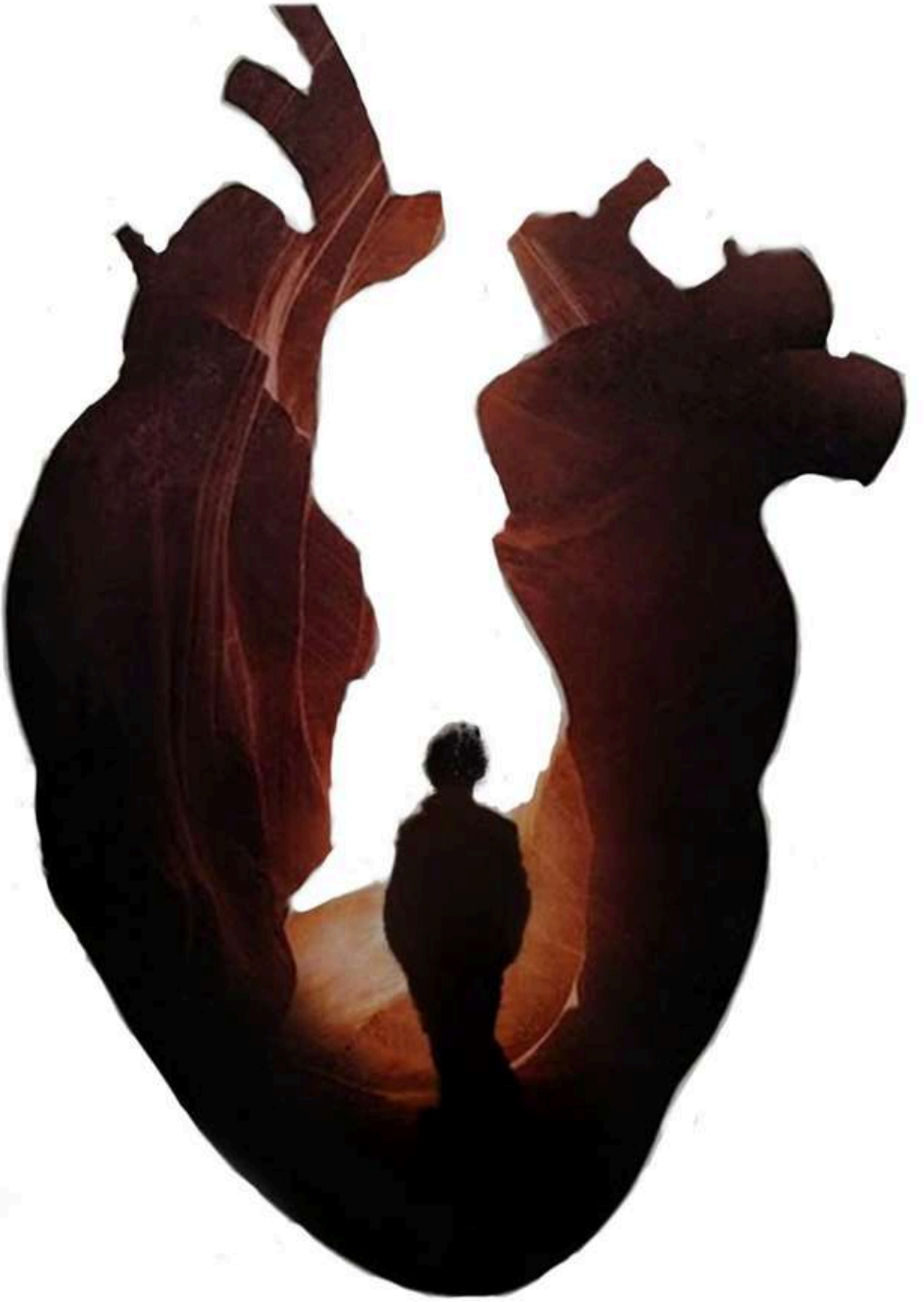
Kaval kemiğim kırılmadan önce
Ben size çok geldim dedi
Bahçenize sokağınıza
Hep sevgilinizi getirirdim dedi aklınıza

Loğusa iğdenin zıbınlı çiçeğini kokladık
İsa dedi sanki annesi çocuğun adına

Aklımda uzun uzun baktım yitik sevgilinin gözlerine

Engel olmak için göçüne
Şiir saplandı bedenine

Benim beynimin damarları
Kördüğüm oldu ağacın köküne

Çizim: Mustafa Burak Çilingir

SABAHTIR SENİ BANA HATIRLATAN Adnan Semih Dumlupınar

Sabahtı henüz sade sarı
Yeni günün o taze bulutları
Su daha ılımamış
Ferah kubbeli bir gök üstümüzdeki
Bir ceviz ağacı dillendirdi olanı biteni
Öyle usul ve habersizdi asmaların damarlı yüzü
Dünyanın bin bir haline ne de uzak
Sürgünlerin bıraktığı iz toprağın koynuna
Zamanın ve insanın hasadı, kaygısız bir bekleyiş
Tadını yeni yeni unuttuğum bir nar çiçeği şimdi gün ışığı
Denizin içini açıp değmesi ayaklarının
Günün geceye olan soluk soluğa devri
Yazı niye hep özlersin ki?
Bağın bir köşesinde ellerini gözünü siper etmiş
-yaza anlamsızca bakarken- bir merak karıştı silinmez tere
Tenini yalar geçer bir solukta yazın savruk rüzgârı
Gece indirmek üzeredir rutubetini
Çıksak sahillere doğru ansızın
Bir akşam yanar ateşimiz uzaklarda
Çakıllar, denizin tuzu ve iyot tadı
Ağzımın bir köşesinde yer eder
Ayaklarımıza değin belleğimizde
Gece serin bir taşlığa çıkarız
Kadehimizin berrak rengi dolsa,
Heveslerinden geçip seyretmesi göğü
Biraz sonu belli masal, biraz yangını sönmüş orman
Çıktığımız yoldan dönen de nesi?
Yanar ıssız ateş, suskun kuşluk vakti,
Suyunsa tuzunu sıyırmış geceden
Saçların, henüz sade sabah
Bırak, salınsın öylece kıskanarak

